

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA KULLANILAN RESİMLİ
HİKAYE KİTAPLARININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ
(Elazığ İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MURAT TUNCER

Malatya-2016

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA KULLANILAN RESİMLİ
HİKAYE KİTAPLARININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ
(Elazığ İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MURAT TUNCER

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hikmet ZELYURT

Malatya-2016

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C.

İnönü Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

İlköğretim Ana Bilim Dalı

Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

Murat TUNCER tarafından hazırlanan "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kullanılan Resimli Hikaye Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi (Elazığ İli Örneği)" başlıklı bu çalışma, 20/05/2016 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Juri	İmza
Başkan:	Yrd. Doç. Dr. Hilal KAZU	
Üye (Tez Danışmanı):	Yrd. Doç. Dr. Hikmet ZELYURT	
Üye :	Yrd. Doç. Dr. Gülce KURT	
Üye :	.....	.....
Üye :	.....	.....

ONAY

...../...../2016

Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yrd. Doç. Dr. Hikmet ZELYURT'un danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kullanılan Resimli Hikaye Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi (Elazığ İli Örneği)** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

MURAT TUNCER

ÖNSÖZ

İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde hazırlanan bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özellikleri öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmiştir.

Bu hedefle belirlemiş olduğum tez konumu kabul eden, araştırma boyunca bilgi ve deneyimlerinden istifade ettiğim, güven, sabır ve hoşgörüsünü benden esirgemeyen danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Hikmet ZELYURT' a derin saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Bunun yanısıra, araştırma anketimi uygulamış olduğum okullardaki öğretmenler ve yöneticilere de anlayış gösterdikleri ve destek oldukları için teşekkür ederim.

Ayrıca yardımlarında ötürü arkadaşım Serkan Aslan'a ve tüm öğrenim hayatım boyunca sevgi, inanç ve emeklerini üzerimden eksik etmeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

MURAT TUNCER

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA KULLANILAN RESİMLİ HİKAYE KİTAPLARININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ

(Elazığ İli Örneği)

TUNCER, Murat

Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı,

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hikmet ZELYURT

Haziran-2016, XII + 103 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan resimli hikaye kitaplarını öğretmen görüşleri doğrultusunda incelemektir. Araştırmada, tarama modellerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kullanılan Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerinin İncelenmesi" adlı anket geçerlilik ve güvenilirlik testi yapılarak kullanılmıştır. Testin Cronbach Alpha katsayısı 0,82 olarak bulunmuştur. Ankette, beşli likert şeklinde hazırlanmış olan 54 madde ve öğretmenlerin kişisel bilgilerini içeren 6 soru bulunmaktadır. Araştırmanın evrenini, Elazığ il merkezindeki anaokulu ve anasınıflarında görev yapmakta olan öğretmenlerin tamamı (477) oluşturmaktadır. Örneklemi ise, rastlantısal yöntemle seçilen 126 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır.

Verilerin analizinde betimsel istatistik, t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmada kıdem yılı, çalışma süresi, eğitim verilen yaş grubu ve mezun olunan okul türü değişkenlerinde anketin bazı maddelerinde anlamlı farklılık çıkmıştır. Son olarak da, araştırma bulgularına dayalı olarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Çocuk, Çocuk Edebiyatı, Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Öğretmenleri, Resimli Hikaye Kitabı.

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF THE ILLUSTRATED STORY BOOKS USED IN PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS IN TERMS OF TEACHERS' EVALUATIONS

(Sample of Elazig City)

TUNCER, Murat

Master of Education, Institute of Education Sciences of Inonu University, Elementary
Education Division, Preschool Education Department,

Thesis Advisor: Assis. Prof. Dr. Hikmet ZELYURT

June-2016, XII + 103 pages

The need to investigate the children's books used in pre-schools and kindergartens of The Ministry of National Education emerged and established the purpose of the study. Hence, it has been tried to contribute on the relevance and adequacy of children's books for children in pre-school education. "The Scale for Properties of Illustrated Children's Books Used In The Preschool Education Institutions" has been prepared in accordance with the experts' opinions and it has been used after validity and reliability study was established. Cronbach's alpha coefficient of test was found to be 0,82. Scale includes '54' items and also 6 variables depending on the teacher datas. The scope of the study includes all of the teachers (477) who works in preschools and kindergartens in Elazığ city centre. The subjects were randomly chosen 126 teachers among the group.

In analyzing the data, descriptive statistics, t-test and one-way analysis of variance were used. According to years of seniority, working hours, age group of training and type of school they graduated the study has increased significant differences in some substances of the scale. Finally, suggestions were made on the basis of research findings.

Key Words: Child, Children Literature, Preschool Education, Preschool Teachers, Illustrated Story Book.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	ii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TABLolar ve ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
BÖLÜM I	1
I. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Problem Cümlesi	3
1.4. Alt Problemler	3
1.5. Araştırmanın Önemi	4
1.6. Sınırlılıklar	5
1.7. Tanımlar.....	6
BÖLÜM II	7
2.KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Kuramsal Bilgiler.....	7
2.1.1. Çocuk ve Okul Öncesi Eğitimin Önemi	7
2.1.2. Çocuk Edebiyatı.....	8
2.1.3. Çocuk Kitapları.....	10
2.1.3.1. Çocuk ve Kitap İlişkisi	10
2.1.3.2. Çocuk Kitaplarının Tanımı ve Özellikleri	11
2.1.3.3. Çocuk Kitaplarının Önemi ve Amaçları	14
2.1.3.4. Çocuk Kitaplarının Çocuklara Sağladığı Katkılar	16
2.1.3.5. Çocuk Kitaplarının Yaşlara Göre Dağılımı	18
2.1.3.6. Okul Öncesi Dönemde (0-6 Yaş) Çocuğun Kitaba İlgisi	20
2.1.3.7. Çocuk Kitap Türleri	22
2.1.3.7.1. Masal.....	22
2.1.3.7.2. Hikaye (Öykü)	23
2.1.3.7.3. Resimli Hikaye Kitapları	23
2.1.3.7.4. Müracaat Eserleri ve Fen Kitapları	25
2.1.3.7.5. Biyografi	25

2.1.3.7.6. Fabl (Öykünce)	26
2.1.3.7.7. Destan	26
2.1.3.7.8. Efsane (Söylence)	27
2.1.3.7.9. Anı (Hatıra).....	27
2.1.3.7.10. Çizgi Roman	28
2.1.3.7.11. Şiir.....	29
2.1.3.8. Çocuk Kitaplarında Aranması Gereken Özellikler	29
2.1.3.8.1. Resimli Çocuk Hikaye Kitabında Bulunması Gereken Fiziksel (Biçimsel) Özellikler.....	30
2.1.3.8.1.1. Büyüklük	31
2.1.3.8.1.2. Kağıt Cinsi.....	31
2.1.3.8.1.3. Punto ve Sayfa Düzeni	32
2.1.3.8.1.4. Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri	32
2.1.3.8.1.5. Kapak ve Cilt.....	33
2.1.3.8.1.6. Resim.....	33
2.1.3.8.2. Resimli Çocuk Hikaye Kitabında Bulunması Gereken İçeriksel Özellikler	34
2.1.3.8.2.1. Dil ve Üslup	35
2.1.3.8.2.2. Konu	35
2.1.3.8.2.3. Plan.....	36
2.1.3.8.2.4. Tema.....	36
2.1.3.8.2.5. Karakter	36
2.1.3.9. Resimli Çocuk Hikaye Kitabı Seçimi	37
2.2. İlgili Araştırmalar	41
BÖLÜM III.....	49
3. YÖNTEM	49
3.1. Araştırma Modeli.....	49
3.2. Evren ve Örneklem	49
3.3. Veri Toplama Aracı	51
3.4. Verilerin Analizi	53
BÖLÜM IV.....	54
4.BULGULAR ve YORUM	54

4.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının İçerik, Yazım-Dilbilgisi, Biçim, Kapak ve Cilt ile Resimlendirme Özelliklerine Yönelik Görüşlere Katılım Düzeyleri.....	54
4.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Cinsiyetleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması.....	59
4.3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Kıdem Yılları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması.....	60
4.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Mezun Oldukları Okul Türü Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması	62
4.5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Çalışma Süreleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması.....	64
4.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Çocuk Edebiyatı Dersi Alma Durumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması	67
4.7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Eğitim Verdikleri Yaş Grupları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması	68
BÖLÜM V	75
5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	72
5.1. Sonuç – Tartışma	72
5.2. Öneriler	77
KAYNAKÇA.....	79
EKLER	92

TABLÖLAR ve ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo-1. Çalışma Grubunun Özellikleri	50
Tablo-2. Madde Düzeyleri ve Puan Aralıkları.....	53
Tablo-3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Kurumlarında Kullandıkları Resimli Hikaye Kitapları Hakkındaki Görüşlere Katılım Düzeyleri	54
Tablo-4. Cinsiyet Değişkenine Yönelik t - Testi Sonuçları.....	59
Tablo-5. Kıdem Yılı Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	60
Tablo-6. Mezun Olunan Okul Türü Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	62
Tablo-7. Günlük Çalışma Süresi Değişkenine Yönelik t - Testi Sonuçları	65
Tablo-8. Çocuk Edebiyatı Dersi Alma Değişkenine Yönelik t testi Sonuçları	67
Tablo-9. Eğitim Verilen Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	69
Şekil-1. Okul Öncesi ve İlköğretim Dönemdeki Öğrencilerin Okuma Eğilimleri	20

KISALTMALAR LİSTESİ

- SPSS** : Statistical Package for the Social Sciences / Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi
- TDK** : Türk Dil Kurumu
- UNESCO** : (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

BÖLÜM I

I. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, problem cümlesi, alt problemleri, önemi, sınırlılıkları ve tanımları ele alınmıştır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Okul öncesi eğitiminde çocuk edebiyatı önemli bir yere sahiptir. Çünkü okumaya geçmeden önceki süreçte çocuğun edebiyatı tanıyabilmesi için ona kitabın okunması; ya da dramatik, görsel ve işitsel yollardan biriyle sunulması gerekmektedir. Edebiyat, öğretmenler tarafından günlük olarak çocuklara sunulmalıdır. Çünkü öğretmen dilin ne denli etkili şekilde kullanılabileceğini çocuklara gösterme şansına sahiptir. Çocukları oyalama ve eğlendirme özelliğine de sahip olan çocuk edebiyatı, çocuklara olumlu anlamda rehberlik eder. Okul öncesi dönem çocuklarının dil gelişimine de katkı sağlar. Onlara edebi ve kültürel mirasımızı aktarır ve değerini kanıksatır (Norton ve Norton, 2007). Kitabı okul öncesi dönem çocuklarının gerçek yaşama açılan pencerelerine benzeten Haktanır ve Gürkan (1997), kitabın çocukları günlük yaşamlarında gerçekleştirebilecek olay ve olgulara da büyük ölçüde hazırladığını belirtmektedir.

Buradan hareketle okul öncesi dönemin (0-72 ay), kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı kazanması bakımından çocuklar için büyük öneme sahip olduğu ve kitabın onlar için bir nevi hayatla tanışma rehberi olduğu söylenebilir. Öyleyse çocuk kitaplarının çocukların yaş ve gelişim evrelerine uygun olmaları gerekir ki; bu özellik çocuk kitaplarının en temel özelliklerindedir. Çünkü çocukların her yaş aralığındaki hazır bulunuşlukları farklıdır. Çocuk dünyaya geldiği ilk andan itibaren bilişsel, duyuşsal, sosyal-duygusal ve ahlaki açılardan gelişimsel bir süreç girer. Çocuk edebiyatı tüm bu süreçlerde çocuğu destekleyen önemli bir unsurdur. Çocuğun içinde bulunduğu yaşa göre farklı gelişim özelliği taşıması; çocuk edebiyatı ürünlerinin kapak, resim, punto, konu, ileti, anlatım gibi biçimsel ve içerik özelliklerini değiştirebilmektedir (Arpacı, 2006). Okul öncesi dönem, çocuğun görsel/estetik

gelişiminin de temellerinin atıldığı bir dönemdir. Bu nedenle, çocuk edebiyatı yapıtlarının bilhassa biçimsel özellikleri kitap seçiminde çok önemli uyarılardandır. Çünkü, Kutlu (2011)'nin da ifade ettiği gibi çocuk konuşmayı öğrenmeden önce dünyayı bakarak ve görerek algılamaya çalışır. Kitapla ilk defa okul öncesi dönemde, öğretmen vasıtasıyla tanışır. Bu kitaplardaki görsel uyarılar çocuğu estetik bir dünyaya davet eder. Böylece çocuğun estetik yeteneğinin yavaş yavaş oluşmaya başlamasıyla birlikte çocuk, sanat kavramıyla tanışmış olur. Tabi ki bu resimlendirmelerin sahip olması gereken birtakım kriterler vardır. Çünkü bu görseller, çocuğun hayal ve algı dünyasının temellerini atan çok önemli unsurlardır. Estetik kaygı taşıması, çocuğa görelilik kavramına uygun olması ve seçilen temayı çocuğa yazılı ve görsel anlatım dillerini en iyi şekilde kurgulayarak verebilmesi bu kriterlerden bazılarıdır. Eğer çocuk kitapları bu nitelikleri taşıyorsa çocuğun sanatçı yönü ve kişiliği ortaya çıkmaya başlar. Çocuk kitapları ve çocuk arasındaki bu etkileşim yoluyla çocuğun dilsel ve bilişsel gelişiminin önü açılarak toplumsallaşması da sağlanmış olur.

Resimli çocuk hikaye kitaplarının, çocuğun gelişimine sağladığı bu ve bunun gibi pek çok avantajından dolayı okul öncesi dönemde kritik önem arz ettiği anlaşılmıştır. Bu nedenle gün geçtikçe aileler, öğretmenler, yayınevleri ve diğer kurum ve kuruluşlar gibi aynı zamanda devletimiz de çocukların yaşına, hazır bulunuşluğuna uygun, kaliteli, nitelikli resimli hikaye kitapları konusunda daha seçici ve bilinçli davranmaktadır. Öyleyse MEB'in okullarımızda öğretmenler vasıtasıyla okutmakta olduğu resimli kitapların hangi kalite ve özelliklerde olduğunun belirlenmesi çocukların gelişimi açısından önemli bir konudur. Bu amaçla, Elazığ il merkezi esas alınarak MEB'e bağlı resmi anaokullarında kullanılmakta olan resimli hikaye kitaplarının durumu öğretmenlerin seçiciliği ve bakış açıları doğrultusunda belirlenmeye çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarını 'İçerik', 'Yazım-dilbilgisi', 'Biçim, kapak, cilt' ve 'Resimlendirme' özellikleri bakımından öğretmen görüşleri doğrultusunda incelemektir.

1.3. Problem Cümlesi

Okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan resimli hikaye kitaplarıyla ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri nedir ve bu görüşler arasında çeşitli değişkenler açısından anlamlı farklılık var mıdır?

1.4. Alt Problemler

Araştırmanın problemine dayalı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının *içerik, yazım-dilbilgisi, biçim, kapak ve cilt* ile *resimlendirme* özelliklerine yönelik görüşlerden oluşan alt boyutlara katılım düzeyleri nedir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özellikleri hakkındaki görüşleri ile *cinsiyetleri* arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özellikleri hakkındaki görüşleri ile *kıdem yılları* arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özellikleri hakkındaki görüşleri ile *mezun oldukları okul türü* arasında anlamlı farklılık var mıdır?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özellikleri hakkındaki görüşleri ile *günlük çalışma süreleri* arasında anlamlı farklılık var mıdır?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özellikleri hakkındaki görüşleri ile *çocuk edebiyatı dersi alma durumları* arasında anlamlı farklılık var mıdır?
7. Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özellikleri hakkındaki görüşleri ile *eğitim verdikleri yaş grupları* arasında anlamlı farklılık var mıdır?

1.5. Araştırmanın Önemi

21.yy'da dünya genelinde bilimsel, sosyal ve teknolojik alanlarda hızla gerçekleşen birçok gelişme, ülkelerin eğitim sistemlerini de etkilemiştir. Gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülke gibi Türkiye de bu değişime uyarak öğretim programlarında ve eğitim sistemlerinde yeniliklere gitmiştir. Örneğin, ilk olarak 2005-2006 eğitim-öğretim yılı öğretim programlarında *Yapılandırmacılık* yaklaşımı benimsenerek ilköğretim programlarında değişikliğe giden Türkiye (Gültekin, 2014; Özdemir, 2009), ardından 2012 yılında bir başka değişiklik daha yaparak *4+4+4 Kademeli Zorunlu Eğitim Sistemi*'ni uygulamaya koymuştur (Resmi Gazete, 2012).

Görüldüğü üzere eğitim sistemimizde son zamanlarda bu gibi irili ufaklı pek çok keskin değişiklikler yapılmıştır. Bunun sonucunda da devlet okullarının durumu ve verilen eğitimin kalitesine dair kaygılar giderek çoğalmıştır. İlköğretimin, özellikle de okul öncesi eğitimin geleceği hakkındaki soru işaretleri de bu kaygıların başında gelmektedir. Aynı şekilde ülkemizde okuma alışkanlığının gün geçtikçe azalmakta olduğu gerçeği de son derece üzüntü verici ve olumsuz bir gerçektir. Bu tespit, Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu (2006) tarafından yapılmış olan 'Türkiye'nin Okuma Alışkanlığı Karnesi' isimli araştırmayla kanıtlanmıştır. Görsel medyanın hayatımızda büyük yer kaplaması, bilgiye ulaşmanın kolaylaşması ve tüketim kültürünün artması bu olumsuz tablonun başlıca sebepleri olarak sayılabilir. Yaşamımızın her alanında yararlandığımız TV (televizyon), radyo, internet ve cep telefonu gibi teknolojik araç gereçler ile izlenme kaygısıyla bizlere sunulan kalitesiz programlar ve dizi furyası, aile ve özel hayatımıza ciddi şekilde zararlar verebilmektedir. Özellikle ebeveynlerin bu tehlikeli uyarılara fazlaca bağımlı olmaları, pasif bir alıcı konumundaki çocuklara da olumsuz tesir etmekte ve okuma alışkanlığı kazanmalarını da sekteye uğratmaktadır. Okul öncesi eğitimin ne kadar önemli olduğu gerçeği burada tekrar gündeme gelmektedir. Çünkü çocuklara kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı büyük ölçüde bu dönemde kazandırılır. Bu dönemde çocuk, kitabın başka dünyalara açılan bir kapı ve yeme-içme gibi en temel ihtiyaçlardan biri olduğunu kanıksamaya çok müsaittir. Böylece kendilerine resimli hikaye kitapları okunmasıyla çocuk kitapla tanışır, vakit geçirir, eğlenir ve duygu-düşünce bağı kurar. Bu bağın en doğru ve verimli şekilde kurulabilmesi için, çocukların eğitiminde ve hayata hazırlanmasında son derece önemli olan bu kitapların niteliklerinin de yüksek olması gerekir.

Bu araştırma resimli hikaye kitaplarının özelliklerini belirlemeye çalışmaktadır. Resimli hikaye kitaplarının çocuk gelişimi ve eğitiminde büyük bir gereksinim olması sebebiyle araştırma, konusu itibarı ile ayrı bir önem kazanmaktadır. Ayrıca, alanyazında çocuk edebiyatı ve resimli kitaplara yönelik yapılan çalışmaların diğer disiplinlerdekilere oranla daha kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle ilgili alanyazının kapsamını genişletmesi ve bu alandaki araştırmacılara kaynaklık etmesi yönüyle bu çalışma önemli bir gerçekliği de ortaya koymaktadır. Çünkü devlet okullarının anasınıflarında öğretmenler tarafından çocuklara okunan resimli hikaye kitapları hangi düzeyde biçimsel ve içeriksel değerleri taşıyorsa, çocuk da o ölçüde gelişimini sürdürecektir. İşte bu nedenle devlet okullarının kütüphanelerindeki özellikle resimli çocuk kitaplarının kalitesi ve çocuğa göreliğinin tespiti önem arz etmektedir. Bu çalışma vesilesiyle anasınıflarında öğretmenler, evlerde ise aileler başta olmak üzere, çocuklara okudukları resimli hikaye kitapları konusunda daha da bilinçlenerek doğru seçimler yapabilirler. Alanyazına bakıldığında bu araştırma, Elazığ ilinde bu anlamda yapılan ilk çalışma olma özelliği de taşımaktadır. Ayrıca anasınıflarının kütüphanelerindeki kitapların durumunu ortaya koyması sebebiyle de okul yöneticileri ve öğretmenlerinin sınıflardaki kütüphaneleri çocuklara göre yeniden ve daha verimli şekilde düzenleyebilmelerine de katkı sunmaktadır. Bunun yanı sıra yapılan bu araştırmanın resimli hikaye kitaplarını hazırlayan yazar ve çizerlere, bu kitapların basımını yapan matbaalara, kitapları değerlendirerek basımına izin veren ilgili devlet kuruluşlarına, satışını yapan yayınevleri, kırtasiyeler ve kitap mağazalarına ve okullarda kullandıran MEB'e yol gösterici olması araştırmayı daha da önemli kılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırma 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi okul öncesi eğitim kurumlarında 36-66 aylık çocuk gruplarında görev yapan öğretmenlerle sınırlandırılmıştır. Araştırma anketi resmi anaokulları ile ilkokulların anasınıflarında görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır. Veliler, öğrenciler ve diğer okul personelleri (müdür, müdür yardımcıları, sınıf annesi/ablası vs.), özel anaokulları ile okul öncesi eğitim veren diğer kurum ve kuruluşlar araştırmanın dışında tutulmuştur.

1.7. Tanımlar

Bu bölümde araştırma konusuna ilişkin ve araştırma içinde sıkça kullanılan okul öncesi eğitimi alanına ait bazı terimler açıklanmıştır.

- **Okul Öncesi Eğitim:** Çocuğun doğumundan ilköğretimin başlangıcına kadar geçen 0-72 aylar arası süreci kapsayan, onun fiziksel, bilişsel, sosyal-duygusal ve dilsel alanlardaki gelişimine uygun, zengin uyaranlardan oluşan bir çevre sunan, bütüncül olarak destekleyen ve ilköğretime hazırlayan eğitim-öğretim sürecine denir (Erden ve Altun, 2014).
- **Okul Öncesi Eğitim Kurumları:** Okul öncesi dönem çocuklarına eğitim veren resmi ve özel eğitim kurumlarıdır (MEB, 2013).
- **Resim:** Çizgi ve renklerle düz bir yüzey üzerine doğadan bir parçayı ya da sanatçının iç dünyasının durumunu anlatma sanatıdır (Turani, 1980).
- **Resimli Kitaplar:** 1-7 yaş arasındaki çocuklar için hazırlanmış olan kitaplara 'Resimli Kitaplar' denir. Bu kitaplarda çocuklar okuyamadığı için resimlerin kendisine anlatmasını bekler. Resimlerin yardımı ile kendisine okunan öyküyü izleyebilir. Resimli bir kitapta resim canlı bir rol oynar ve kitabın etkisinin ayrılmaz bir parçasıdır (Gönen, 1979). Resimli kitaplarda yazılara, resimlerden daha az yer verilir ve bu kitaplar, göz ve kulağa hitap ederek çocuğu hem zihinsel hem de duygusal olarak etkilemektedir (Gönen, 1998).
- **Edebiyat:** Olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanatına denir (Türk Dil Kurumu, 2005).
- **Çocuk Edebiyatı:** Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır (Şirin, 2000).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Bilgiler

2.1.1. Çocuk ve Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Çocuk, Türk Dil Kurumu (TDK, 2005)'nin hazırlamış olduğu *Türkçe Sözlük*'te; "Bebeklik ile ergenlik dönemi arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız." şeklinde tanımlanmıştır. Bir başka tanıma göreyse; çocuk, 2 yaşından ergenlik çağına kadar olan büyüme dönemindeki insan yavrusu ya da daha erinlik dönemine girmemiş olan kız veya erkeğe denir (Oğuzkan, 2001). Yetişkinlere tam anlamıyla benzemez, sosyal, dilsel, ruhsal yetileri tam olarak gelişmemiştir (Dilidüzgün, 2000). Çocuğun yetişkinin küçük bir örneği olmayan kendine özgü bir dünyası, düşünme biçimi ve algıları vardır (Nas, 2004). Çocuk aile ve toplumun geleceğidir. Toplumlar çocuklarının bedensel, bilişsel ve duygusal gelişimleri yönünden sağlıklı ve başarılı bir kişilikle hayata atılmalarını amaçlar ve buna uygun şekilde yetiştirmeye çalışırlar (Ural, 1986).

Çocukların sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesinde okul öncesi eğitimin rolü oldukça büyük ve önemlidir. Çünkü okul öncesi dönem yaşamın temelini teşkil eder. Bu dönemde özellikleri itibari ile bilişsel, bedensel, sosyal-duygusal ve dilsel gelişim alanlarında gerçekleşen bütüncül ve kompleks süreçler tanınmalı, desteklenmeli ve bu süreçlerin ihtiyaçları iyi bilinmelidir. Ayrıca, öğrenme ortamı da bunlara göre hazırlanmalıdır. Okul öncesi dönem ile ilgili bu hususlar dikkate alınırsa uzun vadede pek çok olumlu sonuç alınabilir (Haktanır, 2012). Öğrenme elbette hayat boyu sürer, ancak çocukluk ve gençlik yılları öğrenmenin en hızlı ve yoğun olduğu kritik dönemlerdir. Çocuğun toplumsallaşmasının temelleri de bu dönemlerde atılır. İçinde yaşadığı toplumun değerleri, kültürü çocuğa aktarılır, birey ve aile olma bilinciyle, vatandaşlık olgusu aşılır. Çocuk tüm bunları eğitim yolu ile öğrenir. Çünkü eğitim toplum için gerekli olan sosyal sürekliliği sağlar. Toplum içinde edineceği kişiliğin ilk birikimleri çocuklukta alınır. Bu nedenle, çocuk edebiyatı eserleri görselleri ile çocuğun

önce kendini, sonra çevresini tanıması, öğrenmesi, eğlenmesi ve zaman geçirmesi adına son derece etkin araçlardır (Erdal, 2009). Okul öncesi dönemin bu denli önemli olduğu dikkate alındığında, doğumdan itibaren çocuğa sunulacak her ortamın kitap ve oyuncak gibi zengin uyaranlarla dolu olması gerekmektedir (Tür ve Turla, 1999).

2.1.2. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı son 100-200 yıl içinde ortaya çıkmış olsa da kökleri daha eskiye dayanmaktadır. Dünyadaki tüm edebiyat eserleri sözlü olarak bir nesilden diğerine aktarılarak ortaya çıkmıştır. O zamanlarda çocuk ya da yetişkin edebiyatı diye bir ayrım gözetilmeksizin hem çocuklar hem de yetişkinler aynı edebiyat eserleriyle eğleniyorlardı ve bu dönemde anlatılan mitler, efsaneler, fabllar ve epikler edebiyatın tamamını oluşturmaktaydı (Russell, 2001). Ancak bu edebiyat eserleri çocuğun dünyasına tam olarak uymuyor, ona ağır gelebiliyordu. Bu nedenle edebiyat kavramının çocuğa daha iyi hitap edebilmesi için, edebiyatın çocuğa ve çocukluk dönemine uyarlanmaya ihtiyacı vardı. Böylece *çocuk edebiyatı* adı verilen yeni bir kavram ortaya çıktı. Ancak bu kavramın var olup olamayacağı, gerekliliği önemli bir tartışma konusu olarak sorgulandı. Hala da bu kavramı reddeden yazarlar bulunmaktadır.

Bunlardan biri olan Cemil Meriç (1983) çocuk edebiyatının kesin sınırlar ve içerikle ötekileştirilemeyeceği fikrini savunmuştur. Ona göre çocuklar kendileri için yazılan kitapların bütünü okumanın yanı sıra, büyükler için yazılan kitapları da okuyabilir; bu nedenle edebiyat okuma yaşı ile sınırlandırılmaz. Meriç, psikoloji alanında yapılmış olan araştırmaların çocuk ruhunu tam olarak aydınlatamadığı retoriğini de düşüncelerini destekleyen bir delil olarak göstermiştir. Çocuk edebiyatını reddeden yazarlardan bir diğeri de Matthews (2000)'in aktarımlarından öğrenildiği üzere; Jacqueline Rose'dur. Rose, *The Case of Peter Pan: Or The Impossibility of Children's Fiction (Peter Pan Örneği: veya Çocuk Edebiyatı İmkansızlığı)* adlı eserinde çocuk edebiyatını eleştirmiştir. Büyüklerin küçükler için yazacağı yazılarda mutlaka bir sahtelik, yapmacıklık olacağını, bu nedenle çocuk edebiyatı diye bir olgunun mümkün olamayacağı dile getirmiştir. Çünkü Rose'a göre çocuklar ile yetişkin insanlar arasında kurulmasının imkansız olduğuna inandığı bir bağ vardır. Çocuk edebiyatı kendi sistematiği içerisinde çocuğu dışardan bir unsur olarak görüp hikaye örgüsüne dahil eder, bu da hiç etik bir durum değildir.

Çocuk edebiyatını genel edebiyattan ayrı ve özel tutmayı reddeden bu gibi görüşlere karşın Dayıoğlu (1987), çocuk edebiyatı diye ayrı bir edebiyat kolu olmadığını öne sürenleri hiç anlamadığını söyleyerek çocuk edebiyatının, genel edebiyat yelpazesinde özel bir yeri olduğunu vurgulamıştır. Demiray (1979) da çocuklar için yazılan kitapların sanatsal kaygı taşıması gerekliliğinden ve bu sanatsal değerden ötürü genel edebiyatla karıştırıldığını ve çocuk edebiyatını reddetmelerine sebep olduğu görüşünü savunmuştur. Demiray, *Robinson Crusoe* hikayesine atıfta bulunarak çocukların bu eseri büyüklerden ayrı olarak detaylara boğulmadan okumaktan zevk aldığını söylemiştir. Çünkü çocuklar bu eserlerde yalın ve kolay anlaşılır olay ve temalar ararlar. Başaran (1987) da çocuk edebiyatının inansak da inanmasak da çocuk kadar gerçek bir olgu kavram olduğunu ifade etmiştir. Erdoğan (1999) ise, çocuk edebiyatının var olup olmadığının ülkemizde yeni yeni tartışılıyor olması ve disiplinler arası bağların henüz kurulmaması nedeniyle çocuk edebiyatı kavramının kuramsal sınırlarını belirleyemediğini dile getirmiştir. Bu tartışmaya belki de son noktayı koyabilecek mahiyetteki yorumu ise Recep Nas yapmıştır. Nas (2004, s.38), çocuk edebiyatının var olduğunu ve kabul görmesi gerektiğini şu sözleriyle savunmuştur:

Çocuk vardır, ‘çocukluk’ diye bir dönem vardır. Çocuğun düşünme, algılama biçimi yetişkinden farklıdır. Çocuk, insandır. Bu insan edebiyattan yoksun bırakılamayacağına göre, onun için edebiyat yapılacaktır, bu da çocuk edebiyatıdır. Ama bu böyle diye çocuğa yoz, düzeysiz, kof ürünler sunulamaz. Edebiyat için ne geçerliyse çocuk edebiyatı için de o geçerlidir. Hem çocuk, hem edebiyat gözetilir. Onun için zordur çocuk edebiyatı, zor olduğu için nitelikli, çocuğa göre olan çocuk edebiyatı ürünü azdır, ne yazık ki...

Artık bu tartışma geride kalmış olup günümüzde çocuk edebiyatı alanı büyük bir gelişim göstermiştir. Özellikle çocuk edebiyatına duyulan saygının artmasıyla beraber son 50 yılda bu edebiyatın hız kazandığını söyleyebiliriz. Çocuk edebiyatını çocukların kullanabilecekleri bir araç olarak sunmak dünyayı daha iyi bir hale getirebilmek için çok önemlidir (Russell, 2001).

Oğuzkan (2001), çocuk edebiyatının tanımına ‘Çocuk’ ve ‘Edebiyat’ kavramlarını açıklayarak başlamıştır: Duygu, düşünce ve hayallerin sözle ve yazıyla, güzel ve etkileyici bir anlatım dilinde sunulmasına *edebiyat* denir. Usta yazarların bilhassa çocuklar için kaleme aldığı onların duygu, düşünce ve hayallerini esas alan, yüksek sanatsal değer taşıyan yazılı ve sözlü eserlerin tamamına ise *çocuk edebiyatı* denir.

Şimşek (2002) çocuk edebiyatının gelişmekte olan çocukların duygu ve düşüncelerine, anlama, kavrama ve dil becerilerine hitap eden, salt eğitmek amacıyla değil, onlarda olumlu bir etki ve bakış açısı bırakmayı amaçlayan bir edebiyat olduğunu söylemiştir. Eğitici yönü öncelikli olan çocuk edebiyatı, ders ve oyun kitapları dışındaki edebi eserleri kapsar. Şirin (2007)'e göre çocuk edebiyatı, çocuğu ve çocukluk dönemini inceleyen, çocuğu duyarlı bir birey ve yetişkin olmaya hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır. Çocuğa okuma alışkanlığı, estetik beceri ve sanat algısı kazandırır. Onların ilgi ve dikkat alanlarını esas alarak bakış açılarına, duygu, düşünce ve hayal dünyalarına yalın ve içten şekilde hitap eder. Diğer bir deyişle çocukların tüm gelişim alanlarına uygun ve destekleyici, hayal dünyalarını geliştiren, onları eğiten, eğlendiren, ilgi ve yeteneklerini keşfettiren, geliştirmelerine yardımcı olan yazılı ve sözlü edebi eserlerin tamamına denir (Bağcı, 2007). Çocukların yararlandığı tüm yazılı metin ve görsel, ses, şekil, oyun ve her tür elektronik dosyalar bu kapsama girer (Ewers, 1997). Çocuk edebiyatı alanında uzmanlaşmış eğitimciler olan Temple, Martinez, Yokota ve Naylor (2006) da çocuğun okuduğu veya çocuğa okunan eserlerin tamamının çocuk edebiyatı kapsamında olduğunu vurgulamıştır. İki - on dört (2-14) yaş arası çocuklara hitap eden bu eserlere, içerisinde resme yazı kadar hatta yazıdan daha çok yer ayrıldığından ötürü “Resimli Kitaplar” ismi de verilir (Gönen, 1998; Tür ve Turla, 1999). Akın (1998) bu eserlerde verilecek olan her türlü bilginin, çocukla birebir bağ kurarak, onun ruhunu yakalayarak ve onla bir bütünlük oluşturarak verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu eserler hep güler yüzlü olmalı, ancak yaşamın zor, acı yanlarını da çocuğu kedere ve korkuya sürüklemekten vermelidir. Her şeye rağmen umut vermeli ve yaşam sevinci aşılamalıdır. Ayrıca, Akın bu eserlerin kısa cümlelerden oluşması, estetik kaygı taşıması, sıcakkanlı bir anlatıma başvurması, hayal gücünü gerçeğe dönük şekilde desteklemesi ve içerisinde şiirsel bir ahengi barındırması gerektiğini de eklemiştir.

2.1.3. Çocuk Kitapları

2.1.3.1. Çocuk ve Kitap İlişkisi

Çocuğun kendine özgü duygu, düşünce ve davranışları, gelişim özellikleri vardır; bu bakımından yetişkinlerden farklıdır. Ancak yetişkinlerin yönlendirmesine ihtiyaç duyarlar. Bu yönlendirmeler çocuğun yaşına ve karakter yapısına uygun olmalı ve doğru zamanda yapılmalıdır. En doğru zaman olarak psikolog ve pedagoglar, insan

hayatının çok hızlı bir gelişme evresi olan 0-6 yaş arası yani okul öncesi dönemi işaret etmektedirler. Bu dönemde bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimin bazen tek tek bazense hepsinin birlikte gerçekleştiği görülmüştür (Akt. Mardi, 2006). Çocuk bu süreçte kendini tanımaya başlar, çevresindeki insanlarla kendini kıyaslayarak benzer ve farklı taraflarını keşfeder. Bu sayede başka kişilikleri tanır, onlara saygı duymayı öğrenir, bilinçlenir (Sever, 2003). Çocukların dış dünyadaki olay ve olgularla ilk olarak okul öncesi dönemde tanışır ve bu tanışma büyük ölçüde kitaplar yoluyla sağlanır, kitaplar onların dünyaya açılan pencereleridir (Haktanır ve Gürkan, 1997).

Kitapla ilk defa okul öncesi dönemde tanışan çocuk okumayı bilmediği için, resimli kitaplar ona ebeveynleri, diğer aile fertleri veya öğretmen tarafından okunur. Bu kitaplarda çocuklar okuyamadığı için resimlerin kendisine anlatmasını bekler. Resimlerin yardımı ile kendisine okunan öyküyü izleyebilir. Çocuk anlatıcılığı dinlerken bir taraftan da kitabın görsellerini takip ederek olay örgüsünü anlar. Yani resimli bir kitapta resim canlı bir rol oynar ve kitabın etkisinin ayrılmaz bir parçasıdır (Gönen, 1979). Kitaptaki resimlerle uyarılan çocuk farkında olmadan bu kitaplardaki çizgi, şekil, renk uyumu ve kompozisyon gibi estetik değer yargıları kazanmaya başlar. Böylece fiziksel anlamda ilk sanat eğitimine tabi tutulmuş olur (Şirin, 1989). Bu konuda Sever (2002) çocuk kitaplarının her şeyden önce bir sanat eseri olarak algılanması ve çocuk kitabı çizerlerinin bu kurala uyması gerektiğini belirtmiştir. Resim dilinin iyi kullanılarak çocukta resme ve görsel iletişime ilgi uyandırmalıdır. Eğer çizerler çocuğun dünyasını tanıyan kişilerse ve resimleri sanatçı duyarlılığı ile çizerlerse bu resimler çocuk kitabı yazarının anlatılarına güç katar. Çocuk da bu sözlü ve yazılı uyumdan dolayı kitabı keyifle takip eder, okuma sevgisi kazanmış olur. Okul dönemine girildiğinde ise anlatıcı aradan çıkar ve artık çocukla kitap arasında direkt bir iletişim vardır. Böylece çocuk kitapla baş başa kalır ve onunla arasında özel bir bağ kurar. Bu bağ son derece fantastik, renkli, yaratıcı ve şaşırtıcıdır.

2.1.3.2. Çocuk Kitaplarının Tanımı ve Özellikleri

Çocuk kitapları, çocukları ruhsal ihtiyaçları yönünden besleyen, çocukların keyif alarak okuduğu eserlere denir (Tuncer, 2013). Resimli çocuk kitapları, doğumdan itibaren yazılı ve görsel ürünlerle tanışmaya başlayan çocuklara edebi anlamdaki 'ilk' deneyimlerini kazandıran çok önemli eğitim araçlarıdır. Bu nedenle bu kitapların

niteliklerinin yüksek olması gerekir. Çocukların yaş düzeyi, gelişimsel özelliklerle ve gereksinimleri ile ilgi alanlarını dikkate alarak yazılmış olmalıdırlar (Tuğrul ve Feyman, 2006). Yedi yaşına kadar olan çocuklar için yazılmış olan, hemen her konuya değinebilen, resimlendirmenin çok önemli olduğu bu kitaplara ‘Resimli Çocuk Hikaye Kitapları’ adı verilir (Glazer, 1986). Bu kitaplar çocuklar için hazırlanmış resimli materyaller olup sadece resimli, az resimli - bol yazılı veya az resimli - az yazılı olabilir ancak asla resimsiz olamazlar (Ashler, 1983).

Çocuk kitaplarının sahip olması gereken önemli bir takım nitel özellikler vardır. Mesela ideal bir çocuk kitabı, çocuğa kendisini daha iyi tanımasını sağlayarak kişiliğini geliştirmeli, gerekiyorsa davranışlarını değiştirmesi için rehber olmalı, bunu yaparken de çocuğa hayatın farklı yanlarını sunmalıdır. Değişik insan tiplerini de tanıtarak onu içinde yaşadığı millet ve dünya hakkında sosyokültürel anlamda zenginleştirmelidir (Şirin, 2000; Sever, 2003). Mardi (2006)’ye göre resimli çocuk kitaplarının temel hedefi, yeni yaşantıları çocuklara resim ve dil anlatım araçlarını kurgulayarak kazandırmaktır. Yeni yaşantılar çocuğa resimli kitaplar aracılığıyla kazandırılırken bu kitapların taşıdığı özellikler en önemli unsurlardır. Çocuğa saygı bu özelliklerden biridir. Çocuğun dış dünyayla iletişim kurma ve dış dünyayı anlama, ona hazırlanma araçlarından biri olan çocuk kitaplarının, çocuğa bir birey olarak saygı göstermesi çocuk gelişimi açısından kritik önem taşıyan bir özelliğidir. Fransız uzman Neveu ise, kitabın çocuğun kişiliğine saygı duyması gerektiğini, ancak bu sayede idealleşebileceğini belirtmiş ve çocuk kitaplarının taşıması gereken özelliklerin önemine vurgu yapmıştır. Temizyürek (2003)’e göre bu özelliklerden bir tanesi de bireyin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan anadili çocuğa iyi öğretebilecek sözcüklerden oluşması, çocukta dinleme, anlatma ve konuşma becerilerini geliştirmesidir. Yalçın ve Aytaş (2003) da, çocukların anadillerini kitaplar aracılığıyla doğru ve gelişmiş bir biçimde kullanma fırsatı bulduklarını söyleyerek bu kitapların doğru bir dille yazılmasının önemine değinmiştir.

Çocuk edebiyatı kesinlikle edebi bir değer taşımalı ve çocuklara yönelik olmalıdır (Munde, 1997). Ancak yine de, Merkel (1992) ve Kohl (2010)’un da dediği gibi yazarlar salt yüksek edebiliğe yoğunlaşmaktansa, çocukların dünyasına hitap eden çocuğun anlayabileceği bir dil kullanımına daha çok özen göstermelidirler. Böylece çocuk resimli kitaplardaki metinleri yardıma ihtiyaç duymadan anlayabilecektir. Bu kitaplarda daima hikayenin özünüyle paralel, basit çizimler olmalı, içerisinde hikaye

örgüsünün tüm detaylarını bulundurmalıdır. Böylece, bu kitaplar çocukları sanatsal açıdan etkileyerek ilerisi için okuma alışkanlığı edindirebilirler. Dahrendorf (1988) da zaten çocuk edebiyatının öncelikli işlevlerinin çocukları kitap okuma alışkanlığı edinmeye, sanat eğitime, edebiyata yöneltmek olduğunu belirtmiştir. Buna paralel olarak Sever (2003), çocuk kitaplarının çocuklara zamanla okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı kazandırıcı, nitelikli kelimeler içermesi gerektiğini ve bu ilkelerin zaten çocuk edebiyatının en temel işlevi olduğunu söylemiştir. Bunun yanı sıra, bu niteliklere uygun şekilde hazırlanmış olan yayınlar çocuk-edebiyat-sanat etkileşimini desteklemektedir. Sever (1995), bu kitapların çocuğun bilişsel, duyuşsal ve devinimsel gelişim süreçlerinde çok etkili araçlar olması sebebiyle, okullardaki eğitim ve öğretim işlevini bütünleyici nitelikte hazırlanması gerektiğine değinmiştir. Çocuk kitaplarının bu önemli görevleri yerine getirebilmesi için, yapısal ve eğitsel özelliklerle donatılması gerektiğini ve iç-dış yapı özellikleri ve dayandığı eğitsel ilkelerin birbirleriyle tutarlı ve bütüncül olması gerektiğini belirtmiştir. Bu nedenle, çocuk kitaplarının taşınması gereken özelliklerini bilmenin ideal çocuk kitabı seçiminde bizlere rehberlik edeceğini belirten Sever (1995, s.14-15) çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikleri derlemiş, “İç Yapı” ve “Dış Yapı” özellikleri şeklinde iki başlıkta incelemiştir:

- Dış Yapı (biçimsel) Özellikleri: Büyüklük (Boyutlar), Kağıt, Sayfa Düzeni, Harfler, Resimler, Kapak (Cilt).
- İç Yapı (içerik) Özellikleri: Tema, Konu, Kahramanlar, Plan, Üslup ve Dil olarak sıralamıştır.

Sever bu özelliklerin dayanması gereken “Eğitsel İlkeler”i aşağıdaki gibi özetlemiştir;

Çocuk kitapları;

- Okulda izlenen eğitim programlarını desteklemelidir.
- Yaşamın gerçekleriyle ilişkili olmalıdır.
- Çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici biçimde kaleme alınmış olmalıdır.
- Çocuğun bilgi ve kültür evrenini genişletmelidir.
- Çocuğa, içinde yaşadığı çevreyi, ülkeyi, dünyayı gerçekçi açıdan (çocuğun gelişim düzeyine uygun biçimde) tanıtmalı; çocuğun bunlarla bütünleşmesini sağlamalıdır.
- Şiddet öğeleri içermemeli; çocukta estetik bir duyarlık sağlamalıdır.
- Çocuğun eleştiri yeteneğini geliştirmeli; onun tepkilerini düzenleyici bir rol oynamalıdır.

- Çocuğun kişiliğini geliştirerek, yaşama uyumunu sağlamalıdır.
- Çocuğun dilsel becerilerinin (okuma, konuşma, yazma, dinleme) gelişmesine katkıda bulunmalıdır.
- Çocuğa, toplumun bir bireyi olduğu ve ondan soyutlanamayacağı bilincini vermelidir. Onları, kendine ve topluma yabancılaştırmaktan korumalıdır.
- Çocuğa, insanı zayıf ve güçlü yönleriyle tanıtmalıdır.
- Bilimsel verilere ve evrensel ahlak kurallarına uygun olmalıdır.
- Çocuğa kavratılmak istenen ana düşünceyi bir ibret biçiminde vermeyip bunu sezinletmelidir.
- Çocuğu yazgıcılığa ve uyduruculuğa sürüklememelidir.
- Her türlü önyargıdan arındırılmış olmalıdır.
- Çocuğun doğasına uygun bir yaklaşımla; yaparak, yaşayarak öğretme-öğrenme anlayışını yansıtmalı, eğlendirici, öğretici ve düşündürücü olmalıdır.

2.1.3.3. Çocuk Kitaplarının Önemi ve Amaçları

Kitap çocuğun gördüğü, duyduğu veya deneyimlediklerinin yanı sıra eğitiminde çok önemli bir yere sahip olan çevresel bir etmendir (Binbaşıoğlu, 2003). Çocuğa sağlam bir eğitim vermek de çocukla kitap arasında iyi bir etkileşimle mümkündür. Çocuk, çocuk edebiyatı yapıtlarından ilk olarak masal ve hikaye kitaplarıyla tanışır. (Gönen, 1993). Özellikle hikaye kitapları çocuk eğitiminde son derece önemlidir. Bu hassasiyet dikkate alındığında, nitelikli bir eser üretmek için çocukların yaşları, gelişimsel özellikleri, gereksinimleri ve ilgi alanlarını esas almak gerekir (Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak, 2009). Çocukların daha iyi ve daha çok bilgi edinmeleri için onlara kitap okumak gerekir. Çocuklara hikaye anlatmada belirlenen üç hedef vardır (Gönen, 1998); a) İçinde buldukları kültürün merkezini oluşturan edebiyatı çocuklara tanıtmak b) Bilgilerini pekiştirmek, bilgi çemberlerini genişletmek, daha fazla bilgi arayışına yönlendirmek c) Bellek, sıra takibi ve çözümleme gibi terimlerle dile getirilen dille bağlantılı becerileri çocukta geliştirmek.

Duyarlı çocuk yetiştirmenin yolunun nitelikli çocuk kitaplarından geçtiği artık herkes tarafından kabul görmektedir. Toplumlar, yetiştirmek istedikleri nesle uygun çocuk edebiyatı ürünleri üretirler. Çocuğa yüklemek istedikleri değerler ve olumlu

tutumlar konusunda çocuk edebiyatı eserleri kalıcı sonuçlar veren bir yoldur (Erdal, 2009). Çocuk kitapları okul öncesi dönemin gereksinimlerinden olan zengin bir çevresel uyarandır. Özellikle yetişkinliğin temelini attığı için oldukça önemlidir (Tür ve Turla, 1999).

Karatay (2007) çocuklar için yazılan eserlerin amacının bilgilendirme, zevk verme, yaşamı tanıtmaya, güven duygusunu geliştirme, çevreye ve insana duyarlı olma, sosyalleştirme, hayal gücünü geliştirme ve zihinsel dil kişilik gelişimine olumlu katkı sağlama olduğunu belirtmiştir. Çocuk kitapları çocuğa toplumsal kuralları ve toplum içinde sergileyebileceği doğru davranış biçimlerini, iyi, dürüst ve yardımsever olma gibi birtakım insani değerleri kazandırma yani kısaca, onu hayata hazırlama amacı güderler (Arseven, 2005). Bu kitapların hepsi hitap ettiği kitleye yani çocuğa bir göndermede bulunur. Bu gönderme/mesaj yazarın kendine özgü üslubuna göre çok farklı şekillerde verilebilir (Yalçın ve Aytaş, 2003). Bu yapıtlardaki esas amaç, çocuklara okuma alışkanlığı edindirmek ve onlara kitap sevgisini aşılaktır. Bunun yanı sıra, çocuğun psiko-sosyal gelişim dönemleri de dikkate alınarak ilgi çekici, eğlenceli, vatan sevgisi aşıl原因 ve çocuğu bilgi ve kültürel yönden eğitici niteliklerde olması amaçlanmalıdır (Yüksel, 1987).

Çocuk kitapları eğitsel olmak zorundadır. Çünkü eğitim çocukla hayat arasında bir köprü gibidir ve eğitimle çocuğa, yaşama sanatıyla ilgili bilgiler kazandırılır. Özellikle ülkemizde yazılan çocuk kitaplarının eğitsel tarafı olmaması kabul edilemez (Dayıoğlu, 2000). Ancak yine de bu kitapların aşırı öğretici olmaması gerekir. Zaten çocuk gün boyu evde veya okulda bu tür eğitici-öğretici kitaplarla baş başadır. Çocuk edebiyatı eserlerinde de aşırı öğreticiliğe maruz kaldığında çocuk sıkılıp okumadan soğuyabilir. Çocuğun hayatındaki anne-baba, aile fertleri, akrabalar, komşular ve yaşadığı mahalle eşrafı da sürekli öğreten durumundadır. Çocuk her an her yerden bir şey öğrenebilir. Yani kısaca bu kadar geniş bir öğretici çevreden sonra çocuk, kitaplarda da aşırı öğrenmeye tutulursa kitabı bir yana bırakacak ve okumayacaktır (İzgi, 2000). Bu kitaplar çocuklara bilişsel ve duyuşsal gereksinimlerini uygun, ilgi alanlarına hitap eden, eğlenceli hikayeler sunar. Çocuklar, ailesinde, okulunda ve çevresinde karşılayamadıkları dilsel, sosyal, zihinsel ve ruhsal ihtiyaçlarını çocuk kitapları yoluyla karşılarlar. Bu sayede çocukların kişilikleri olumlu yönde gelişmekle kalmaz topluma faydalı bir birey olarak yetişmeleri sağlanır. Kuşkusuz bunun sağlıklı bir şekilde sağlanması için çocuk seviyesine ve çocuk gerçekliğine uygun yazılmış olan çocuk

edebiyatı ürünlerine başka bir ifadeyle nitelikli çocuk kitaplarına ihtiyaç vardır (Akt. Yıldız, 2009).

Nitelikli çocuk kitapları çocukların olay, olgu ve durumları sanatçı bakış açısıyla yorumlamasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlardır. Bu kitaplar, çocuklara dil bilinci kazandırarak edebiyat duyarlılığı ve okuma yazma hevesi oluşturur. Bu da çocuk kitaplarının çocuk gelişimi ve eğitiminde etkili bir araç olduğunun kanıtıdır. (Akbayır, 2008). Bu nedenle aile, öğretmen ve diğer eğitimciler, toplum ve medya çocuğun her yönden sağlıklı bir birey olarak yetişebilmesi adına son derece sorumluluk sahibi olmalıdır. Bunun için de, yazılı ve görsel birer uyarıcı olan kitapların çocuğa görelilik ilkesini esas alarak yazılması oldukça önemlidir. Bu kitaplarda dilin anlatımsal zenginliklerinin hepsine rastlamak mümkündür. Kurgu çocuğa yönelik hazırlanır. Okul öncesi dönemden başlamak üzere ortaöğretime dek çocuğun zihinsel, duyuşsal, dilsel, kişisel ve toplumsal alanlarda gelişimine destek oldukları için son derece önemlidir (Aslan, 2007). Çocuk için kitabın önemi okumanın birey için taşıdığı önemden kaynaklanmaktadır. Okuma ve okuduğunu anlama yeteneği ile okul başarısı arasında tam bir ilişki bulunmaktadır. Günümüzde öğretim araçlarının çok gelişmiş olmasına karşın okuma yine de ilköğretimden üniversiteye kadar tüm öğretim programları içinde önemini ve yerini korumakta; öğrenim büyük ölçüde okumaya dayanmaktadır. Çocuklar, güzel konuşabilmek, kendilerini iyi bir şekilde ifade edebilmek, çeşitli bilgileri edinebilmek ve kendi kişilik ve sosyal yönlerini geliştirebilmek için nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri olan çocuk kitaplarına ihtiyaç duymaktadırlar (Yıldız, 2009).

2.1.3.4. Çocuk Kitaplarının Çocuklara Sağladığı Katkılar

Okul öncesi dönemde çocuk somut düşünme safhasındadır. Ancak yine de zengin bir hayal gücünü içinde barındırır. Bu hayal gücünün geliştirilmesi gerekmektedir. Soyut düşünme safhasına geçecek olan çocuğun gelişimsel özelliklerine uygun şekilde hazırlanmış çocuk kitapları, hayal gücünün geliştirilmesinde ve gerçek dünya ile arasındaki dengenin kurulmasında etkili şekilde kullanılabilen unsurlardır (Tür ve Turla, 1999). Ancak bu kitapların okul öncesi dönemde çocuğa ilk olarak bir oyuncak, sonra ise yönlendirici bir araç-gereç olarak sunulmasına dikkat edilmelidir (Kıbrıs, 2006).

Çocuğun hayatını en başta aile çevresi oluşturur. Ancak daha sonra bu kısıtlı çevre, kitap-gazete-radyo-TV-internet gibi iletişim araçlarıyla ve arkadaşlarla genişler (Akal, 2000). Çevresi gittikçe genişleyen çocuk okul öncesi dönemde kendini ve hayatı yeni yeni tanımaya başlamaktadır. Bu nedenle kendine rol model alacağı bireylere ihtiyaç duymaktadır. Yanlış, bozuk, kötü niyetli veya sapkın kişileri kendine örnek alırsa olumsuz bir karakter ve sağlıksız bir psikoloji geliştirebilir (Yavuzer, 1998). Çocuk kitapları gelecekte oluşabilecek bu olumsuz durumu erken yaşlarda engellemeye yardımcı olan önemli unsurlardandır. Bu kitaplarda anlatılan hayal kahramanlarını zihninde canlandıran çocuğun hayal gücü gelişmeye başlar (Temple, Martinez ve Yokota, 2006). Çocuk, bu kahramanlarla kendisi arasında özdeşim kurduğu için, anlatılan olaylar ve kitaptaki resimler aracılığıyla kahramanın verdiği tepkilerden etkilenir. Böylece kötü ve çirkin duygulardan uzak durması gerektiğini fark ederek arınır, iyi ve doğru değerlere yönelir (Sever, 2003). Yani çocuk kitapları içeriğindeki olay ve yaşantılar yoluyla çocuğa gerçek hayatı ve başka hayatları öğretir. Bu sayede çocuk, hayat ve insan gerçekliğini tanımaya başlar, kendisine ve diğer insanlara değer vermeyi öğrenir. Bu da, çocuğun kişilik gelişimine önemli katkılar sağlar (Aslan, 2007).

Çocuklara kitap okunması onların öz duyarlılıklarını, yaratıcı yönlerini, iletişim becerilerini ve hayal dünyalarını geliştirir (Demircan, 2006). Çocuklar kitaplar aracılığıyla yaşama bakış açılarını geliştirir, evde ve okulda edinemedikleri bilgi, beceri ve estetik anlayışını kazanırlar. Böylece çocuğun akademik ve eleştirel düşünce becerilerinin gelişimine de katkı sağlanmış olur (Collie ve Slater, 1987). Çocuk kitapları içeriğindeki resimler yoluyla çocuğun hayal dünyasını ve estetik algısını geliştirir (Ünlü, 2007). Çocuk kitapları sayesinde kitapta gördükleri ile gerçek hayat arasında ilişki kurmaya çalışan çocuğun hayal gücü gelişeceği için kendince yeni yeni oyunlar ve hikayeler üretebilir (Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak, 2009). Arbuthnot (1964)'a göre ise çocuk kitapları çocukların başarı, bilgi, sevgi, aidiyet, güzellik ve değişim gibi pek çok ihtiyacını giderir (Akt. Kocabaş, 1999). Hayatın üzücü durumlarına karşı insan ruhunu güçlendiren, canlandıran, insanoğluna keyifli zamanlar yaşatan çocuk kitapları, çocuksu yönüyle çocukların hayatı tanımaya ve devam ettirmesine rehberlik eder (Oğuzkan, 2001).

Binbaşıoğlu (2003)'na göre görsel, işitsel ve yaşantısal deneyimleri yanı sıra kitap okul öncesi eğitimde önemli dış faktörlerden biridir (Akt. Saçkesen, 2008). Çocuk

kitap aracılığıyla daha önce duymamış olduğu kelimeleri öğrenir, duymuş olduğu kelimelerinse yazılışını veya resmini görmüş olur. Duydukları ve gördükleri arasındaki bağlantıyı çözdükçe çocuk, düşünmeyi öğrenmiş olur. Dil buna aracılık eden tek unsurdur (Gönen, 1998). Çocuk kitapları çocukları çeşitli etkinliklere yönlendirerek ana dillerinin gelişmesine katkı sağlar (Oğuzkan, 2001). Bunu büyük ölçüde öykünme yoluyla başarır. Dil becerilerini destekleyici ve geliştirici bu yönüyle çocuk için önemli çevresel uyaranlardan olan bu kitaplar, çocuğu okumaya heveslendirir. İçindeki yazılar; ritmi ve sesleri ile, resimler ise; renkleri ve biçimleri ile çocuğun kavram bütünlüğünü anlayabilmesini sağlar. Bu konuda yapılan araştırmalar; çocuklarına resimli kitapları gösteren, okuyan, kitaplardaki metinlerde geçen kısa cümleleri tekrarlayarak vurgulayan ebeveynlerin çocuklarının okuma-yazmada daha başarılı olduklarını ispatlamıştır (Beyazova, 2007). Örneğin Senechal, LeFevre, Thomas ve Daley (1996)'in 47 tane birinci sınıf öğrencisi üzerinde yapmış oldukları araştırmada, çocukların hikaye kitaplarıyla etkileşimi ne kadar artırılırsa, dil becerileri ve okuryazarlığının da aynı oranda arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü çocuk edebiyatı vasıtasıyla çocuklarda hem alıcı hem de ifade edici dil geliştireceğinden, çocukların kelime hazineleri artış gösterir ki; bu da çocukların yazılı kültür ürünleriyle girecekleri etkileşimin anlama ve anlatma becerilerini geliştirdiğini, böylece okul başarılarının da olumlu yönde artacağını gösterir (Akt. Yıldız, 2009). Ayrıca Popet ve Roques (2002), çocuğun bu metinlerdeki olayları anlatmaya çalışmasının onda kültürel değerleri benimsemeyi, çevreyle etkileşimde bulunarak paylaşımlarda bulunmasını, başkaları konuşurken saygıyla dinlemesini ve bir projeye katılıp o projeye bütünleşmesini, böylece toplumsal etkinliklere destek olmayı öğrettiğini ifade etmişlerdir. Resimli hikaye kitaplarının çocuk açısından diğer bir katkısı ise onlara nesnelere, sembollere tanıma, sınıflandırma ve olayların sonuçlarını tahmin edebilme gibi kavramları edindirerek zihinsel gelişimlerini artırmasıdır (Jalongo, 2010). Tüm bunların ötesinde, çocuk kitaplarının en büyük faydası ise çocuğu kendisine kitap okunurken mutlu etmesi ve eğlendirmesidir (Akın, 1998).

2.1.3.5. Çocuk Kitaplarının Yaşlara Göre Dağılımı

Çocuk gelişiminin safhaları vardır. Çocukların bireysel farkındalıkları ve hazır bulunuşlukları birbirinden farklı olduğundan çocuklar bu safhalarda aynı hızla gelişim gösteremezler. Bu nedenle çocuklara kitapları seçecek olan ebeveynler, öğretmenler, kütüphaneciler vs. çocukların bu farklılıklarını ve bireysel özelliklerini ve bilhassa yaş

gruplarını göz önüne almaları gerekir. Böylece çocuklar için daha doğru ve verimli seçimler yapabilirler (Akt. Kocabaş, 1999).

Kitaplar çocukların yaş gruplarına bağlı olarak tür, konu ve fiziksel biçim açılarından farklılık gösterirler (Gündüz, 2007). Bu farklılıklardan dolayı çocukların kitaplara gösterdikleri tepkiler de yaşa bağlı olarak değişir. Bir yaş ve altındaki bebekler kitabı sıkı sıkı kavrarken, 12-13 aylık bebekler gözleriyle takip ederler. Kitaba doğru hamle yaparak onu kapar, ağzına sokar. Biraz daha büyümüş olan 14-15 aylık bebekler ise kitap okunurken, jest ve mimikleriyle, sesler çıkararak anlatılanlara zaman zaman gülerken eşlik eder (Akt. Yurtseven, 2011). Sıfır-üç (0-3) yaş arasındaki çocuklar için hazırlanan kitaplarda yazı olmadığı için, yetişkinler bu kitaplarda geçen çocuğun daha önce duymadığı sözcükleri çocuğa öğretir. Olaylar çocuklara kitabın her sayfasında gerçeğe uygun bir resim gösterilerek yalın bir anlatımla verilir (Akt, Kocabaş, 1999). Bir-üç (1-3) yaş arası dönemde çocuklar özgür olma isteklerinin yanı sıra yetişkinlere bağımlı oldukları için çocuk ve aile arası ilişkileri konu alan hikayeleri dinlemekten zevk alır (Güleç ve Geçgel, 2006). İki-dört (2-4) yaş arası kitapların pek çoğunda resimlerin altında veya üstünde hikayeyi anlatan birkaç cümle ve not olur. Bu yazılar sayesinde yetişkin hikayeyi okurken çocuğun daha önce yazılışını görmediği ya da okunuşunu duymadığı sözcükleri ona öğretebilir. Dört-altı (4-6) yaş arası çocuk kitapları hacim olarak daha geniş, bilmece, bulmaca ve kavram sayıları bakımından daha zengin kitaplar olmalıdır (Akt, Kocabaş, 1999). Üç-altı (3-6) yaş arasında genelde çocuklara hikaye veya masal anlatılır/anlattırılır. Hafızaları kuvvetli olan bu dönem çocukları, sevdikleri hikayelerde yapılan en küçük değişikliği fark eder ve kabul etmezler (Tuncer, 1998). Piaget de 4-7 yaş arası dönem çocuğunun olayların oluş sırası ve neden-sonuç ilişkilerini başarıyla açıklayabildiğini belirterek bu döneme "Sezgisel Dönem" adını vermiştir (Akt. Senemoğlu, 2012). Bu kitaplar çocukların yaşlarına göre farklı özellikler içerir. Alpay ve Anhegger (1975) ise çocukları 3-6 yaş arası okul öncesi çocuklar, 6-9 yaş arası ilkokul çağındaki çocuklar ve 9-12 yaş arası çocuklar olmak üzere üç yaş grubunda ele almışlardır.

Gürel (2001, s.193), IV. Ulusal Yayın Kongresi'nde 5. Komisyon Çocuk, Gençlik ve Özürlülere Yönelik Yayımcılık Komisyon Raporu'nda belirlenen çocuk kitaplarının yaşlara göre üç gruba ayrıldığını ve şu özellikleri taşıması gerektiğini aktarmıştır:

İki-üç (2-3) yaş grubu için hazırlanmış olanlarda; çocuğun tanıdığı cisimleri, hayvanlar, oyuncaklar resimde yer alır, resmin altında da bunu açıklayan bir kelime veya bir cümle bulunur. Bunlara genellikle “ABC kitapları” denilir. Bu tür kitapların son derece sağlam olması şarttır.

1. Dört-beş (4-5) yaş grubu için hazırlanmış olanlarda konular basit ama bir hikaye özelliğine sahiptir. Tema bir soruyu cevaplamalı ya da çocuğun bilgisini pekiştirmeli, metin çok kısa, ciltleme de sağlam olmalıdır.
2. Altı-yedi (6-7) yaş grubu için hazırlanan kitaplar ise iki gruba ayrılır:
  - a. Çocuğun kendi kendine okuyacağı eserler: Bu eserlerde kavram ve dil yönünden önekilere göre gelişmiş hikaye ve masallar olmalı, metin kısa ve iri puntolu olmalıdır.
  - b. Çocuğa okunan eserler: Bu eserlerde metin uzunluğunun ve punto büyüklüğünün önemi yoktur. Çocuğun dikkat süresi uzamış olduğundan çok uzun hikayeleri bile kısım kısım dinleyebilir. Artık konu, olay ve karakterler önem kazanmıştır.

2.1.3.6. Okul Öncesi Dönemde (0-6 Yaş) Çocuğun Kitaba İlgisi

Baraz (1987, s.143) çocukların okuma eğilimlerini; “Okul Öncesi Dönem, Masal Dönemi, Gerçeklere Yönelme Dönemi, Serüven Dönemi ve Soyutlama Dönemi” olmak üzere beş dönemde incelemiştir. Okul öncesi ve ilköğretim dönemi çocuklarına ait okuma eğilimleri Şekil 1’de verilmiştir.

0-6 YAŞ Okul Öncesi Dönem	7-9 YAŞ Masal Dönemi	9-11 YAŞ Gerçeğe Yönelme Dönemi	10-12/13 YAŞ Serüven Dönemi	12-15 YAŞ Soyut Konulara Eğilim Dönemi
<ul style="list-style-type: none"> • Ninniler • Resimli Kitaplar • Çekici Kartlar • Tekerlemeler • Bilmeceler • Atasözleri • Fıkralar • Destanlar-Efsaneler • Masal (anlatma) • Hikâye (anlatma-okuma) • Şiir okuma • Kaset-CD • Video-TV • Çocuk kitaplığı • Çocuk kulübü-Tiyatrosu 	<ul style="list-style-type: none"> • Kişileri çocuk olan hikâyeler • Kişileri hayvan olan hikâyeler • Tatil ve doğa hikâyeleri • Peri masalları • Efsaneler • Destanlar • Fıkralar • Fabllar 	<ul style="list-style-type: none"> • Fantastik hikâye ve romanlar • Gerçekçi hikâyeler • Başka ülkelerin ve ırkların, gelenek ve göreneklerini anlatan metinler • Basit makinelerin çalışmasını açıklayan kitaplar • Vahşi doğayla ilgili hikâyeler • Fabllar • Şiirler 	<p style="text-align: center;">Kız</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ev okul yaşamı • Yararlı bilgiler • Şiir-tiyatro eğitimi • Duygusal kitaplar • Kadın-erkek yaşamını anlatan kitaplar <p style="text-align: center;">Erkek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Serüven kitapları • Gezi kitapları • Öyküleştirilmiş tarih, kahramanlık kitapları • Öyküleştirilmiş fen, doğa konulu kitaplar <p style="text-align: center;">Kız/Erkek Ortak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mizah • Biyografiler • Polisiye • Yabancı Ülkeler 	<p style="text-align: center;">Kız</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sevgi, bağlılık, özveri konularını işleyen, duygusal hikâye, roman, şiir ve tiyatro eserleri • Sanat değeri olan dergiler <p style="text-align: center;">Erkek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Soyut, duygusal, düşünsel hikâye, roman, şiir ve tiyatro eserleri • Gazeteler, güncel konular ve spor yazıları

Şekil 1. Okul öncesi ve ilköğretim dönemdeki öğrencilerin okuma eğilimleri

(Baraz, 1987, s.143)

Çocuk gelişimi alanında ün yapmış kuramcılardan biri olan İsviçreli pedagog Jean Piaget de çocuk gelişimini evreler halinde sınıflandırmıştır (Akt. Alpöge, 2003). İlk olarak doğumdan 2 yaşına kadar olan sürece “Duyusal ve Devinimsel Evre” adını veren Piaget, bu dönemde çocuğun dünyayı kendisinden ibaret olarak algıladığını ve düşünce ile hareketin özdeşleştiğini belirtmiştir. Yani çocuğun düşüncelerinin çoğu beş duyu organıyla algıladıklarından oluşmaktadır. Bu nedenle bu evrede çocuklara görüp duyabilecekleri, koklayıp dokunabilecekleri nesnelere (kumaş, karton, ahşap vs.) sunulmalı ve çocuk kitapla tanıştırılmalıdır. Altı ay - üç yaş arası çocuklara bez ve kaliteli karton ya da plastikten üretilmiş kitaplar sunulmalıdır (Tür ve Turla, 1999). Bu kitaplar çocuğu hayata hazırlamaya yönelik olup içlerinde yakın çevreleri (aile, komşu, arkadaş vb.) ve günlük hayatta karşılaşılabileceği durumlarla yaşamsal gereklilikler (yeme-içme, giyim, temizlik, uyku, tabiat vs.) resimler yolu ile öğretilir. Yani bu dönemde hayatı tanımaya başlayan ve hayata hazırlanan çocuk bunu büyük ölçüde kendisine okunan kitaplardan öğrenir. Dodson (1997) çocuğun 6 yaşında sergilediği kişilik özelliklerinin hayat boyunca sahip olacağı kişiliğin temel yapısını oluşturduğu görüşünü savunmuştur. Öyle ki bu özellikler onun gelecekte nasıl bir insan olacağından başarılı veya başarısız olup olmayacağına, nasıl bir insanla evlenip evliliğinin uzun sürüp sürmeyeceğine kadar pek çok hayati konuda ipuçları verebilir. Öyleyse çocuğun geleceğinin temelini atıldığı bu dönemde çocuğa sunulan kitapların özenle hazırlanması gerekir (Akt. Mardi, 2006).

Piaget, kuramının bir sonraki evresi olan 2-7 yaş arasına ise “İşlem Öncesi Evre” adını vermiştir. Çocuğun sınıflandırma ve gruplama becerileri bu dönemde gelişir. Dil gelişimi hızlanan çocuğa artık basit hikayeler anlatılabilir. Ancak anlatıcının/okuyucunun ses tonu, vurgu ve tonlamaları oldukça önemlidir. İşlem öncesi evrede çocuk cansız varlıkları canlıymış gibi kabul eder ve onlarla konuşarak insan muamelesi yapar. Bu yönüyle animistik (canlandırmacı) bir dönemdir. Çocuk kendisine yapılan her şeyi taklit eder ve nesnelere uygular. Özellikle tabiat olayları karşısında kafası karışan çocuk, ay, yıldız, güneş, bulut gibi hareket eden doğa unsurlarını ve hikayelerde yaşadıkları anlatılan kahramanların canlı olduklarına inanır (Akt. Senemoğlu, 2012). Anlatılanları keyifle ve resimleri seyrederek dinler. Şayet öyküyü sever ve öykü kendisine güzelce anlatılırsa defalarca kez okunmasını ister, sıkılmaz. Anlatıcının okuduklarını kendileri için çizilmiş olan açık renkli, kolayca anlaşılabilen, parlak resimlerden takip eder. Bu kitaplar aracılığıyla çocuk çevresini merak eder.

Çocuğu çevresiyle ilgili sorular sormaya başlar. Özellikle 3-4 yaşlarında bu sorular sıklaşır ve artar. Bu evrede çocuğa okunacak olan kitaplar bol resimli, basit konuları işleyen, kısa yazılar olan, daha çok doğa ve hayvanları işleyen kitaplar olmalıdır. Çocuklar, 4 yaşından sonra macera türündeki kitaplara da ilgi duyabilirler. Şiir ve tekerlemeler aracılığıyla hayal dünyaları ritim ve dil becerilerinin gelişimi desteklenir. Görsellerden yepyeni kavramlar, sözcükler öğrenir. Böylece sözcük dağarcığı gelişir. Resimlerin cazibesine kapılan çocuk, kitabın hikayesini bitene kadar dinleyebilir. Bu sayede dikkat süresi de gittikçe uzar (Akt. Mardi, 2006).

2.1.3.7. Çocuk Kitap Türleri

Çocuk kitapları türlerine göre “Masal, Hikaye (Öykü), Resimli Hikaye Kitapları, Müracaat Eserleri ve Fen Kitapları, Biyografi, Fabl (Öykünce), Destan, Efsane (Söylence), Anı (Hatıra), Çizgi Roman ve Şiir” olarak sınıflandırılabilir (Dilidüzgün; 2007; Gülerüz, 2006; Nas, 2004; Yılar ve Turan, 2007; Zengin ve Zengin, 2009).

2.1.3.7.1. Masal

İnsanoğlunun evren, dünya, hayat, tabiat, toplum ve kendisiyle ilgili tarihi oluşum, fikir, istek ve izlenimlerinin az veya çok değişikliğe uğrayarak, ağızdan ağza geçme yoluyla çağımıza ulaşan ananevi hikaye etme örneklerine *masal* denir (Gökşen, 1993). Masal olağanüstü olayların bir hikayesidir ve bu olayların ne zaman, nerede veya nerelerde geçtiği hemen hemen hiç bilinmez. Masalın işlediği konular genellikle padişah, kral, vezir, fakir kız veya delikanlı vs... ve cüce, dev, cin, gulyabani, ejderha gibi gerçek dışı ve olağan üstü karakterler bulunur (Oğuzkan, 2001). Masal türünde, anonimleşmiş, nesilden nesile aktarılan, olağanüstü varlıklar (cin, peri, dev vs.) konu edilir ve genellikle “Bir varmış, bir yokmuş...” veya bir tekerleme şeklinde girizgah yapılıdır (Püsküllüoğlu, 1994). Konuşma dili süsüz, yalın ve söz oyunlarına başvurulmadan anlatılır. Yer ve kişi adları belli değildir. Anonim eserler olan masalarda zaman kavramı da yoktur. Bazı ahlaki kurallar karşıtlarıyla birlikte ele alınır ve genellikle mutlu sonla biter (Dögen, 2003). Masalarda sebep-sonuç ilişkisi oldukça açık bir şekilde verilir. Konular basit ve sadedir. Karakterler tek yönlüdür; iyiler iyi, kötüler kötüdür (Stewing, 1988). Bu nedenle masalların yararları yanında zararlı olduğu

düşünülen hususlar da vardır. Öğüt verici ve aşırı ders verici olmaları, masallarda bulunan sihir, büyü, heyecan dolu olaylar, çocuğun dikkatini sürekli canlı tutan fakat masalın içinde geçen dev, cin, yaratık, gibi korkutucu öğeler, iyilerin sürekli kazanması, devamlı olağanüstü olayların olması çocuklar için sakıncalı olabilir. Çocuk gerçek dünyaya uyum sürecinde sorun yaşayabilir (Oğuzkan, 2001).

2.1.3.7.2. Hikaye (Öykü)

Hikaye (öykü), gözlem ya da tasarlama ürünü bir olayı anlatan yazılardır (Özkırımlı, 1987). Geleneksel anlamda ise, olmuş ya da olması olası olayları anlatan; anlattığı olay ve kişileri daha çok tek yönleriyle ele alan yazılar olarak nitelenir (Kavcar, Oğuzkan ve Aksoy, 2011). Belli bir zaman aralığında ve mekanda geçer. Birden çok kişinin yaşamış olduğu veya gerçeğe yakın olaylar karakterler resmedilerek anlatılır ve çoğu zaman birkaç sayfa tutan kısa metinlerdir. Genellikle düzyazı tipinde yazılmalarına rağmen zaman zaman şiir tipinde de yazılabilirler. Akıcı ve sürükleyici anlatımı vardır. Asıl amaç insanı güdülemek, ilgisini çekmektir. Hikayede abartı söylemler ve gereksiz konulara yer verilmez. Hikayelerde metinler kısa, karakter sayısı azdır. Olay, ilgi çekici kısımlarıyla ele alınır. Betimlemelerde süsten kaçınılmalı, sade bir dil kullanılmalıdır. Çocuk eğitimi ve gelişiminde hikayeler önemli yere sahiptir, çünkü olağanüstü olay ve kişilere daha az yer verir. Konu, yazarın veya kahramanın ağzından aktarılarak dikkat çeker. Olay akışı düzenli ve iç içe geçmeden sürmelidir. Anlatım canlı, kısa cümlelerle gerçekleştirilir ve genellikle *-di' li geçmiş zaman* kipi kullanılır. Akıcı konuşmalar, iç konuşmalar veya monologlar şeklinde kısa, etkileyici cümlelerden oluşmalıdır. Hikaye çocuğa okunmadan önce, okuyucu tarafından mutlaka okunmalı, gerektiğinde jest ve mimiklerin kullanılacağı kısımlar belirlenmelidir. Çocuklarla göz kontağı kurularak anlatılmalı ve sınıf hikayenin anlatma tekniğine uygun olarak hazırlanmalıdır (Akt. Saçkesen, 2008).

2.1.3.7.3. Resimli Hikaye Kitapları

Resimli kitaplar yazılara, resimlerden daha az yer verilen kitaplardır. Resimli kitaplar, göz ve kulak yolu ile çocuğu hem zihinsel hem de duygusal olarak etkilemektedir (Gönen, 1998). Çocukların, çevrelerinin bir parçası olarak tanıdığı

kitaplar olan resimli kitaplar, onların tüm gelişim alanlarında çok büyük etkiler yapar. Bunlar, resimlerin metnin ayrılmaz bir parçası olduğu ve yazıların daha az olduğu kitaplardır. Resimli kitaplar her bakışta farklı bir ayrıntıyı görmesi, anlaması ya da kavraması bakımından en çok aranan ve çocuk tarafından sevilen türlerdir (Gönen, 1986). Çocuklar okuyamadıkları için bu kitaplardaki resimlerin kendilerine anlatılmasını beklerler. Resimlerin yardımı ile kendisine okunan öyküyü izleyebilir. Resimli bir kitapta resim canlı bir rol oynar ve kitabın etkisinin ayrılmaz bir parçasıdır (Gönen, 1979). Sonraki çalışmalarında Gönen (1986, s.127) bu kitapları yaşlara göre üç gruba ayırmıştır;

- **2-3 yaş için hazırlanan kitaplarda** çocuğun tanıdığı cisimler, hayvanlar, oyuncaklar resimde yer alır, resimlerin altında da açıklayıcı bir iki kelime bulunur. Bunlar genellikle ABC kitapları olarak adlandırılır.
- **4-5 yaş için hazırlanan kitaplarda** konu basit ama hikaye özelliği taşımalıdır. Tema, bir soruya cevap vermeli, bilgisini pekiştirmelidir. Metin kısa ve cilt sağlam olmalıdır.
- **6-7 yaş grubu için hazırlanan kitaplarda** ise çocuğun kendi kendine okuyacağı eserler, kavram ve dil yönünden daha gelişmiş hikaye ve masallar olmalı, metin kısa ve iri puntolu olmalıdır. Çocuğa okunacak eserlerde metnin uzunluğunun ve punto büyüklüğünün önemi yoktur. Dikkat süreleri uzayan çocuklara uzun hikayeler de okunabilir.

Bu kitaplardaki konu ilgi uyandırıcı şekilde ele alınmalı ve sürükleyici olmalıdır. Konu seçiminde konunun eğlenceli olmasına dikkat edilmelidir. Hikayenin gerçekleştiği mekan ve zaman dilimi konuyla tutarlılık göstermelidir. Hikayenin kahramanları, çocukların sevdiği canlılardan seçilmelidir. Kahramanların yaşadığı serüvenler, çocuğa dünya hakkında bilgi vermelidir. Abartılardan uzak ve yalın bir anlatım izlenmelidir. Seçilen kelimeler çocukların gelişim dönemlerine ve sözcük bilgilerine uygun olmalıdır. Cümleler tek yüklem içermelidir ve gereksiz tamlamalardan kaçınılmalıdır (Gürler, 1999). Çocuklar etraflarında gördükleri herhangi bir şeyi resimli kitapların sayfalarında tanıyabilir, görebilirler. Olayın öykü ve resimsiz olduğu zamandan daha büyük bir canlılıkla çizilmiş olması iyi bir resimli kitapta önem taşır (Gönen, 1979). Bu resimler çizilirken canlı ve cansız varlıkların kendine özgü biçimlerinin korunmasına dikkat edilmeli, metinde bahsedilen olaylar resimlere bakılınca rahatça anlaşılabilir olmalı, konu dışı veya gereksiz ayrıntılardan kaçınmaya ve abartıya kaçmamaya özen gösterilmelidir. Yazar çocuk kitabı hazırlarken; çocukların yaş grubunu, gelişim

özelliklerini, ilgi ve isteklerini, cinsiyetlerini göz önünde bulundurmalı, kitaptaki resimlemeler metinle uyum içerisinde vermelidir (Koçoğlu, 1981).

2.1.3.7.4. Müracaat Eserleri ve Fen Kitapları

Belli bir bilgiyi okuyuculara ulaştırmak için ansiklopedi, sözlük, atlas biçiminde hazırlanmış olan eserlerdir. Çocuklar içinse bu eserler, yaş düzeyine uygun şekilde resim, dil ve bilgilerle bezelidir. Müracaat eserlerinde verilen bilginin doğru-hatasız bir dille, açık bir şekilde yer alması gerekmektedir. Müracaat eserleri, sanat, hayvanlar, bilim dalları, matematik, sosyal çalışmalar, bitkiler, dille ilgili konularda hazırlanmışlardır. Fen kitapları ise çocukların çevrelerini, yaşadıkları dünyayı, daha iyi tanımaları açısından yazılmış eserlerdir. Hayvanları ve bitkileri, doğayı tanıtan, tüm elektrikli veya mekanik aletlerle, makineleri anlatan kitaplar; çocukta araştırma duygusunu tatmin etmektedir. Konular bu kitaplarda sade bir anlatımla ve düzenli bir sıra ile verilmelidir. Konular çocukların anlayabileceği şekillerle zenginleştirilmelidir (Oğuzkan 2001).

2.1.3.7.5. Biyografi

Çok eski bir yazın türü olan biyografi ilk başlarda tarih bilimi içinde yer alırken daha sonra gelişerek ayrı bir bilim dalı olarak kabul görmüştür. Tarih insanoğlunun geçmiş yaşantılarını ve olaylar karşısındaki kahramanlıklarını incelerken, biyografi tarihe ve toplum hayatına yön veren etkin insanları ele alır. Çünkü olayların gerçekleşmesini sağlayan insandır (İsen, 2010). Yaşam tarzıyla, başardıklarıyla ve yaptıklarıyla üne kavuşmuş önemli şahısları kesin belgeler ve kanıtlar sunarak inceler (Oğuzkan, 2001). Bu kişiler ulus kahramanları, bilim adamları ya da dünyaca önemli şahsiyetler olabilir (Ciravoğlu, 2000).

Çocuklar açısından bakılınca; onlar bazı dönemlerde kusursuz ve olağanüstü kahramanları, bazı dönemlerde ise şöhret yapmış gerçek kişilerin hayatlarını okumaktan veya kendilerine okunmasından zevk alırlar (Oğuzkan, 2001). Biyografiye konu olan bu kişilerin yaptığı işler çocuklar için kavranabilir nitelikte olmalıdır (Ciravoğlu, 2000). Ancak yaşantılar anlatılırken, konu edilen kişinin görüş ve fikirleri hakkında fazla detaya girilmemelidir. Siyasal, ekonomik, toplumsal olay ve sorunlar ise çocukların

düzeyine uygun, basit biçimde açıklanmalıdır. Konu seçiminde ise çocukların merak ettikleri ve ilgilerini çekebilecek konular seçmeye özen gösterilmelidir. Anlatılan kişinin hayatındaki önemli ve çarpıcı yaşantılardan bahsedilmelidir (Gürler, 1999). Ancak gerçeklikten asla uzaklaşılmalıdır, çünkü biyografi türünde gerçeklik en önemli ve kritik öğedir (Oğuzkan, 2001). Bunun yanı sıra çocuklara sunulan bu eserler kısa ve anlaşılır dilde olmalı, anlatımsa çocukların masal, hikaye, destan tarzında alışageldikleri gibi özel bir üslupta olmalıdır. Eğitimci açısından ise çocuklara sunması kolay ve canlandırmaya elverişli olmasına dikkat edilmelidir (Ciravoğlu, 2000).

2.1.3.7.6. Fabl (Öykünce)

Fabl, kahramanları çoğunlukla bitki ve hayvanlar olan, başında veya sonunda ahlaki bir ders vermek ve hayata dair bir tutum sergilemek amacı güden, insanların ortak kusurlarını, yetersizliklerini gidermeye çalışan manzum ya da düzyazı biçiminde yazılan kıssadan hisse türündeki kısa, hareketli ve hayal ürünü hikayelerdir. Latince *hikaye* anlamına gelen *fabula* sözcüğünden türemiştir (Oğuzkan, 1997; Özdemir, 1990).

Dilidüzgün (2007) günümüzde yapılan modern çocuk edebiyatı araştırmalarının fablları temel bir tür olarak ele aldığını belirtmiştir. Çocuklar kendi dünyalarında gerçekleşebilen olayların, bitki ve hayvanlara uyarlanarak onların hayatlarında geçiyor gibi işlenmesini beğenmişlerdir. Çocukların bu olumlu yaklaşım ve ilgilerinden ötürü fabl bir tür olarak çocuk edebiyatı içinde yer bulmuştur. Dilidüzgün, çocukların fablları sevmesinde eylemsel, kısa ve yalın olmalarının, canlandırmacı etki taşımalarının ve açık bir öğüt vermesinin katkısı olduğunu ifade etmektedir. Buna karşın Çılgın (2007), çocuklara fabl okurken çocuğa direkt olarak öğütte bulunan “kıssadan hisse” bölümlerinin okunmaması gerektiğini, çocuğun bilişsel gelişimi için bu mesajı neden sonuç ilişkilerinden kendisini yordaması gerektiğini savunmaktadır.

2.1.3.7.7. Destan

Tarih öncesi tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanlarla ilgili olağanüstü olayları konu alan şiirlere denir (TDK, 1998). Uzun ve çoğunlukla manzum yazılırlar (Nas, 2004). Destanlar, tarih öncesi toplumların sözlü edebiyat ürünleridir. Bu toplumların yaşadığı savaşlar, sel, deprem, açlık ve göç gibi zor olaylar karşısında verdikleri

mücadeleler ve bu mücadelelerde öne çıkmış kahramanları olağanüstü özellikleriyle konu edinir. Toplumların varoluş öykülerinin izlerini taşırlar ve zaman aşımına uğramazlar (Güleryüz, 2006). Ciravoğlu (2000)'na göre ise destan diğer bir deyişle *Epope*; ulusların din, kahramanlık, fazilet uğruna yaptıkları uzun mücadelelerin manzum olarak söylenişidir. Milletlerin ortak vicdanından çıktıkları için ortak ülkü, amaç ve gelenekleri yansıtırlar. Eski yaşantıları anlatırken geçmişle gelecek arasında bir bağ kurmaya yardım ederler. Ayrıca, destanlar millet olma bilincini yansıtan eserler arasında ilk sırada yer alır. Bu yönüyle ele alındığında, çocukların dolaylı toplumsal kişilik ve milli kimliklerini edindirmede destanların katkısı büyüktür (Yalçın ve Aytaş, 2003).

2.1.3.7.8. Efsane (Söylence)

Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları ya da olayları konu edinen hayali öykülere denir (TDK, 1998). Üslup kaygısından uzak, düz bir konuşma dilinde yazılırlar. Akıl yerine duygulardan doğan mistik eserlerdir. Halkın ortak malı olup tüm kültürlerde önemli bir yere sahiptir. Masala yakın özellikler taşırlar, ancak masalların sonu çocukların seveceği bir sonla bitmesine rağmen, efsanelerde böyle olmaz (Özdemir, 1990). Efsanelerde anlatılan mitler, çocukların yaratıcı ve farklı düşünebilme becerilerini geliştirerek bir probleme karşı birden fazla çözüm yolu üretebilmelerini sağlar. Bu sayede yaratıcı düşünebilme yetileri gelişir ve çocuklar büyüdükçe olayları farklı açılardan değerlendirebilirler. Böylece sosyal-duygusal zekalarının gelişimlerine de katkı sağlanmış olur (Yılar, 2006).

2.1.3.7.9. Anı (Hatıra)

Bir kişinin yaşadığı veya şahit olduğu olayları, içinde yaşamış olduğu dönemin özelliklerine de değinerek yazılı biçimde anlatmasına denir (Gözler, 1975; Kudret, 1980). Anılarda anlatılan olaylar kişisel deneyimlere ya da doğrudan tanık olmaya dayandığı için anı yazıcılığı, resmi tarih yazıcılığından ayrı şekilde ele alınır (Lafond, 2006). Güleryüz (2006) de anının tarihle aynı anlama gelmediğini, ancak ona şahitlik eden ve tarihi olaylara ışık tutan önemli bir vesika niteliğinde olduğunu vurgulamıştır. Anı yazın türü, başarılı insanların başlarından geçenleri anlattığı için çocukların ilgi ve

sevgisini kazanabilmiştir. Bu nedenle, çocukların okuduğu veya kendilerine okunan anılar öğretici, heyecan verici ve sürükleyici olmalıdır. Açık ve sade bir dille, çocuğun sözcük dağarcığına uygun yazılmalıdır. İçerisinde uzun ve sıkıcı psikolojik çözümlenmelere yer verilmemelidir.

2.1.3.7.10. Çizgi Roman

Resim ya da çizim dizileriyle öykü kurgulama sanatına denir. Karikatüre benzer, ancak kendine özgü anlatım teknikleri vardır. Resim-yazı bütünlüğü olmazsa olmaz özelliğidir. İlk örnekleri abartılmış çizgilerle hazırlandığı ve güldürme amacı taşıdığından dolayı kimi ülkelerde gülünçlükler anlamında *comics*, *funnies* olarak adlandırılmıştır (Alsaç, 1994). Çizgi romanın ne sadece yazı ne de sadece resim olduğu söylenebilir. Çizgi roman metin ve resim gibi farklı iki öğenin sentezlenmesi sonucunda doğan bir anlatım ve kurgu sanatıdır (Cantek, 2004). Çizgi romanlarda uzun betimlemelere, çözümlenmelere yer verilmez. Masalımsı özellikler taşır ve olaylar üstün yetenekli kahramanların yaşamları etrafında döner. Kahramanlar yaşlanmazlar, evlenmezler, ölmezler; onların cinsellikleri vurgulanmaz, zaman ve yer sınırlamalarından etkilenmezler (Nas, 2004).

Çocuklar açısından bakılacak olursa, çizgi romanları çocukların çok sevdiği kitap türleri arasındadır. Tuncer (1993, s.51-52), çocukların çizgi romanları sevmelerinin gerekçelerini şöyle özetlemiştir:

- Çizgi romanlar çocuğun hareket ve macera isteğini doyurmaktadır.
- Olaylar hızla gelişmekte olup, öyküler kısadır. Bu da çocuk açısından çabuk doyuma ulaşmak demektir.
- Okunmaları kolaydır. Okumayan veya yavaş okuyan çocuklar, resimlerden öyküyü izleyip, anlayabilirler.
- Çizgi romanların sağlanmaları kolaydır. Hemen her yerde satılırlar; fiyatları da kitaba göre ucuzdur.
- Çizgi roman okumak herkesin yaptığı- ğı bir şeydir. Çocuklar grup onayına önem verirler. Herkes çizgi roman okurken birinin okumaması, dolayı- sıyla “konu” dışında kalması, o kişinin dışlanmasına yol açabilir.
- Birçok çocuğun okuyacak başka bir şeyi yoktur veya çizgi romanlar kadar sürükleyici kitapların varlığından haberdar değildir.

2.1.3.7.11. Şiir

Çocuk şiirleri, lirik veya birtakım olayları hikaye eden didaktik eserlerdir. Yurt, tabiat, aile, okul, yaşam gibi konulardan başka folklor konuları da çocuk şiirlerinde kullanılabilir. Çocukların beğendikleri şiirler ahenk bakımından kuvvetli olmalıdır. Açıklık, sadelik gibi nitelikler de bir şiirin sevilmesini sağlayabilir (Zengin ve Zengin, 2009). Çocuklar, gelişimlerinin hemen her döneminde şiire karşı ilgi duyarlar. Küçük yaşlardan itibaren şiirdeki ritmi hissederler, bundan da haz duyarlar. Şiirdeki ritim çocukları duygulandırır, heyecanlandırır. Önceleri küçük tekerlemelerdeki ritmin farkına varan çocuklar bir duygunun, bir düşüncenin farklı anlatım biçimindeki güzelliklerini görürler (Tür ve Turla, 1999). Şiirdeki ölçü, çocukların aradıkları ahenk duygusunu sağlamaktadır. Çocukların sevdikleri şiirler genellikle canlı, hareketli, ahenkli; ölçüsü ve uyağı olan şiirlerdir. Çocuklar kaynağı ne olursa olsun, uyum, kafiye, tekrar sanatı gibi ses ve hayale, mizaha, sürprize ağırlık veren anlatım özelliklerinden dolayı tekerlemeleri dinlemekten ve ezberlemekten çok zevk duyarlar (Oğuzkan, 2001).

2.1.3.8. Çocuk Kitaplarında Aranması Gereken Özellikler

Çocuk edebiyatının okuyucuları çocuklardır, ancak; bu kitapları yazarlar, satanlar ve çocuklar için satın alanlar genellikle yetişkin insanlardır. Yani çocuklara okunacak kitaplara yetişkinler çocuklar adına karar verir. Ancak seçilecek kitabın çocuğa uygun olup olmadığına karar verebilmek için çocuk yayınlarında bulunması gereken özellikler hakkında bilinçli olmak gerekir (Çılgın Sınar, 2007). Yazar eserini yaratırken; yayınevi de yayımlayacağı kitabı seçerken eserin çocuk gelişim özelliklerine uygunluğuna dikkat etmelidir. Çünkü çocuk kitapları iç ve dış yapı kriterleri ile dayandığı eğitsel ilkeler açısından bir tutarlılık ve bütünsellik göstermek zorundadır (Sever, 1995). Bu da, çocuk kitaplarının niteliğini belirleyen en temel etkenlerdendir.

En ideal çocuk kitaplarını seçebilmek için bu kitapların sahip olması gereken özellikler genellikle “Fiziksel (biçimsel) ve İçeriksel Özellikler” olmak üzere iki başlıkta toplanır (Sever, 2007):

2.1.3.8.1. Resimli Çocuk Hikaye Kitabında Bulunması Gereken Fiziksel (Biçimsel)

Özellikler

Değirmenci (2010, s.91-93) yüksek lisans tez çalışmasında resimli hikaye kitaplarında bulunması gereken fiziksel özellikleri, Kıbrıs (2006), Gökşen (1960), Alpay ve Anhegger (1975) ve Ciravoğlu (1999)'nun ifadelerinden derleyerek şöyle sıralamıştır:

- Hangi yaş için olursa olsun kitapların dış kapakları çocukların ilgilerini çekecek biçimde, konusuyla uyumlu olmalıdır.
- Kitapların oylumu (hacmi) ve ağırlığı çocuğun yaşına uygun olmalıdır.
- Çocuk kitaplarında resimleme yapılırken, yaş ve sınıf düzeyleri göz önüne alınmalıdır. Örneğin okul öncesi dönemde kitapların bütünü resim olabilecekken, 1. sınıfta 1/4'ü yazı, 3/4'ü resim, 3. sınıfta 2/4'ü resim 2/4'ü yazı, 3. sınıfta 1/4'ü resim 3/4'ü yazı olabilir.
- Dördüncü sınıftan sonraysa bu oran daha da azalmalıdır. Yedinci ve sekizinci sınıflarda metni açıklayıcı nitelikte olmadıkça, resim konulmamalıdır.
- Kitap çocuğun seviyesine göre çok ya da az resimlenmelidir. Okul öncesi çocuğunun kitabında metin çok az, resimler ise gerekirse tüm sayfa boyutunca kullanılacak nitelikte olmalıdır. Öte yandan bir ilkokul son sınıf öğrencisi için 6-16 sayfada tekrarlanan bir resmin olması yeterli sayılabilir.
- Resimler genellikle renkli baskı tekniğiyle olmalıdır.
- Çocuk kitaplarında kullanılan kağıdın çok parlak ve kalın- kuşe- olmaması gerekir.
- Sayfaların daha kolay açılması, cilt, tutkal ve dikişin daha sağlam olması ve okurken ışığı yansıtması için ikinci hamur ya da daha az parlak birinci hamur kağıtların yeğlenmesi gerekir.
- Çocuk kitaplarında sayfa kenarlarında uygun boşluklar -tıpkı bir kompozisyon kağıdında olduğu gibi- bırakılmalı, satırlar ilk sınıflarda bir buçuk dize aralığı olurken, ileriki sınıflarda normal aralıklı olmalıdır.
- Harflerin boyutları da kitabın seslendiği sınıf düzeyine uygun olmalıdır.
- Kapak resimleri canlı ve çekici olmalı, kitabın muhtevası ile ilgili bulunmalıdır.
- Kitap sağlam ve mat renkli kağıda basılmalıdır.
- Hacim itibariyle fazla kalın olmamalıdır.
- Harfler gözü yormayacak karakterde ve baskısı temiz olmalıdır.
- Kitap ve dergideki, resimler bir sanat değeri taşınmalı ve çocuk psikolojisine uygun olmalıdır.
- İmla ve noktalama, sentax (söz dizimi) bakımından tamamı ile kusursuz olmalıdır.
- Çocuk kitabı çarpıcı olmalıdır... Boyutlar normal, baskı temiz olmalıdır.
- Neşeli ve cazip; ne çok ağır ne de çok küçük ve ince olmalıdır... Çocuk kitabı mutlaka resimli olmalıdır.
- Kullanılan harfler net, kolay okunabilir büyüklükte, basit ve tabii olmalıdır. Satır aralıkları geniş, sayfa içinde iyi ayarlanmış olmalı.
- Kitaplar dikişli olmalı, hiçbir zaman tel ayaçla tutturulmuş veya yapıştırılmış olmamalıdır.

- Metnin yazıldığı harfler, çocuğun seviyesine göre bir irilikte seçilmeli, satır araları uygun genişlikte olmalı, satır sonlarında kesintiye uğrayan kelimeler çok olmamalıdır.

Çocuk kitaplarında bulunması gereken fiziksel (biçimsel, dış yapısal) özellikler, çocuk edebiyatı kaynak kitapları ve konu ile ilgili diğer yayınlarda genellikle şöyle sıralanmaktadır:

2.1.3.8.1.1. Büyüklük

Çeşitliliği seven çocukların sürekli aynı boyutlardaki eserleri okumaktan hoşlanmadıkları bir gerçektir. Fakat kitapların da çocuklar için uygun ağırlıkta ve kullanmaya elverişli olması gerektiğini de unutmamak gerekir (Oğuzkan, 2001). Üstelik çocuklar büyük kitaplardan hoşlanırlar. Kitabın hafif olması da gözden kaçırılmaması gereken bir husustur. Kolay taşınabilir olması çocukların sağlıklı büyümeleri açısından önemlidir. Çok küçük ve çok büyük boyutlardaki kitapların korunması, basımı, kullanılması zordur. Çocuk kitaplarının büyüklükleri hakkında karar verirken, onların kapladıkları yer ve ağırlık açısından taşımaya uygun olmalarına dikkat edilmelidir (Gürler, 1999). Bu nedenle Gönen (1986), dinleyen ve anlatanın aynı anda rahatça görebilmelerini sağlamak için resimli kitapların büyüklüğünü iki kucak genişliği olarak betimlemiştir. Ciravoğlu (2000)'na göre ise çocuk kitaplarının ebatları kolay elde tutulabilen, ilgiyi canlı tutabilecek ölçülerde olmalıdır. On altıya yirmi üç santim (16x23 cm.) boyutlarındaki kitaplar en uygun olanlardır. Çocuklar bu boyutlardaki kitaplara ilgiyle yaklaşacak, onların sayfalarını karıştırmaktan mutluluk duyacaklardır.

2.1.3.8.1.2. Kağıt Cinsi

Dayanıklı bir malzemedен yapılan çocuk kitaplarının mat olması parlamaması gereklidir. Çocuk kitaplarında kuşe kağıt, samanlı kağıt vb. türde kağıtlar kullanılmaktadır. Çocuğun rahat okumasını sağlayan, yapımında kullanılan mürekkebi dağıtmayan en uygun kağıt türü mat kağıttır. Yapımında kullanılan kağıt, kitabın uzun yıllar bozulmadan kalmasını ve bundan dolayı da kağıt tasarrufunu sağlamaktadır. Samanlı kağıt veya maliyeti düşük ince kağıtlar nem, ısı, darbe ve tozlara karşı yeterince dayanıklı olmamaktadır. Çocuklar için kaliteli hazırlanması gereken kitaplarda, kaliteli kağıdın kullanılması gerekmektedir (Oğuzkan, 2001). Kağıdın birinci

kalite hamurdan olması çocukların ilgisini çeker ve aynı zamanda kitabın dayanıklılık süresini uzatır. üçüncü kalite hamur kağıda yapılan baskılar ekonomiklik açısından uygundur. Zorunluluk halinde kaliteli bir baskıyla bu kağıtlar kullanılabilir. Ayrıca sayfalar rahatlıkla temizlenebilecek türden kağıttan olmalıdır (Ciravoğlu, 2000).

2.1.3.8.1.3. Punto ve Sayfa Düzeni

Harf karakterleri *punto* denilen değişik boylarda olur. Çocuğun yaşına uygun olarak punto büyüklüğünün ayarlanması gerekmektedir. Okul öncesi dönem çocukları için tercih edilen punto büyüklüğü büyük boy, küçük harf olup 14-16 arası punto büyüklüğü en uygun olanıdır (Gönen, 1979; Uzmen, 1993; Yılmaz, 1998). Sayfa düzeninde resimlerin yerleştiriliş şekli, satır arası boşluklarının, satır başlarının, sayfa alt ve üst boşluklarının ayarlanması vardır. Yazı ile resim bütünlük göstermeli, basımda baskı, harf, noktalama gibi hatalar olmamalıdır (Gönen, 1986). Sayfa düzeni yani *mizanpaj*, içindeki metni en iyi şekilde okutacak biçimde olmalıdır. Çocuğun yazıları takibinin kolay olması ve metinle arasındaki bağı kurabilmesi, yazı, resim, yerleştirme, dengesinin en uygun biçimde ayarlanmasına bağlıdır. Sayfa kenarlarında geniş alt-üst, sağ-sol marjlar bırakılmalıdır. Kitabın kalınlığı/sayfa sayısı çocuğun gelişim seviyesini dikkate alarak belirlenmelidir (Ciravoğlu, 2000). Harflerin okunaklı olması için doğru punto ve karakterde olması gereklidir (Saracho, 1989). Çocuk kitaplarında normal aralıklardan fazla ya da normal aralıklı satırlar tercih edilmelidir. Çocuk kitaplarının sayfa kenarlarında geniş boşluklar (marjlar) bırakılması uygun olur. Okumayı kolaylaştırması bakımından sayfalarda çift sütun yerine tek sütun tercih edilmelidir (Oğuzkan, 2001). Resim ve metnin aynı sayfada verilmesi gerekir (Gürler, 1999).

2.1.3.8.1.4. Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri

Çocuk kitaplarında dilbilgisi kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat edilmelidir (Oğuzkan, 2001). Çocuk kitaplarında olabilecek en ufak bir yazım yanlışı olumsuz sonuçlara yol açabilir ve küçük yaşlarda yanlış öğrenilen bir konu ya da bir sözcük olgun yaşlara kadar etkisini devam ettirebilir. İşte bu nedenle çocuk kitapları birkaç kez kontrol edilerek düzeltmeler varsa yapılmalıdır. Bu düzeltmeler sırasında hem yazım kuralları hem noktalama işaretleri kontrol edilmiş olur. Çocuk kitaplarında

harfler (punto) çocukların seviyelerine göre seçilir. Okul öncesi dönem için kalın harfler ve geniş aralıklar seçilmelidir (Ciravoğlu, 2000). Yazım, imla ve söz dizimi bakımından kusursuz olmalıdır (Saracho, 1989).

2.1.3.8.1.5. Kapak ve Cilt

Çocuk kitaplarında kapak hazırlanması son derece önemli bir detaydır. Yaratıcılık gerektiren bir iştir. Kapak, canlı, ilgi çekici, içeriğe uygun olmalıdır. Çocuğun kitapla kuracağı duyuşsal bağda, çocuk-kitap ilişkisinin gidişatını belirleyecek olan kapaktır. Bu nedenle kapak, canlı, renkli ve resimli olmalıdır. Bu da kitabı sevimli göstererek okuru kitaba çeker ve kitabın satın alınmasını kolaylaştırır. Çocuğun estetik algılarını geliştirici, düşünmeye sevkeden, onun ilgi alanına giren, gereksinimlerine cevap veren bir kitap kapağı, aynı zamanda çocuğu kitabın içeriğinden haberdar etmiş olur. Kitap serilerinde ise kitap kapakları arasında renk uyumları ve çağrışımlar olmalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2005; Saracho, 1989; Güteryüz, 2006). Dış kapak veya iç kapakta yazar, çizer ve yayımcının adları, yayım kodu ve tarihi yer almak zorundadır (Güleç ve Geçgel, 2006). Okul öncesi dönemde çocuklara verilecek kitapların dayanıklı olması gerekir. Bu nedenle baskı kalitesi yüksek ve kapağı bilhassa sağlam yapılmalıdır. Ciltleme de kitabın dayanıklılığında kapak kadar önemli diğer bir unsurdur. Daha sağlam bir ciltleme için hem dikiş (iple) hem de yapıştırıcı kullanılmalıdır. Altı yaş altındaki çocuklara verilen kitaplar bez, mukavva veya plastikten olmalı, ciltleme dikiş yolu ile yapılmalıdır (Gönen, 1993).

2.1.3.8.1.6. Resim

Çocuk kitapları sadece resimli, çok resim-az yazılı, az resim-çok yazılı olabilirler, fakat hiçbir zaman resimsiz olmamalıdır. Resimler iyi ve kolay yorumlanabilmeli ve aynı zamanda sanat değeri taşınmalıdır (Gönen, 1979). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında resimler, çocuklar için belirleyici bir unsurdur. Kitabı, içindeki resimlerle değerlendirir ve resme gerçekçi bir yaklaşımla bakar. Resimli kitaplarda, resimler hareketli ve metne uygunluğunun yanında, resimler ve metinler aynı sayfada olmalıdır. Çocukların aradığı özellik renkten çok, resimlerin hikayeyi yorumlama gücüdür, renk ikinci planda gelmektedir. Çocukların doğal olarak parlak

renklerle ilgisi vardır, ancak siyah-beyazla da güzel resimleme yapılabilir. Çocukların pastel renkli, belli belirsiz hatları olan, her bakıldığında yeni şeyler verebilen resimlere yöneldikleri uzmanlar tarafından bildirilmektedir (Gönen, 1986). Kitapta resimlemeler uzman kişiler tarafından yapılmalı ve sanat değeri yüksek olmalıdır. Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında resimler büyük ve sayfaya yayılacak biçimde yerleştirilir. Resimler çocukların yaş düzeylerine, psikolojilerine ve kitabın konusuna uygun olmalı, ayrıca resimler çocuklar tarafından yadırganmayacak şekilde çizilmelidir (Ciravoğlu, 2000; Saracho, 1989). Ayrıca bu resimler rahatça anlaşılabilir, öyküde anlatılanlarla uyum içerisinde, ilgi uyandırıcı, detaylıca çizilmiş ve gerçeğe uygun olmalıdır. Sayfa düzeni içinde en ideal yere konumlandırılmalı böylece sayfa düzeni içindeki ahengi bozmamalıdır (Demircan, 2006).

2.1.3.8.2. Resimli Çocuk Hikaye Kitabında Bulunması Gereken İçeriksel Özellikler

Dilidüzgün (2004, s.97) çocuk kitaplarında içerik açısından bulunması gereken özellikleri şu şekilde sıralamıştır:

Kitap, yazarın otoriter yaklaşımından arınmış olmalı ve okuruna geniş alımlama olanakları sunabilmeli. Yani yazar, çocuğu küçümseyecek derecede her şeyi bilen bir yetişkinden çok, okuruyla birlikte düşünen bir konumda olmalı.

Buna bağlı olarak kitabın iletisi, yazarın kafasındaki düşünceyi açıkça ortaya koyar nitelikte olmalı.

Yazarın anlatıcı tutumu kitabın estetik ve yazınsal niteliğini belirlediğinden, anlatımı kısıtlayıcı olmaktan çok, elverdiğince çok açık olmalı.

Yazar çocuğu ciddiye almalı; dil, anlatım, kurgulanan dünya çocuğun anlama ve anlama koşullarını fazlaca zorlamamalı.

Çocuk kitaplarında konular, çocuk gerçekleri ve çocukların gereksinimleri dikkate alınarak seçilmeli.

İdealle edilmiş yaklaşımlardan kaçınmak ve çocuğa belli erdemleri, dünya görüşlerini zorla benimsetmeye çalışmamalı.

Çocuk bir şeyleri yeni öğrenen bir varlıktır. Çocuk kitabı ona bu yenileri yaşatarak kendi gerçeklerini gösterirken, aşırı öğreticilikten ve tek yanlı olmaktan kaçınmalı.

Çocuklara ve gençlere okuma zevki verecek nitelikte olmalı.

Çocuk kitabı da, yetişkin kitabı gibi belli yazınsal nitelikleri tutturmalı ve estetik kaygıları gözden kaçırmamalı.

Çocuk kitaplarında bulunması gereken içeriksel (içyapısal) özellikler, çocuk edebiyatı kaynak kitaplar ve konu ile ilgili diğer yayınlarda genellikle şu başlıklar halinde sıralanmaktadır:

2.1.3.8.2.1. Dil ve Üslup

Çocuk kitaplarında kulağa hoş gelen ahenkli ve ritmik bir havanın olması gerekir. Bu kitaplar basit ve kısa tutulmalıdır. Paragraflar 3-5 tümceyi geçmemelidir. Bu tümcelerde tek özne ve yüklem kullanılmaya gayret edilmeli, uzun ve girişik tümcelerden kaçınılmalıdır. TDK yazım kurallarına uyulmalı; edat ve bağlaçlar mümkün olduğunca az kullanılmalı, dilbilgisel açıdan hata yapılmamalı, yanlış ve devrik tümceler kullanılmamalıdır. Ses tekrarlarından kaçınılmalı, çocuğun kelime dağarcığını geliştirecek yeni ve güncel kelimeler bulunmalı ancak, bu sözcükler çocuğun yaşına ve hazır bulunuşluğuna uygun olmalıdır. Bunun yanı sıra sözcükler sadece ilk anlamlarında kullanılmalıdır. Yabancı sözcükler açıklamalarıyla verilmeli; yabancı deyimler ve atasözleri ise Türkçe'ye çevrilmelidir. Üslup akıcı olmalıdır. Çocuğun kolay anlayabileceği, sade bir dil kullanılmalıdır. Argo, mecaz anlatımlar, kelime oyunları ve hayali tasvirlerden kaçınılmalıdır (Demircan, 2006; Kantemir, 1979; Gönen, 1986; Ciravoğlu, 2000; Saracho, 1989; Alpay ve Anhegger, 1975).

2.1.3.8.2.2. Konu

Çocuk kitaplarında işlenen konu, çocuğun dünyasıyla paralel ve kuvvetli bir uyum göstermelidir. Ciravoğlu (2000)'na göre konu edebi yapıtların düşünce, olay ve durumlarından oluşan iskeletine verilen addır. Yazar, eseri yaratırken, bir düşünceden, olaydan veya durumdan yola çıkar. Konu, edebi eserin altında yatan ana fikirdir. Birçok yazar insanlarla, toplumla ve hayatla ilgili bazı fikirleri paylaşmak için olduğu kadar bazı özel amaçlarla da edebi eserler yazarlar. Hikayeler ve şiirler yazarın fikirlerini iletmek üzere yazılırlar. Yine de çoğu okuyucu, konunun direkt olarak ders gibi dikte ettirilmesinden, hikaye içinde dağınık bir şekilde okuyucuya aktarılmasını tercih ederler. Çocuklar için yazılan hikayeler genellikle dünyada kendi yerini bulma, üvey ebeveyni kabul etme, kendi kişiliğini bulma, sevginin ve arkadaşlığın önemi, sosyal yaşama ayak uydurma gibi genel konuları işler (Russell, 2001). Konu ile tema birbirinden farklı şeylerdir. Tema, çocukta sergilemesi beklenen davranışların genel adı, konu ise; bu duygu ve düşüncelerin oluşmasında etkin görevi olan yazı içinde işlenen olaydır (Kıbrıs, 2006).

2.1.3.8.2.3. Plan

Plan, yazma işini disipline eder. Ana fikrin kolayca anlaşılabilmesini sağlar. Esas olayın ve hikayenin kahramanının detayların gölgesinde kalmasını engeller. Yazarlar, planı hazırlarlarken okuyucuları esas almalıdırlar (Oğuzkan, 2001). Çocuk kitaplarında anlatılan olaylar, duygu ve düşünceler arasında, konu ile tema arasında tutarlılık ve bütünlük gösteren bir planda yazılmalıdır. Ayrıca, olaylar rahatça anlaşılabilir bir anlatımla, gereksiz ayrıntılardan kaçınarak çocuğun ilgi ve merakını kitabın başından sonuna canlı tutabilecek şekilde kurgulanmalıdır (Sever, 1995).

2.1.3.8.2.4. Tema

Tema, yazarın işlediği ana fikrin etrafında sunduğu tezler ve görüşlere denir (Ciravoğlu, 2000). Temada ideolojik kaygı gözetilmemeli, bir duygu veya düşünce aşılana çalışılmamalıdır. Çocuğu gerçekçi (rasyonel) düşünmeye sevk etmeli ve çocuğa evrensel değerleri kazandırma çalışılmalıdır (Demircan, 2006). Evrensel değerlere yer verilen çocuk kitapları, çocukların hayata bakış açılarının gelişimine katkı sağlar. Çocuğun gerçeklik algısının oturtulması için son derece dikkatli davranılmalı, çocuk gerçekle hayal ürünü olanı karıştırmamalıdır. Bunun için resimli hikaye kitaplarının hazırlanışından çocuğa ulaşmasına kadar rol alan herkesin işbirliği içinde bunun önlemini alması gerekir (Sever, 1995). Tema: Çocuk kitaplarında, yazarın, aktarmak istediği "tema" ve çocuklarda geliştirmeyi amaçladığı davranışlar açık seçik belirtilmelidir. Yazarlar, okurlarıyla bir duygu ve düşünce alışverişinde olurken, eserlerinde politik ve ideolojik güdümlülüğe yönelmemelidir. Özellikle, demokratik ilkelere bağlanma gereğini; aile, yurt, ulus, doğa ve hayvan sevgisini; iyiye, güzele duyarlılığı, kahramanlığa saygıyı, yaşamayı sevmeyi ve yaşama zevkini işlemelidir (Sever, 1995).

2.1.3.8.2.5. Karakter

Çocuk kitaplarında yer alan kişilerdir. Bunlar masal veya masalımsı tipler değil, gerçek hayattan veya gerçek hayata uygun tiplerden seçilmelidir (Kıbrıs, 2006). Karakterlerin sayısı az tutulmalı, yan karakterler ana karakterin çevresinde açıkça tanımlanarak yer ilişkilendirilmelidirler (Yalçın ve Aktaş, 2003). Bu kahramanlar

çocuğun dünyasında yer alabilen varlıklardan seçilmelidir. Bu karakterler çocuklar, yetişkinler, hayvanlar, eşyalar ve makinalar şeklinde gruplandırılabilir (Gönen, 1987). Esas karakter, genellikle kitaplarda tanıtılan ilk kişidir. Karakter yaratma, fiziki betimlemelerden etkilenebilir. Hikayedeki karakterler doğal bir şekilde gelişmelidir (Gönen, 1979). Bu kitaplardaki karakterler/kahramanlar aracılığıyla çocuk, hayatı ve insan gerçekliğiyle tanışır. Bu nedenle hikyedeki kahramanlar da en az verilmek istenen mesaj kadar önemlidir. Çocuklar kahramanlarla kendileri arasında mutlaka bir özdeşim kurar ve kahramana öykünen çocuk onu içselleştirir. Bu özdeşimde karakterlerin davranışları son derece önemlidir. İyi veya kötü rolleri çocukları etkiler. İyi bir figürle seçilmişse güzel sonuçlar doğurur, kötü ve yanlış bir figürle seçilmiş ise çocuk kötü sonuçlara sebebiyet verebilecek şekilde yanlış güdülenebilir. Bu nedenle bu konuya son derece dikkat edilmeli ve karakterler titizlikle incelenmelidir (Zivtçi, 2006; Ciravoğlu, 2000).

2.1.3.9. Resimli Çocuk Hikaye Kitabı Seçimi

Çocuk kitap ile ilk kez, anne-baba veya eğitimci aracılığıyla tanışır. Bu nedenle ebeveyn, aile fertleri ve eğitimciler çocuğa okuyacakları kitapları seçerken onların yaş grubuna, eğitimsel ve gelişimsel farkındalıklarına, gereksinimlerine ve ilgi alanlarına yönelik tercihlerde bulunmaya dikkat etmelidir. Çünkü özellikle okul öncesi dönemde kitapla ilgili çocukta bırakılacak olumlu intiba onun gelecekte kitabı sevmesi, okumaya devam etmesi ve kitabın yararları hakkında bilinçlenmesinin önünü açar. Okul öncesi dönemde çocuklara masallar, hikayeler ve gerçekten yaşanmış olayları anlatan kitaplar eşit düzeyde okunmalıdır ki çocuk gerçek ile gerçek olmayan arasındaki farkı kavrayıp ayırt edebilsin. Yoksa sadece gerçek hikayeleri dinlemek çocuğun hayal dünyasına ket vuracağı gibi, sadece masalsı, gerçek dışı kitapların okunması da onu hayalperest bir kişi yapabilir (Gönen, 1998). Bu çocuklar için seçilecek kitaplar; genellikle kısa şiirler, basit hayvan hikayeleri ve diğer halk edebiyatı ürünleri, ABC kitapları ve anaokulu çocukları için el becerileri ile ilgili kitaplardır. Öte yandan, ilköğretim düzeyindeki çocuklara ise okumayı öğrendikleri için okumayı destekleyici geliştirici kitaplar seçilmelidir. Bu nedenle kütüphaneler her yaş grubundan çocukların ilgi ve ihtiyacını karşılayan kitapların hepsini barındırmalıdır (Merritt, 1970).

Saçkesen (2008) bu alandaki çoğu otoritenin 3 yaş çocuklarının dil gelişiminde belli bir yetkinliğe eriştiği konusunda hemfikir olduklarını belirtmiştir. Çocukları bu konuda daha da geliştirebilmek için yetişkinlerin çocuklarla konuşmaları, onlara kitap okumaları ve bunun gibi çeşitli dil alıştırmaları yapmaları gerekir. Küçük çocuklara ve bebeklere kitap okuma, onlarda dil gelişiminin güçlü bir yoludur. Çok küçük çocuklarda resimli kitapları paylaşmak, onların becerilerini, dikkat alanlarını, kelime bilgisini ve kitaplardan zevk almalarını sağlamaktadır. Dünyadaki gerçek nesnelere kitaptaki resimlerle ilişki kurarak tanır. Çocuk ve ebeveynlerinin iyi nitelikte kitap seçebilme konusunda desteğe ihtiyaçları vardır. Özellikle de bu konuyu önemsemeyen ya da yeterli bilgi sahibi olmadığı için yanlış seçimler yapabilecek ebeveynlerin öğretmenler tarafından yönlendirilmeye ihtiyaçları vardır. Morrow (1987)'a göre, öğretmenlerin tekrar okuduğu hikayelerde çocukların daha çok sorular sorduğu gözlemlenmiştir. Öğretmen, çocukların yaşına uygun, hayal dünyalarını geliştirici ve yeni düşünceler üretmesine destek olan kitaplar seçmelidir. Konu bakımından basit ve ilgi çekmeyecek, anlatımı zayıf metinler, dilsel olarak ne kadar yalın olursa olsun çocuktaki kitap sevgisi ve okuma isteğini olumsuz etkiler. Bir öğretmenin bilinçli şekilde seçerek sınıfında kullandığı eğitici bir kitap, çocuğun hem kelime haznesini artırır hem de dilsel açıdan estetik bakış açısı kazandırır. Öğretmenlerin bu eserleri sınıfa getirirken birçok kritere dikkat etmesi gerekir. Bu kitaplar “çocuklar için hazırlanmış” olmalıdır. Eğer bu tamamsa diğer bir kriter; bu kitapların hangi yaş grubuna hitap ettiğinin açıkça belirtilmiş olması ve içeriğinin de o yaş grubunun bilişsel düzeyine uygun olmasıdır (Kuran ve Ersözlü, 2009). Çocuk, küçük yaşlarda henüz kitabın yararlarının farkında olmadığı için ona sunulacak kitap, ilgisini çekecek tarzda olmalıdır. Çocuk kitabı hazırlayanlar, kitabın kapağından içeriğine kadar her şeyiyle yakından ilgilenip çocuğun dikkatini çekecek biçimde hazırlık yapmalıdırlar (Yılar ve Turan, 2007). Okumaya yeni başlayan çocuklara öğrenme isteğini artırmak amacıyla, nitelikli kitaplara gereksinim vardır. Öğretmen veya veli olarak çocuklara kitap verirken, kitap önerirken kitapların dış ve iç özellikleri hakkında bilgi sahibi olunmalıdır. Gelişigüzel verilen kitaplar çocukları okuma ilgi duymaktan uzak bırakabilir (Zengin ve Zengin, 2009).

Nas (2004) okul öncesi döneme ilişkin çocuk kitaplarını, fiziksel (biçimsel) özellikler, içerik özellikleri ve dil ve anlatım özellikleri olmak üzere üç kısımda ele almıştır. Yılar ve Turan (2007) çocuk kitaplarını, biçim ve içerik özellikleri olmak üzere iki kısımda ele almıştır. Aynı şekilde Sever (2007) de, çocuk kitaplarından istenilen

yararın sağlanması için kimi özelliklere sahip olmaları gerektiğini vurgulayarak bu özellikleri dış yapı ve içerik olmak üzere iki kısımda incelemiştir. O'na göre kitapların, çocuğun gelişimine katkı sağlayabilmesi için öncelikle çocuğun kitapla etkili bir iletişim kurabilmesi gerekir. Kitapların taşıdığı özellikler, bu iletişimin niteliğini belirleyen temel öğelerdir. Çocukların kitaba yönelmelerini sağlayan öğeler 'biçimsel (dış yapı) özellikleri', çocukların kitapla etkili iletişimini sağlayan öğeler de 'içerik (iç yapı) özellikleri' olarak nitelendirilebilir. Zengin ve Zengin (2009) ise kitap önerilirken 'Resim, Konu İşleyişi, Fiziki Yapı ve İçerik' olmak üzere dört kritere dikkat edilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir. Kocabaş (1999) da çocuk kitabı seçme konusunda çocuğun yaşına uygun fiziksel ve içeriksel özelliklere dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır: *Dil-üslup açısından;* çocuk yayınlarında dile önem verilmeli, basit anlaşılabilir, yalın bir dil kullanılmalıdır. Çocukların kavrayamayacağı kelime oyunları, cinaslı söyleyişler çocuk eserlerine yarardan çok zarar verir (Ciravoğlu, 2000). Üslup akıcı olmalıdır (Saracho, 1989). TDK'ca benimsenmiş yazım kurallarına da uyulmalıdır (Alpay ve Anhegger, 1975). Çocuk kitaplarının basit ve kısa olması, kulağa hoş gelen ve ritmik bir havasının olması gereklidir. Yeni sözcükler çocuğun yaş ve kavram düzeyine uygun olmalıdır. Kitaplarda hayali tasvirler olmamalı, ses tekrarları içeren sözcükler, gramer yönünden düzgün cümleler bulunmalıdır (Gönen, 1986). Argodan ve günlük hayatta sık karşılaşılmayan eski sözcüklerden kaçınılması gerekir (Oğuzkan, 2001). Böylece onlara anadilin anlatım güzelliğini hissettirebilir, insan ve hayat arasındaki ilişkiye dair kesitleri daha güzel ifade eder ve yaşadığı toplumun kültürünü aktarır.

Ayrıca, çocuk edebiyatı eserleri yoluyla çocuklar ilköğretime hazırlanır, yaratıcılıkları artar ve topluma okuma bilinci yüksek kültürlü nesiller yetiştirilmiş olur. Bu kitaplar içeriğindeki çizgi, renk ve resimler aracılığıyla çocukta *estetik* duygusunu geliştirici nitelikte olmalıdır (Dögen, 2003). Bu nedenle resimli çocuk kitapları, sanat kaygısı gözetilerek hazırlanmalıdır. Resimler, çocuk bu dönemde okuma-yazma bilmediğinden dolayı hikayeyi özetler nitelikte çizilmelidir. Çünkü okul öncesi dönemdeki çocuklar hikayeyi resimlere bakarak anlar ve takip ederler. Öyle ki resimler çocuğun gözünde zaman zaman hikayenin önüne bile geçebilir. Bu nedenle, bu kitaplar çocukların yaş evrelerine, hazır bulunuşluklarına ve hassasiyetlerine yani gelişimsel özelliklerine uygun hazırlanmalıdır (Özer, 2006). Bunun için de çocuk kitabı çizerlerinin, hayal güçleri yüksek ve okul öncesi dönem görsel sanatlar eğitimi hakkında

bayağı donanımlı olması beklenir. Renklerin dilinden ve insan psikolojisine etkilerinden anlamalıdır. Bununla birlikte grafik sanatı, tipografi, dil-yazım kuralları ve matbaa uygulamaları hakkında da bilgi sahibi olması kitabın değerini artırır (Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak, 2009).

Görüldüğü gibi çoğu yazar kitaplarda bulunması gereken temel özellikleri içerik ve biçim yönünden ele almışlardır. Ayrıca, çocuk kitaplarının niteliği hakkında bu uzmanlarının birbirine yakın görüşleri olduğu da yukarıda açıkça görülebilmektedir. Öyleyse, çocukların yaşamında böyle büyük bir öneme sahip olan kitaplar hazırlanırken son derece titiz davranmak gerekir. Bu nedenle çocuk kitabı yazar ve çizerlerinin her yönden çocuğun gelişim özelliklerini bilmesi, çocuk ruhunu iyi tanınması, onların nelerden hoşlanacaklarını kestirebilmesi, mesajlarını sade ve akıcı bir dille vermesi, olayları kendi içerisinde doğal bir anlatımla ifade etmesi gerekir. Aynı zamanda yazar çocuğun ruhunda oluşabilecek etkileri de iyi hesaplamalıdır. Onların en temel ihtiyaçları olan sevgi, ilgi, korunma ve güven gibi duyguların yanı sıra, kaygı verici, ürkütücü durumların aşılabilir olduğu kanaatini de kitaba aktarabilmelidir. Maalesef büyüme çağındaki bu çocuklar toplum hayatında yaşanmakta olan şiddet, korku, ihanet, kaza, ölüm, cinayet vs. olay ve durumlardan olumsuz yönde etkilenmeye çok açıktır. Medyanın da kötü etkileri buna eklenince bencil, duyarsız bir nesil olmaya sürüklenebilmektedir. Maalesef son yıllarda özellikle medya yolu ile (dizi, çizgi film, bilgisayar oyunları, TV programları vs.) şiddet meşrulaştırılmaya başlanmış ve şiddetli unsurlar rağbet görmüştür (Akal, 2003). Bundan dolayı güncel araştırma sonuçlarının da gösterdiği üzere, çocukların içlerindeki şiddet dürtüsünün güçlenmesiyle birlikte saldırganlaştıkları, kabuslar gördükleri, uyku bozukluğu, kendine ve yakınlarına sürekli zarar geleceğine dair anksiyete (kaygı) yaşadıkları, başkalarının başına gelen kötü olaylara karşısya duyarsızlaştıkları ispatlanmıştır (Akt. Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak, 2009). Maalesef ülkemizde çocukları daha çok erken yaşlardan itibaren hikaye ve masallarda geçen “Yürek söken avcılar, zehirleyen üvey anneler, yakılan cadılar...” gibi olay ve karakterlerin olumsuz etkilerine maruz bırakılmaktayız (Sever, 2003). Böylece daha o yaşlarda şiddet çocuk tarafından genel geçer bir çözüm yöntemi olarak kanıksanmaya başlanmaktadır. Ve bu kültürel olumsuzluk karşısında çocuklar karakter gelişimlerine uygun rol modeller bulmakta büyük zorluklar yaşarlar. Buna önlem olarak özellikle okul öncesi dönem çocuk edebiyatı eserlerinin içerikleri titizlikle incelenmeli, eğer şiddet ve korku öğelerine yer verilmişse ne ölçüde olduğu saptanarak tedbirler

alınması gerekir. Kepenekçi (2000), UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)'nun "Uluslararası Anlayış, İşbirliği ve Barış için Eğitim ve İnsan Haklarına ve Temel Özgürlüklere İlişkin Eğitim Tavsiye Kararları (1974)"nda kitap içerikleri ile ilgili "Kitaplarda düşmanlık, saldırganlık ve ayrımcılık aşıl原因an ifadeler kaldırılmalıdır." şeklinde bir karar olduğunu bildirmiştir. Ayrıca "Çocukta sevgiye ilişkin duyarlık geliştirme temel ilke olarak benimsenmelidir." şeklindeki ortak ilkenin de benimsenmesi gerektiğine vurgu yapmıştır... Tüm bu noktalar dikkate alındığında, çocuk kitap ve edebiyatla ne kadar erken yaşta tanıştırılırsa, okuma alışkanlığını o kadar erken kazanır, anadilini öğrenmeye başlar, kendisini ve çevresini kolayca tanır. Bu konuda okul öncesi kurum ve kuruluşlarında görev yapmakta olan öğretmenlere ve hizmete başlayacak olan öğretmen adaylarına büyük sorumluluklar düşmektedir (Ergün ve Gündüz, 2011).

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çocuk kitapları, bu kitapların seçilme esasları ve okul öncesi eğitimde kullanımı ile çocuk gelişimi ve eğitimine etkileri bakımından yapılan bu araştırmayla benzerlik taşıyan çalışmalara yer verilmiştir. Bu konuda ülkemizde ve diğer ülkelerde yapılan araştırmalardan ulaşılabilenler şu şekilde özetlenmiştir:

- **Türkiye’de Yapılan İlgili Araştırmalar:**

Çakmak ve Gönen (1997), 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış resimli hikaye kitaplarını resimlendirme, fiziksel özellikler (büyüklük, ciltleme, kapak, kağıt, punto), metin ve resim ilişkisi bakımlarından incelemek ve bulunması muhtemel yetersizlikleri ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Örneklem olarak 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış ve rastgele seçim (random) tekniğiyle seçilmiş kitapçılarda, çocuk kütüphanelerinde, anaokullarında ve özel koleksiyonlarda bulunan 411 resimli hikaye kitabı belirlemişlerdir. Araştırma bulgularından çıkarılan sonuca göre, örnekleme oluşturan Türkçe resimli hikaye kitaplarının ciltleme, kapak türü, kağıt kalitesi ve renklendirilme yönünden genelde yetersiz oldukları, ancak, boyut, resim, resimlendirilme özelliği, metin ve resim ilişkisi açısından ise iyi durumda oldukları görülmüştür. Resimli hikaye kitaplarının 1974'den günümüze dek bariz bir ilerleme kaydettiği ancak bunun yeterli olmadığı da açıktır. Değerlendirme sonucunda

araştırmacılar, Türkiye’deki çocuk kitabı tüketicilerini kitap seçimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını tespit etmiş ve bu yetersizliği gidermek için birtakım öneriler geliştirmişlerdir.

Çeçen ve Aydemir (2011), Morpa Kültür Yayınevinin okul öncesi çocuklarına yönelik yayımlanmış olduğu Öykü Yağmur Seti’nden 50 (elli) hikaye kitabını kelime-cümle uzunlukları ile okunabilirlik düzeyleri açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda kitaplar arasında cümle uzunluğu bakımından anlamlı bir farklılık görülürken, kelime uzunluğu bakımındansa anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Okunabilirlik açısından incelendiğinde ise hikayelerin orta güçlükte, kolay ve çok kolay düzeyde olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular, kitapların okunabilirlik düzeyleri ile cümle uzunluklarının direkt olarak ilişkili olduğunu göstermiştir. Yani çocukların okuduğu veya duyduğu cümleler ne kadar uzun kurulursa, bu cümleleri anlamaları da o denli zorlaşır. Bu nedenle Çeçen ve Aydemir, çocuk kitapları hazırlanırken yazarların kitap metinlerindeki cümlelerin uzunluklarına çok dikkat ederek kısa ve yalın cümleleri tercih etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ise kitap seçiminde okunabilirliği göz önünde bulundurmalarının yanı sıra, başka yayınları incelemelerinin de faydalı olduğu vurgulanmıştır.

Gönen (2014), Uludağ, Fındık Tanrıbuyurdu ve Tüfekçi’nin birlikte yürüttüğü çalışmalarında, 0-3 yaş çocukları için hazırlanan resimli çocuk kitaplarını fiziksel, resimlendirme ve içerik özellikleri bakımından ele almıştır. Ankara ve İstanbul’daki kitabevelerinde 0-3 yaş çocuklarına yönelik satılmakta olan 146 kitap incelenmiş ve sonuç olarak bu kitapların büyük çoğunluğu fiziksel, resimlendirme ve içeriksel özellikleri bakımından çocuk edebiyatı alanyazın kriterlerine uygun bulunmuştur. Yine de Gönen ve arkadaşları bu kitapların geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmış ve bu yönde önerilerde bulunmuşlardır.

Kara (2012), ebeveynlerin çocuk kitaplarındaki resimlendirmelerle ilgili dikkat etmesi gereken unsurları belirlemeye çalışmıştır. Bu konudaki başlıca özellikler; resimlendirmenin çocukların yaş gruplarına uygun ve özgün olup olmaması, üslup açısından gerçekçiliğin ne kadar gerekli olduğu, resimlendirmeye ilgili bilgilerin genel geçerliliğin ne bakımdan önemli olduğu, ebeveynlerin sanata dair bilgi düzeylerinin ne olduğu ve resimlendirmelerin metinlerle uyum içinde olup olmaması gibi maddelerle belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Kara, bu resimlendirmeler yapılırken

çocuğun yaş grubunun ilgi ve ihtiyaçları göz önüne alınması, metinle paralel olarak, çocuğun hayal gücünü genişleten zengin çizimler yapılması, çocuk duyarlılığını esas alan illüstratörlerin kendi özgün çizimlerinin seçilmesi, yetişkinlerin gerçeklik algılarına bağımlı kalmayan, çocukların kendi özgür algılarının esas alınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Konar (2004), Türkiye’de 1995-2002 yılları arasında telif olarak yayımlanan okul öncesi hikaye kitaplarında geçen bazı kavramları içerik ve biçim açılarından analiz etmiştir. Araştırmasının sonucunda bu kitapların biraz daha özen gösterildiği takdirde biçimsel olarak idealleşeceğine yönelik olumlu bulgular elde etmiştir. Bulguların pek çoğunun bilişsel gelişimi destekler nitelikte olduğu, en çok ‘Sevgi’ ve ‘Yardım’ kavramlarına rastlandığı, duyuşsal gelişimi de destekler nitelikte olduğu, bu anlamda ise en çok ‘Korku ve kaygıya yönlendirici öğeler’e rastlandığı ve bu kitapların çocukların psikomotor gelişimini kısmen etkilediği sonuçları ortaya çıkmıştır. Araştırmacı araştırma sonunda, çocukların gelişim dönemlerine daha fazla dikkat edildiği takdirde daha kaliteli kitapların ortaya çıkacağını vurgulamış ve ülkemizde çocuk edebiyatını geliştirmeye yönelik birtakım önerilerde bulunmuştur.

Kuran ve Ersözlü (2009) ise çocuk edebiyatına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini inceleyen bir araştırma yapmış ve şu bulgulara ulaşmışlardır: Öğretmenler, çocuk edebiyatı konusunda özgüvenlidirler ve eğitim-öğretimde çocuk edebiyatı ürünlerinden nasıl istifade edeceklerini yeterince bilirler. Çocuk edebiyatının yetişkin edebiyatından farklı ele alınması gerektiğinin de bilincindedirler. Aynı zamanda öğretmenler, çocuk edebiyatının gerekliliğine ve önemine yönelik sorulara olumlu cevaplar vererek çocuk edebiyatının önemine inandıklarını göstermişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin büyük çoğunluğu, çalıştıkları sınıf ortamında bir kütüphane/kitaplık oluşturma gayretindedirler. Kuran ve Ersözlü’nün çalışmalarında, bu olumlu bulguların yanı sıra çocuk edebiyatına ilişkin bazı olumsuz bulgular da saptanmıştır. Örneğin, öğretmenlerin çocukların evde okuması veya çocuklara okutulması gereken kitapların neler olduğu konusunda pek müdahil olmadıkları ve ebeveynlere tavsiyeler vermedikleri görülmüştür. Ayrıca çocuk edebiyatı alanyazınındaki gelişmeleri, yeni çıkan eserleri ve yazarları takip etmedikleri, farklı çocuk kitaplarına sınıf içi eğitimde pek yer vermedikleri görülmüştür. Bu nedenle araştırmacılar, öğretmenlerin günümüz çocuk gerçekliğini de dikkate alarak yeni çıkan kitapları takip etmeleri, eğitim sürecine

katmaları ve ebeveynlere bu yönde tavsiyeler vermesi gerektiği yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

Kutlu (2011) yüksek lisans tezinde, okul öncesi eğitimde kullanılan çocuk edebiyatı eserlerindeki resimlerin çocuğa göreliliğini öğretmen görüşleri doğrultusunda incelemiştir. Çalışmada okul öncesi öğretmenleri, çocuk edebiyatına verilen değerin gelişen teknoloji ile birlikte arttığını, böylece çocuk edebiyatı eserlerine daha çok ihtiyaç duyulduğunu ve bundan dolayı son zamanlarda yayımlanan çocuk edebiyatı eserlerinin eskiye göre çok daha iyi hazırlandığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük kısmı, bu kitapların çocukların yaşlarına uygun olarak hazırlandığını, iç ve dış yapısal olarak iyi ve çocukların gelişimlerini destekleyici kavram ve konularda hazırlandığını belirtmişlerdir. Kutlu, öğretmenlerin genel itibari ile olumlu olan bu görüşlerini değerlendirerek birtakım önerilerde bulunmuştur.

Özgider (2010) *Türkiye ve İngiltere’de Çok Satılan Çocuk Kitaplarının Biçimsel ve İçerik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması* isimli yüksek lisans tezinde 2008 yılında Türk ve İngiliz çocuk edebiyatından en çok satılan üç eseri, biçim ve içerik özellikleri bakımından değerlendirip karşılaştırmıştır. Bu amaçla her iki kültürün de çocuk edebiyatı alanyazınına araştırmıştır. Özgider, Türk yazarlardan Mavisel Yener’in *Evinden Kaçan Masal*, Muzaffer İzgü’nün *Anneannem Cankurtaran*, Sevim Ak’ın *Puf, Pufpuf, Cuf, Cufcuf ve Cino*, İngiliz yazarlardan, Anthony Browne’in *Parktaki Sesler (Voices in the Park)*, Dick King ve Smith’in *Leydi Lolipop (Lady Lolipop)*, Jeff Kinney’in ise *Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü (Diary of a Wimpy Kid)* isimli kitaplarını biçim, içerik ve görsel özellikleri açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda Türk ve İngiliz kültürlerine ait bu eserlerin biçim ve içerik özelliklerinin genel olarak benzer bulunduğu, ancak bazı detaylar açısından İngiliz eserlerinin çocuklar açısından daha uygun olduğu belirtilmiştir. Örneğin, İngiliz kültüründen seçilen eserlerde Türk eserlerine nazaran mizaha daha çok rastlanmıştır. Türkçe eserlerdeki yazılarda tek satır aralığının kullanılmış olması çocuklar açısından uygun bulunmazken, İngilizce eserlerdeki satır aralıklarının çocukların yaşlarına uygun seçildiği görülmüştür. Bunun yanı sıra İngiliz kütüphanelerinden incelenmek üzere alınan kitapların, Türk kütüphanelerinden alınanlara kıyasla dış yapısal olarak daha iyi basıldığı da belirtilmiştir. Bunlar dışında, içerik, cilt-kapak, işlenen yerel ve evrensel değerler, konu, tema, şiddet öğelerinin verilme biçimi, çocuğa uygunluğu, okumayı sevdirmesi, görselliği vs. açılardan iki farklı kültürün çocuk edebiyatı eserlerinin de benzer

niteliklerde olduğu görülmüştür. Her iki edebiyatta da kültürel değerlere yer verildiği ancak beslenen evrensel değerlerin aynı olduğu görülmüştür.

Şahin, Çelik ve Çelik (2012) de, Çanakkale ilinde ikamet eden 118 anne-babanın çocuk edebiyatına yönelik görüşlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda ebeveynlerin cinsiyet, aylık gelir durumu ve evlerinde kütüphane bulunma durumu değişkenleri ile çocuk edebiyatına yönelik alt boyutlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak, çocukları yılda 21 ve üstü sayıda kitap okuyan, onlarla okumayla ilgili paylaşımlarda bulunan velilerin görüşleri ile çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda araştırmacılar, ebeveyn-öğretmen işbirliğinin artırılması gerektiği, ebeveynleri çocuk edebiyatı hakkında bilinçlendiren bilimsel etkinliklerin artırılması, ebeveynlerin sık sık kitap fuarlarına katılmaları, veli toplantılarında kitap okumanın önemini vurgulanması gibi öneriler geliştirmişlerdir.

Yurtseven (2011) ise, annelerin çocuklarına hikaye kitabı okumalarının ve okul öncesi eğitimin çocukların sosyal becerilerine etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Bu amaçla Kilis il merkezinde bulunan bir anaokulunda eğitim gören 6 yaşındaki 91 çocuk, bu çocukların anneleri ve dört öğretmen araştırma örneğine alınmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitimi alanın annelerin çocuklarına çocuk kitabı okuma sıklığının ve kitap seçimi konusundaki bilgi düzeylerinin çocukların sosyal becerilerinin gelişmesini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiş ve bu yönde öneriler geliştirilmiştir.

• Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar:

Carleton Üniversitesi'nden Anne C. Hargrave ve Monique Senechal (2000), kelime dağarcığı zayıf olan 36 anaokulu çocuğuna 13 ay boyunca hikaye kitabı okunmasının kelime edinimlerine etkilerini, yaş gruplarını dikkate alarak incelemiştir. Araştırmacılar çocukların kitap okumaya aktif katılımcı olarak katılmalarının düzenli hikaye kitapları okuma faaliyetlerinde bulunmalarına kıyasla daha büyük faydalarının olduğunu saptamışlardır. Kitap okuma seansları 8'er kişilik takımlarla gerçekleştirilmiştir. Her kitap her çocuğa iki kere okutulmuştur. Çalışma sonucunda, kelime bilgisi kısıtlı çocukların kendilerine kitaptan bölümlerin okunduğu takdirde pek çok yeni kelimeyi öğrenebildikleri ortaya çıkmıştır. Diyalog temelli yani

çocukla konuşarak yürütülen seanslarda ise edinilen kelime bilgisinin daha geniş olduğu fark edilmiştir. Aynı şekilde dikkatli ve özenlice hazırlanmış bir anlatımın ardından ölçülen kelime bilgisinin, çocuklara düzenli kitap okuma durumuna nazaran daha çok kazanım sağladığı görülmüştür.

David K. Dickinson ve Miriam W. Smith (1994), düşük gelirli ailelerin dört yaş grubu çocuklarının eğitim gördüğü 25 anasınıfında okutulan kitapların okunma biçimleri ile çocukların sözcük gelişimi ile hikayeyi anlayabilme durumları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Kitap okuma süresi boyunca öğretmenler ve öğrenciler arasındaki etkileşimler videokasetlere kaydedilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde birbirinden farklı üç tarz kitap okuma şekli belirlenmiştir: a) İşbirlikli Okumalar; Öğretmen ve çocukların birlikte gerçekleştirdikleri uzun ve zihin gelişimini tetikleyen okumalardır. b) Didaktik – Etkileşimsel Okumalar; Çocukların gerçek detaylar hakkında soruları yanıtladığı ve kelimeler halinde metnin bölümlerini canlandırdıkları okumalardır. c) Performans Odaklı Okumalar; Metin dikkatlice ve kısa kısa tartışılarak okunur, sonra uzun bir değerlendirme yapılır ve ardından çocuklara tekrar okunur. Kitap okuma uygulamalarından bir yıl sonra çocuklara onların kelime haznelerini ve hikayeyi anlama becerilerini ölçen testler (PPVT-R) verilmiştir. Kitap okuma yaklaşımı hakkında bütünsel açıklamalar getiren regresyon analizleri değerlendirildiğinde, performans odaklı kitap okumaların yapıldığı sınıfların öğretici - etkileşimsel modeldekilere oranla çocuklara çok daha fazla kazanımlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Regresyon analizi çocukların telaffuz etme seviyelerine uygulandıdaysa, hikayeyi kavrayabilme kısmında daha mütevazı kazanımlar görülürken, kelime bilgisinde güçlü kazanımlara rastlanmıştır.

Sonnenschein ve Munsterman (2002), okul öncesi dönem çocuklarının okuryazarlık gelişimlerinde ev temelli okuma alıştırmalarının etkisini anlayabilmek için okumada gerçekleşen etkileşimin duyuşsal niteliği kadar okuma esnasında kendiliğinden gelişen yorumların da göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünerek bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada beş yaş grubu çocuklar, anaokulu öncesindeki yaz sezonunda aile bireyleriyle birlikte (genellikle ebeveynlerden biri veya bir kardeş) kendilerine daha önce okunmuş veya hiç okunmamış birer kitabın okunma seansına dahil edilerek gözlemlenmişlerdir. Çocuklar genellikle Afrika veya Avrupa kökenli düşük gelirli Amerikan ailelerinden gelmiştir. İki kitapla da ilgili yapılan yorumların tarzı ve okuma sırasında oluşan etkileşimin duyuşsal nitelikleri

kaydedilmiştir. Ayrıca ebeveynlerle, çocuklarına hangi sıklıkla okuma aktiviteleri yaptıkları hakkında görüşmeler yapılmıştır. Çocukların fonolojik (ses bilimsel) farkındalıkları, kitaplara olan ilgileri ve hikayeyi kavrama becerileri, anaokulunun bahar döneminde değerlendirilmiştir. Okuma motivasyonlarıysa birinci sınıfın başında değerlendirilmiştir. Sonnenschein ve Munsterman'ın belirttiği üzere hikaye kitabının içeriği ile ilgili yorumlar, okuma sırasında en çok dile getirilen konu olmuştur. Dikkat çekici tek anlamlı farklılık ise okuma sıklığı ile çocukların okuma becerileri arasında saptanmıştır. Diğer taraftan okuma ile kurulan ilişkinin duyuşsal niteliğinin ise çocukların okuma motivasyonlarının en güçlü yordayıcısı olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmacılar bu bulgularla, çocukları edebiyata teşvik etmede, okuma/kitap ile kurulan bağın duyuşsal niteliğinin son derece önemli olduğu kanısına vurgu yapmışlardır.

Trepanier ve Romatowski (1981) de, eleştirel sorgulama tekniklerini kullanarak belirlemiş oldukları çocuk kitaplarının çocukların sınıf ortamı içindeki prososyal gelişimlerini olumlu yönde etkileyip etkilemediğini inceleyen bir çalışma gerçekleştirmiştir. Paylaşma ve tutum geliştirme becerilerini belirlemek için, anaokulu ve birinci sınıftan toplam 99 çocuk, bir çatışmanın tasvir edildiği fotoğraflar hakkında cevap vermeleri istenen bir ön teste tabii tutulmuştur. Ön test sonrasında, 31'i deney ve 33'ü kontrol grubunda olan ve ön testte paylaşımcı cevaplar vermeyen çocukların sergiledikleri davranışlar, özel eğitimli öğretmenler tarafından kontrol ve kayıt altına alınmıştır. Daha sonra deney grubunda gözlem altında tutulan çocuklara, paylaşmaya teşvik eden ve okumaya elverişli 9 çocuk kitabı haftada üçer kez okunmuştur. Böylece hikaye karakterlerinin duygusal durumları, bu karakterlerin duygu ve davranışlarının sebepleri, hikayelerde geçen çatışma durumlarına getirilen çözümler ve bu çatışmaların çözümünde paylaşma kavramının oynadığı rolün önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Paylaşmaya teşvik eden diğer 9 kitap ise aynı şekilde kontrol grubuna okunmuş ve öğretmen hikayelerde anlatılan olayları üstünkörü değerlendirmiştir. Çocuklar ön testte kullanılan materyaller ve sorulan sorularla, bir son teste tabii tutulmuşlardır. Ve sonuçlar göstermiştir ki; çocukların prososyal gelişimlerinin artırılması, paylaşma ve tutum geliştirme yönlerinden, sınıf içinde uyarlanan bir takım müdahalelerle sağlanabilir. Deney grubundaki çocukların sorulan sorulara daha paylaşımcı ve hikaye kahramanlarının duygu durumlarını tanımlamada (örneğin, karakterin yüz ifadeleri,

mimikleri ve vücut dili) daha bilgili ve uygun açıklamalı yanıtlar verdikleri gözlemlenmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracının geliştirilmesi, uygulanması ve toplanması ile verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Okul öncesi kurumlarda kullanılan resimli hikaye kitaplarının, özellikleri bakımından öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmeye çalışıldığı bu araştırmada tarama modelinin bir türü olan *Betimsel Tarama Modeli* kullanılmıştır. Betimleme, bütün bilim kollarında ilk aşamayı oluşturur; amacı, araştırma konusu olguları ve bu olgular arasındaki ilişkileri saptama, sınıflama ve kaydetmedir (Yıldırım, 2000). Bu yöntem olayların, nesnelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye çalışan araştırmalarda kullanılmaktadır (Kaptan, 1991). Karasar (2013)'a göre tarama (survey) modeli, var olan durumu aynen resmetmeyi esas alan araştırma yaklaşımıdır. Bu araştırmada da, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin resimli hikaye kitaplarına yönelik görüşleri var olduğu şekliye ortaya konulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Elazığ ilindeki 30 okul bünyesindeki 161 anasınıfında çalışmakta olan 477 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, bu okullar içinden *tesadüfi (random) örnekleme* yöntemi ile seçilen 29 okulda çalışmakta olan 126 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma evrenindeki okullardan bir tanesi hariç diğer tüm okullar örneklem kapsamındadır. Bunun nedeni ise o okulun öğretmenlerine ulaşılamamış olmasıdır. Örneklemden öğretmenlerin hizmet verdikleri bu anasınıfları, bağımsız

anaokulları içerisinde veya ilkokul, ortaokul ya da meslek liseleri bünyesinde yer almaktadır. Çalışma grubunun özellikleri Tablo-1’de verilmiştir.

Tablo-1. Çalışma Grubunun Özellikleri

	Değişkenler	n	%
Cinsiyet	Erkek	6	4,8
	Kadın	120	95,2
Kıdem	1 yıldan az	11	8,7
	1-3 yıl	32	25,4
	4-5 yıl	26	20,6
	6 yıl ve üstü	57	45,2
Öğrenim Durumu	Meslek Lisesi	4	3,2
	Ön Lisans veya Meslek	29	23,0
	Yüksekokulu	86	68,3
	Lisans	7	5,6
Çocuk Edebiyatı Dersi Alma Durumu	Yüksek Lisans	107	84,9
	Evet	19	15,1
Günlük Çalışma Süresi	Hayır	106	84,1
	Yarım Gün	20	15,9
Eğitim Verdikleri Yaş Grubu	Tam Gün	16	12,7
	3-4 yaş grubu	47	37,3
	5 yaş grubu	63	50
	6 yaş grubu		
TOPLAM		126	100

Tablo-1 incelendiğinde, kadın öğretmenlerin (%95,2) erkek öğretmenlerden daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca, öğretmenler kıdemleri bakımından incelendiğinde, 6 yıl ve üstü kıdemlilerin (%45,2), mezuniyet türü bakımından lisans mezunu olanların (%68,3), günlük çalışma süresi bakımından yarım gün çalışanların (%84,1) çocuk edebiyatı dersi alma durumları bakımından evet diyenlerin (%84,9) ve eğitim verdikleri yaş grubu bakımından 6 yaş grubunun (%50) fazla olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından, beşli likert tipinde bir anket hazırlanmıştır. Bu anket araştırmacının yüksek lisans ders döneminde aldığı ‘Okul ncesi Eğitimde lme ve Değerlendirme’ adlı derste bir dönem boyunca tez danışmanı rehberliğinde geliştirilmiştir. İlgili alanyazın kapsamlı biçimde incelenerek madde havuzu oluşturulmuştur.

Madde havuzu oluşturulurken okul öncesi dönem eğitiminde kullanılabilecek resimli ocuk hikaye kitaplarında bulunması gereken nitel ve nicel özellikler saptanmış ve ‘İçerik (muhteva)’, ‘Yazım ve Dilbilgisi’, ‘Biçim, Kapak ve Cilt’, ile ‘Resimlendirme’ olmak üzere dört başlıkta toplanmıştır (Alpöge, 2003; Altunya, 2012; Erdal, 2009; Gönen, 1979, 1998; Gönen, Katrancı, Uygun ve Uçuş, 2011; Gönen, Uzmen ve akmak, 1995; Sever, 1995, 2002, 2007; Yalçın ve Aytaş, 2003). İlk olarak anketin her ana başlığı altında 15 madde belirlenmiş ancak sonra anket İnönü ve Fırat niversiteleri Eğitim Fakültelerinden beş ğretim yesi ve Çukurova Üniversitesi Eğitim Programları ve ğretimi’nden iki doktora öğrencisine analiz ettirilerek değeritirilmiştir. Uzman görüşleri neticesinde 6 maddenin uygun olmadığı görülmüş ve bu maddeler anketten çıkartılmıştır. Böylece anketteki madde sayısı 54’e düşmüştür. Anketin anlaşılabilirliğinin yeterli olup olmadığını belirlemek için anket uygulanmadan önce, okul öncesi kurumlarda görev yapan 20 öğretmenin görüşlerine sunulmuştur. Öğretmenlerden gelen görüşler doğrultusunda bazı maddeler daha anlaşılır hale getirilmiştir. Maddelerinin okunabilirliğini belirlemek üzere ise anket, Türkçe Eğitimi bölümünden iki ğretim üyesine sunulmuş ve alınan dönütlere göre ankette değeriklikler yapılmıştır. Araştırmanın Cronbach Alpha katsayısı (iç tutarlılık) boyutlarına göre; içerik boyutu 0,78, yazım ve dilbilgisi boyutu 0,74, biçim, kapak ve cilt boyutu 0,79 ile resimlendirme boyutu 0,81 ve geneli 0,82 bulunmuştur. zdamar, (2013) Cronbach Apha katsayısının 0.60’tan fazla olmasının kabul edilebilir düzeyde olacağını belirtmiştir. Bu doğrultuda anketin oldukça güvenilir olduğu söylenebilir.

Anket maddelerine;

- Hiç katılmıyorum : 1 puan
- Kısmen katılmıyorum : 2 puan
- Kararsızım : 3 puan
- Kısmen katılıyorum : 4 puan
- Tamamen katılıyorum : 5 puan

olmak üzere puanlar verilmiştir.

Ayrıca ankette öğretmenlerin kişisel bilgilerini içeren sorular da bulunmaktadır. Bu sorular belirlenirken okul öncesi eğitimi alanında uzman iki öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Bu sorular aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

- Cinsiyet : Erkek–Kadın
- Mesleki Tecrübe Süresi (Yıl) : 1 yıldan az, 1–3 yıl arası, 4–5 yıl arası, 6 yıl ve üstü,
- Mezuniyet Türü : Meslek Lisesi, Ön Lisans / Meslek Yüksekokulu, Lisans, Yüksek Lisans
- Günlük Çalışma Süresi : Yarım gün – Tam gün
- Çocuk Edebiyatı Dersi Alma : Evet–Hayır
- Çocukların Yaş Grubu : 3-4 yaş, 5 yaş, 6 yaş

Anket gerekli geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapıldıktan sonra, 01-20 Kasım 2013 tarihleri arasında örneklemedeki 150 okul öncesi öğretmenine uygulanmıştır. Okullar araştırmacı tarafından tek tek ziyaret edilmiştir. Anket öğlen arası öğretmenler odasında uygulanıp veriler bu şekilde toplanmıştır. Her bir anketin cevaplanması ortalama 20-25 dakika sürmüştür. Anketler öğretmenler tarafından doldurulurken araştırmanın amacı araştırmacı tarafından açıklanmış ve öğretmenlerin gerekli hassasiyeti gösterip anketleri cevaplamaları istenmiştir. Dağıtılan anketlerden 150'si geri dönmüş, bunlardan 24'ü yanlış veya eksik işaretlemelerden dolayı değerlendirmeye alınmamıştır. Böylece toplamda 126 anket işleme alınmıştır. İşleme alınan bu anketlerin okullar lisanesine göre sayısal dağılımı Ek-3'te verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma verilerindeki her alt problemin, parametrik testler için yeterlilik gösterip göstermediği incelenmiştir. Parametrik istatistik tekniklerinin öncül kriteri olan normallik varsayımı, 'Kolmogorov Smirnov' testiyle incelenmiştir. İlgili alt problemlere ait değişkenlerin Kolmogorov Smirnov analizi sonucunda anlamsız çıktığı için parametrik tekniklerin kullanılmasına karar verilmiştir. Ayrıca araştırmada elde edilen verilerin analizinde 'Levene Testi' yapılarak önce varyansların homojenliği test edilmiştir. İkili grupların karşılaştırılmasında levne testi sonucunda dağılım normal olduğundan bağımsız örneklemeler 't-testi' uygulanmıştır. İki'den fazla grubun karşılaştırılmasında levne testi anlamlı çıkmadığından parametrik bir test olan 'tek yönlü varyans analizi' uygulanmıştır. Araştırmada anlamlı farklılık çıkan maddeler incelenmiş ve ilgili tablolarda gösterilmiştir. Anlamlılık düzeyi ,05 olarak belirlenmiştir.

Ayrıca araştırmada 'betimsel istatistik' kullanılarak maddelerin ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılık çıkmadığı için, anket maddelerine madde analizi uygulanmıştır. Ankette yer alan ilgili maddelerin düzeyini belirlemek için Tablo-2'de belirtilen puan aralıkları baz alınmıştır;

Tablo-2. Madde Düzeyleri ve Puan Aralıkları

Madde Düzeyleri	Puan Aralıkları
Hiç Katılmıyorum	1,00 – 1,80
Kısmen Katılmıyorum	1,81 – 2,60
Kararsızım	2,61 – 3,40
Kısmen Katılıyorum	3,41 – 4,20
Tamamen Katılıyorum	4,21 – 5,00

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara yer verilmiş ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

4.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının İçerik, Yazım-Dilbilgisi, Biçim, Kapak ve Cilt ile Resimlendirme Özelliklerine Yönelik Görüşlere Katılım Düzeyleri

Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının içerik, yazım-dilbilgisi, biçim, kapak ve cilt ile resimlendirme özelliklerine yönelik görüşlerden oluşan alt boyutlara katılım düzeyleri Tablo-3'te verilmiştir.

Tablo-3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Kurumlarında Kullandıkları Resimli Hikaye Kitapları Hakkındaki Görüşlere Katılım Düzeyleri

MADDELER	$\bar{X}$	SS
1) Hikayedeki olaylar oluş sıralarına göre yazılmış,	4,40	,582
2) Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında anlamlı bağ kurulmuş.	4,26	,697
3) Hikayeye uygun başlık belirlenmiş.	4,34	,671
4) Hikaye konu dışına çıkmadan yazılmış.	4,13	,673
5) Hikayede sebep sonuç ilişkisi kurulmuş.	4,14	,667
6) Kahramanlar çocukların hoşlandıkları canlılardan seçilmiş.	3,96	,842
7) Toplumun gelişen değer yargılarını destekler.	3,60	,930
8) Din ve ırk üstünlüğü, bağnazlık, kadercilik gibi önyargıları işlemiyor.	4,09	,950
9) Çocuğa insanı, hayvanları, doğayı, yaşamı sevdirmek gibi iyimser duygular aşıyor.	4,44	,613
10) Kitabın konusu çocuğu gerçek hayattan uzaklaştıracak kadar gerçekdışı ve hayalperest değildir.	3,85	,909
11) Kitabın konusu gerektiğinde derse katkı sunabilir.	4,22	,788
12) Kitapta evrensel değerler(iyilik, hoşgörü, yardımseverlik, sevgi vs.) yer almıştır.	4,38	,630
13) Çocuğa herhangi yanlı bir değer veya fikir empoze edilmeye çalışılmamıştır.	4,11	,887
14) Kelimeler, cümleler ve satırlar arasında yeterli boşluk bırakılmıştır.	3,98	,903
15) Anlamlı ve kurallı cümleler kurulmuştur.	3,98	,848
16) Hikayelerde noktalama işaretleri doğru ve yerli yerinde kullanılmış.	4,06	,797
17) Hikayelerde yazım kurallarına uyulmuştur.	3,97	,814
18) Kelimeler yerinde ve anlamına uygun olarak kullanılmıştır.	4,00	,774
19) Metinlerde geçen kelimeler çocukların sözcük dağarcığına uygun olarak seçilmiştir.	3,74	,875

Tablo-3'ün Devamı

MADDELER	$\bar{X}$	SS
20) Kitaplarda abartılardan uzak ve yalın bir yazı dili kullanılmıştır.	3,76	,924
21) Kitaplar hikayelerin konusuna uygun olarak görselleştirilmiştir.	3,92	,951
22) Sayfalarda geçen önemli yerler farklı yazı tipleriyle vurgulanarak yazılmıştır.	3,23	1,160
23) Kitaplarda çocukların bilemeyeceği, yaş gruplarına uygun olmayan sözcükler kullanılmamıştır.	3,53	,993
24) Kitap başlıkları çocukların ilgisini uyandıracak şekilde seçilmiştir.	3,96	,847
25) Satır sonlarında sözcük bölmesi yapılmıştır.	3,40	1,104
26) Cümlelerin içerisinde argo kelimelere yer verilmemiştir.	4,21	,796
27) Kitaplarda devrik cümleler kullanılmamıştır.	3,57	1,083
28) Hikayeye uygun olarak kapak tasarımı yapılmış.	4,12	,726
29) Sayfa temizliğine ve düzenine dikkat edilmiş.	4,16	,734
30) Tercih edilen punto (harf ebatı) çocuğun yaşına uygundur(optimum:14-16 punto, küçük harfli).	3,88	,931
31) Yazılar resimlerin üzerini kapatmıyor.	3,91	,938
32) Kapak resimleri canlı ve ilgi uyandırıcıdır.	4,08	,829
33) Kapak resimleri kitabın içeriği ile uyumludur.	4,19	,657
34) Kitaplar dayanıklı ve baskı kalitesi yüksektir.	3,44	1,092
35) Ciltlemeler dikiş yöntemiyle yapılmıştır.	3,23	1,248
36) Kitaplar rahatça taşınabilecek şekilde basılmıştır.	4,10	,856
37) Kitapların sayfaları temizlenebilecek şekildedir.	3,18	1,222
38) Kitapların sayfalarında alt-üst boşlukları vardır.	3,80	,918
39) Kitapların sayfalarında sağ-sol boşlukları vardır.	3,88	,960
40) Kitapların renkleri mat değildir.	3,88	,812
41) Kitapların iç kapakları renklidir.	3,95	,847
42) Kitapların boyutları yeterli ebattadır.	3,74	1,057
43) Resimlerin sayısı hikayenin anlaşılması için yeterlidir.	3,78	,934
44) Resimler estetik – sanatsal değer içerir.	3,75	,891
45) Resimlendirme yapmacık figür ve gereksiz ayrıntılardan uzaktır.	3,76	,908
46) Resimlerin hikayeyi yorumlama gücü yüksektir.	3,76	,907
47) Resimlerin sayfaya konumlandırılması doğru yapılmıştır.	3,89	,818
48) Resimlerle metin birbirini tamamlıyor.	3,93	,766
49) Resimler ilgi çekicidir.	4,01	,726
50) Resimler renklidir.	4,32	,667
51) Resimlerde ayrıntılara gerekli dikkat gösterilmiştir.	3,84	,950
52) Resimler anlatılan konuya uygun olarak çizimlendirilmiştir.	3,95	,856
53) Kapak resmi kitabın içerisinde yer almıştır.	3,91	,829
54) Resimlerin anlatmak istedikleri kolaylıkla anlaşılabilir. Bulgulara bakılınca,	3,92	,831

Tablo-3'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenler, okul öncesi eğitimde kullandıkları resimli hikaye kitaplarının incelenmesine yönelik hazırlanmış olan ankette yer alan görüşlere; 8 maddeye “Tamamen katılıyorum“, 31 maddeye “Katılıyorum” ve 15 maddeye de “Kararsızım” düzeyinde katılım göstermişlerdir. Bulgulara bakılınca,

okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında kullandıkları resimli hikaye kitaplarının “İçerik, Yazım ve Dilbilgisi, Biçim, Cilt ve Kapak ile Resimlendirme” özellikleri hakkındaki görüşlerinin çoğunlukla olumlu olduğu görülmektedir. Bu da çoğu öğretmenin sınıflarındaki resimli hikaye kitaplarının, bazı özelliklerinden emin olmamakla birlikte biçimsel ve içeriksel olarak yeterli ve okul öncesi eğitime elverişli buldukları anlamına gelmektedir.

Tablo-3 incelendiğinde anketin alt boyutlarına yönelik maddesel bazda edinilen bulgular aşağıda sunulmuştur;

İçerik Boyutu incelendiğinde:

Hikayedeki olaylar oluş sıralarına göre yazılmış/ $\bar{X}=4,40$ (1), Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında anlamlı bağ kurulmuş/ $\bar{X}=4,26$ (2), Hikayeye uygun başlık belirlenmiş/ $\bar{X}=4,34$ (3), Çocuğa insanı, hayvanları, doğayı, yaşamı sevdirmek gibi iyimser duygular aşıyor/ $\bar{X}=4,44$ (9), Kitabın konusu gerektiğinde derse katkı sunabilir/ $\bar{X}=4,22$ (11), Kitapta evrensel değerler -iyilik, hoşgörü, yardımseverlik, sevgi vs.- yer almıştır/ $\bar{X}=4,38$ (12) maddelerine **“tamamen katılıyorum”** düzeyinde;

Hikaye konu dışına çıkmadan yazılmış/ $\bar{X}=4,13$ (4), Hikayede sebep sonuç ilişkisi kurulmuş/ $\bar{X}=4,14$ (5), Kahramanlar çocukların hoşlandıkları canlılardan seçilmiş/ $\bar{X}=3,96$ (6), Toplumun gelişen değer yargılarını destekler/ $\bar{X}=3,60$ (7), Din ve ırk üstünlüğü, bağnazlık, kadercilik gibi önyargıları işlemiyor/ $\bar{X}=4,09$ (8), Kitabın konusu çocuğu gerçek hayattan uzaklaştıracak kadar gerçekdışı ve hayalperest değildir/ $\bar{X}=3,85$ (10), Çocuğa herhangi yanlı bir değer veya fikir aşılarmaya çalışılmamıştır/ $\bar{X}=4,11$ (13) maddelerine ise **“katılıyorum”** düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden edinilen bu bulgulara bakılınca, okul öncesi kurumlarda kullanılan resimli hikaye kitaplarının içerik (muhteva) bakımından oldukça iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Yani, öğretmenlerin sınıflarında kullandıkları resimli hikaye kitaplarında çocuğa uygun, onun ilgisini çekebilecek faydalı konular seçilmiş, hikayeler güzel ve doğru şekilde kurgulanmıştır.

Yazım ve Dilbilgisi Boyutu incelendiğinde;

Cümlelerin içerisinde argo kelimelere yer verilmemiştir/ $\bar{x}=4,21$ (26) maddesine “**tamamen katılıyorum**” düzeyinde;

Kelimeler, cümleler ve satırlar arasında yeterli boşluk bırakılmıştır/ $\bar{x}=3,98$ (14), Anlamli ve kurallı cümleler kurulmuştur/ $\bar{x}=3,98$ (15), Hikayelerde noktalama işaretleri doğru ve yerli yerinde kullanılmış/ $\bar{x}=4,06$ (16), Hikayelerde yazım kurallarına uyulmuştur/ $\bar{x}=3,97$ (17), Kelimeler yerinde ve anlamına uygun olarak kullanılmıştır/ $\bar{x}=4,00$ (18), Metinlerde geçen kelimeler çocukların sözcük dağarcığına uygun olarak seçilmiştir/ $\bar{x}=3,74$ (19), Kitaplarda abartılardan uzak ve yalın bir yazı dili kullanılmıştır/ $\bar{x}=3,76$ (20), Kitaplar hikayelerin konusuna uygun olarak görselleştirilmiştir/ $\bar{x}=3,92$ (21), Kitaplarda çocukların bilemeyeceği, yaş gruplarına uygun olmayan sözcükler kullanılmamıştır/ $\bar{x}=3,53$ (23), Kitap başlıkları çocukların ilgisini uyandıracak şekilde seçilmiştir/ $\bar{x}=3,96$ (24), Kitaplarda devrik cümleler kullanılmamıştır/ $\bar{x}=3,57$ (27) maddelerine “**katılıyorum**” düzeyinde;

Sayfalarda geçen önemli yerler farklı yazı tipleriyle vurgulanarak yazılmıştır/ $\bar{x}=3,23$ (22) ve Satır sonlarında sözcük bölmesi yapılmıştır/ $\bar{x}=3,40$ (25) maddelerine ise “**kararsızım**” düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden edinilen bu bulgulara bakılınca, okul öncesi kurumlarda kullanılan resimli hikaye kitaplarının yazım ve dilbilgisi kuralları bakımından iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Yani okul öncesi dönem çocuklarına okutulan bu kitaplar büyük ölçüde Türkçe yazım ve dilbilgisi kurallarına dikkat edilerek, çocuğun anlayabileceği dilden sözcük ve cümleler seçilerek, okul öncesi döneme uygun biçimde yazılmıştır.

Biçim, Kapak ve Cilt Boyutu incelendiğinde;

Hikayeye uygun olarak kapak tasarımı yapılmış/ $\bar{X}=4,12$ (28), Sayfa temizliğine ve düzenine dikkat edilmiş/ $\bar{X}=4,16$ (29), Tercih edilen punto/harf ebatı çocuğun yaşına uygundur/ $\bar{X}=3,88$ (30), Yazılar resimlerin üzerini kapatmıyor/ $\bar{X}=3,91$ (31), Kapak resimleri canlı ve ilgi uyandırıcıdır/ $\bar{X}=4,08$ (32), Kapak resimleri kitabın içeriği ile uyumludur/ $\bar{X}=4,19$ (33), Kitaplar dayanıklı ve baskı kalitesi yüksektir/ $\bar{X}=3,44$ (34), Kitaplar rahatça taşınabilecek şekilde basılmıştır/ $\bar{X}=4,10$ (36), Kitapların sayfalarında alt-üst boşlukları vardır/ $\bar{X}=3,80$ (38), Kitapların sayfalarında sağ-sol boşlukları vardır/ $\bar{X}=3,88$ (39), Kitapların renkleri mat değildir/ $\bar{X}=3,88$ (40), Kitapların iç kapakları renklidir/ $\bar{X}=3,95$ (41), Kitapların boyutları yeterli ebattadır/ $\bar{X}=3,74$ (42) maddelerine **“katılıyorum”** düzeyinde;

Ciltlemeler dikiş yöntemiyle yapılmıştır/ $\bar{X}=3,23$ (35) ve Kitapların sayfaları temizlenebilecek şekildedir/ $\bar{X}=3,18$ (37) maddelerine ise **“kararsızım”** düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden edinilen bu bulgulara bakılınca, okul öncesi kurumlarda kullanılan resimli hikaye kitaplarının biçim, kapak ve cilt özellikleri bakımından iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Yani, öğretmenlerin kullandıkları bu kitaplar çocukların gelişim düzeyine uygun, görsel olarak ilgisini çekebilecek türde ve kullanışlı biçimde hazırlanmıştır. Öğretmenlerin iki maddeye **“kararsızım”** düzeyinde görüş belirtmeleri kullandıkları resimli hikaye kitaplarının tamamının cildinin dikişle yapılmadığı ve sayfalarının temizlenmeye müsait olmadığı ya da öğretmenlerin bu kitapların dikişine ve sayfalarının temizlenebilirliğine dikkat etmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Resimlendirme Boyutu incelendiğinde;

Resimler renklidir/ $\bar{X}=4,32$ (50) maddesine **“tamamen katılıyorum”** düzeyinde;

Resimlerin sayısı hikayenin anlaşılması için yeterlidir/ $\bar{X}=3,78$ (43), Resimler estetik-sanatsal değer içerir/ $\bar{X}=3,75$ (44), Resimlendirme yapmacık figür ve gereksiz ayrıntılardan uzaktır/ $\bar{X}=3,76$ (45), Resimlerin hikayeyi yorumlama gücü

yüksektir/ $\bar{X}=3,76$ (46), Resimlerin sayfaya konumlandırılması doğru yapılmıştır/ $\bar{X}=3,89$ (47), Resimlerle metin birbirini tamamlıyor/ $\bar{X}=3,93$ (48), Resimler ilgi çekicidir/ $\bar{X}=4,01$ (49), Resimlerde ayrıntılara gerekli dikkat gösterilmiştir/ $\bar{X}=3,84$ (51), Resimler anlatılan konuya uygun olarak çizimlendirilmiştir/ $\bar{X}=3,95$ (52), Kapak resmi kitabın içerisinde yer almıştır/ $\bar{X}=3,91$ (53), Resimlerin anlatmak istedikleri kolaylıkla anlaşılabilir/mektedir/ $\bar{X}=3,92$ (54) maddelerine ise **“katılıyorum”** düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden edinilen bu bulgulara bakılınca, okul öncesi kurumlarda kullanılan resimli hikaye kitaplarının resimlendirme özellikleri bakımından iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Yani, öğretmenlerin kullandıkları bu kitaplar çocukların gelişim düzeyine uygun şekilde görselleştirilmiş, metinlerde geçen hikayeleri çocukların görerek anlayabileceği ve estetik değer taşıyacak şekilde hazırlanmıştır.

4.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Cinsiyetleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özellikleri hakkındaki görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına yönelik t testi sonuçları Tablo-4’te verilmiştir.

Tablo-4. Cinsiyet Değişkenine Yönelik t - Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Levene	p	t	p																																		
İçerik	Kadın	120	4,15	,493	4,984	,057	-,716	,475																																		
	Erkek	6	4,01	,225					Yazım ve Dilbilgisi	Kadın	120	3,81	,628	1,881	,173	,131	,896	Erkek	6	3,84	,381	Biçim, Kapak ve Cilt	Kadın	120	3,83	,630	1,291	,258	,323	,747	Erkek	6	3,92	,462	Resimlendirme	Kadın	120	3,90	,631	,529	,469	,168
Yazım ve Dilbilgisi	Kadın	120	3,81	,628	1,881	,173	,131	,896																																		
	Erkek	6	3,84	,381					Biçim, Kapak ve Cilt	Kadın	120	3,83	,630	1,291	,258	,323	,747	Erkek	6	3,92	,462	Resimlendirme	Kadın	120	3,90	,631	,529	,469	,168	,867	Erkek	6	3,94	,452								
Biçim, Kapak ve Cilt	Kadın	120	3,83	,630	1,291	,258	,323	,747																																		
	Erkek	6	3,92	,462					Resimlendirme	Kadın	120	3,90	,631	,529	,469	,168	,867	Erkek	6	3,94	,452																					
Resimlendirme	Kadın	120	3,90	,631	,529	,469	,168	,867																																		
	Erkek	6	3,94	,452																																						

Tablo-4 incelendiğinde, öğretmenlerin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özellikleri hakkındaki görüşleri ile içerik ($t = -,716, p > 0,05$), yazım ve dilbilgisi ($t = ,131, p > 0,05$), biçim, kapak ve cilt ($t = ,323, p > 0,05$) ile resimlendirme ($t = ,168, p > 0,05$) alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık ortaya çıkmadığı görülmektedir.

4.3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Kıdem Yılları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özelliklerine yönelik görüşleri ile kıdem yılları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo-5'te verilmiştir.

Tablo-5. Kıdem Yılı Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Maddeler	Kıdem Yılları								Toplam	Homojenlik		Varyans		Fark				
		1 yıldan az (A)		1-3 Yıl (B)		4-5 Yıl (C)		6 yıl ve üstü (D)			X	ss	Levene	p		F	X ²	p	LSD
		$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss										
İçerik	12. Madde	4,81	,404	4,31	,535	4,19	,749	4,42	,652	4,38	,630	2,146	,098	2,863	9,002	,040*	A>B,C,D		
	24. Madde	4,63	,504	3,75	,842	4,07	,744	3,91	,892	3,96	,847	,472	,702	3,392	10,268	,020*	A>B,C,D		
Yazım ve Dilbilgisi	36. Madde	3,54	1,128	4,09	,777	4,42	,577	4,07	,903	4,10	,856	1,800	,151	2,923	8,586	,037*	C>A,B,D		

* $p < 0,05$

Öğretmenlerin kıdemlerine göre anketin İçerik boyutu incelendiğinde; 12. Maddede (Kitapta evrensel değerler -iyilik, hoşgörü, yardımseverlik, sevgi vs.- yer

almıştır/ $\chi^2_{(4)} = 9,002, p < 0,005, p = 0,040$) 1 yıldan az görev yapan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Yani daha kıdemli olan öğretmenler, mesleğe yeni başlamış öğretmenlere kıyasla resimli hikaye kitaplarında evrensel değerlere yeterince yer verilmediğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin kıdemlerine göre anketin Yazım ve Dilbilgisi boyutu incelendiğinde; 24. Maddede (Kitap başlıkları çocukların ilgisini uyandıracak şekilde seçilmiştir/ $\chi^2_{(24)} = 10,268, p < 0,005, p = 0,0016$) 1 yıldan az görev yapan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. 36. Maddede (Kitaplar rahatça taşınabilecek şekilde basılmıştır/ $\chi^2_{(36)} = 8,586, p < 0,005, p = 0,037$) ise 4-5 yıl görev yapan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu bulgulara dayalı olarak, daha kıdemli olan öğretmenlerin mesleğe yeni başlayan öğretmenlere kıyasla resimli hikaye kitaplarının çocukların taşınmasına uygun, ancak başlıklarının uygun olmadığı görüşünde oldukları görülmektedir.

Öğretmenlerin kıdemlerine göre anketin Biçim, Kapak ve Cilt ile Resimlendirme boyutları maddesel bazda incelendiğinde, hiçbir maddede anlamlı farklılık bulunamadığı için tabloda yer verilmemiştir. Bu bulguya dayalı olarak öğretmenlerin kıdem sürelerinin resimli hikaye kitaplarının biçim, kapak ve cilt özelliklerine yönelik görüşleri bakımından anlamlı bir farklılık yaratmadığı ortaya çıkmıştır.

4.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Mezun Oldukları Okul Türü Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özelliklerine yönelik görüşleri ile mezun oldukları okul türleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo-6'da verilmiştir.

Tablo-6. Mezun Olunan Okul Türü Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Maddeler	Okul Türü	N	$\bar{X}$	ss	Levene	p	F	p	LSD
İçerik	7. Madde	Meslek Lisesi (A)	4	4,00	,816	1,749	,161	2,662	,041*	A>B,C,D
		Ön Lisans (B)	29	3,86	,833					
		Lisans (C)	86	3,55	,953					
		Yüksek Lisans (D)	7	2,85	,690					
	12. Madde	Meslek Lisesi (A)	4	4,25	,957	2,897	,058	2,641	,042*	B>A,C,D
		Ön Lisans (B)	29	4,65	,483					
		Lisans (C)	86	4,31	,655					
		Yüksek Lisans (D)	7	4,14	,377					
Yazım ve Dilbilgisi	15. Madde	Meslek Lisesi (A)	4	4,75	,500	1,577	,198	3,398	,020*	A>B,C,D
		Ön Lisans (B)	29	4,24	,689					
		Lisans (C)	86	3,90	,848					
		Yüksek Lisans (D)	7	3,42	1,133					
	17. Madde	Meslek Lisesi (A)	4	5,00	,000	1,310	,274	3,050	,031*	A>B,C,D
		Ön Lisans (B)	29	4,13	,789					
		Lisans (C)	86	3,88	,803					
		Yüksek Lisans (D)	7	3,85	,899					

Tablo-6'nın Devamı

Boyut	Maddeler	Okul Türü	N	$\bar{X}$	ss	Levene	p	F	p	LSD
Resimlendirilme	46. Madde	Meslek Lisesi (A)	4	4,25	1,500	2,455	,066	2,584	,046*	A>B,C,D
		Ön Lisans (B)	29	4,03	,778					
		Lisans (C)	86	3,69	,882					
		Yüksek Lisans (D)	7	3,14	1,064					
	51. Madde	Meslek Lisesi (A)	4	3,75	1,258	,374	,772	3,462	,018*	B>A,C,D
		Ön Lisans (B)	29	4,31	,806					
		Lisans (C)	86	3,72	,941					
		Yüksek Lisans (D)	7	3,42	,975					

*p<0,05

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre anketin İçerik boyutu incelendiğinde; 7. Maddede (Toplumun gelişen değer yargılarını destekler/ $\chi^2_{(3)} = 9,192, p < 0,005, p = 0,041$) meslek lisesinden mezun olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. 12. Maddede ise (Kitapta evrensel değerler -iyilik, hoşgörü, yardımseverlik, sevgi vs.- yer almıştır/ $\chi^2_{(3)} = 8,475, p < 0,005, p = 0,042$) ise ön lisans / meslek yüksekokulundan mezun olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. Bu bulgulara dayalı olarak, meslek lisesinden mezun olmuş öğretmenlerin diğer öğretmenlere kıyasla resimli hikaye kitaplarının toplumsal değerleri taşıdığına daha çok katıldıkları görülmüştür. Evrensel değerleri taşıması bakımından, meslek yüksekokulundan mezun olan öğretmenler daha olumlu görüş belirtmişlerdir. Öyleyse lisans ve yüksek lisans yapmış öğretmenlerin bazı hususlarda meslek lisesi ve ön lisans çıkışlı öğretmenlere kıyasla resimli hikaye kitaplarına daha eleştirel veya dikkatli baktıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre anketin Yazım ve Dilbilgisi boyutu incelendiğinde; 15. Maddede (Anlamlı ve kuralı cümleler

kurulmuştur/ $\chi^2_{(3)} = 9,301, p < 0,005, p = 0,020$) meslek lisesinden mezun olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. 17. Maddede (Hikayelerde yazım kurallarına uyulmuştur/ $\chi^2_{(3)} = 11,416, p < 0,005, p = 0,031$) de yine meslek lisesinden mezun olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. Bu bulgulara dayalı olarak, meslek lisesinden mezun olmuş öğretmenlerin diğer öğretmenlere kıyasla resimli hikaye kitaplarının yazım ve dilbilgisi kurallarına uyularak hazırlandığını düşünmekte oldukları görülmektedir. Öyleyse ön lisans, lisans ve yüksek lisans yapmış öğretmenlerin meslek lisesi çıkışlı öğretmenlere kıyasla resimli hikaye kitaplarına Türkçe dil kuralları bakımından daha eleştirel veya dikkatli baktıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre anketin Resimlendirme boyutu incelendiğinde; 46. Maddede (Resimlerin hikayeyi yorumlama gücü yüksektir/ $\chi^2_{(3)} = 8,688, p < 0,005, p = 0,046$) meslek lisesinden mezun olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. 51. Madde (Resimlerde ayrıntılara gerekli dikkat gösterilmiştir/ $\chi^2_{(3)} = 10,726, p < 0,005, p = 0,018$) ise ön lisans / meslek yüksekokulundan mezun olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. Bu bulgulara dayanarak lisans ve yüksek lisans yapmış öğretmenlerin meslek lisesi ve ön lisans çıkışlı öğretmenlere kıyasla resimli hikaye kitaplarına resimlendirme bakımından daha eleştirel veya dikkatli baktıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre anketin Biçim, Kapak ve Cilt boyutu maddesel bazda incelendiğinde, hiçbir maddede anlamlı farklılık bulunamadığı için tabloda yer verilmemiştir. Bu bulguya dayanarak öğretmenlerin mezun oldukları okul türünün resimli hikaye kitaplarının biçim, kapak ve cilt alt boyutunu etkileyen bir değişken olmadığı söylenebilir.

4.5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının

Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Çalışma Süreleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özelliklerine yönelik görüşleri ile çalışma süreleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına yönelik t testi sonuçları Tablo-7'de verilmiştir.

Tablo-7. Günlük Çalışma Süresi Değişkenine Yönelik t - Testi Sonuçları

Boyut	Maddeler	Günlük çalışma süresi	N	$\bar{X}$	ss	Levene	p	t	p																																																																		
İçerik	12. Madde	Yarım Gün	106	4,32	,640	2,236	,137	-	2,519	,013*																																																																	
		Tam Gün	20	4,70	,470						Yazım ve Dilbilgisi	25. Madde	Yarım Gün	106	3,28	1,084	1,999	,160	-	2,935	,004*	Tam Gün	20	4,05	,998	27. Madde	Yarım Gün	106	3,47	1,079	2,958	,088	-	2,628	,010*	Tam Gün	20	4,15	,933	Biçim, Kapak ve Cilt	34. Madde	Yarım Gün	106	3,35	1,097	2,220	,139	-	2,060	,041*	Tam Gün	20	3,90	,967	35. Madde	Yarım Gün	106	3,11	1,197	,571	,451	-	2,646	,009*	Tam Gün	20	3,90	1,333	42. Madde	Yarım Gün	106	3,64	1,070	2,477	,118
Yazım ve Dilbilgisi	25. Madde	Yarım Gün	106	3,28	1,084	1,999	,160	-	2,935	,004*																																																																	
		Tam Gün	20	4,05	,998							27. Madde	Yarım Gün	106	3,47	1,079	2,958	,088	-	2,628	,010*	Tam Gün	20	4,15	,933	Biçim, Kapak ve Cilt	34. Madde	Yarım Gün	106	3,35	1,097	2,220	,139	-	2,060	,041*	Tam Gün	20	3,90		,967	35. Madde	Yarım Gün	106	3,11	1,197	,571	,451	-	2,646	,009*	Tam Gün	20	3,90	1,333	42. Madde	Yarım Gün	106	3,64	1,070	2,477	,118	-	2,612	,010*	Tam Gün	20	4,30	,801						
	27. Madde	Yarım Gün	106	3,47	1,079	2,958	,088	-	2,628	,010*																																																																	
		Tam Gün	20	4,15	,933						Biçim, Kapak ve Cilt	34. Madde	Yarım Gün	106	3,35	1,097	2,220	,139	-	2,060	,041*	Tam Gün	20	3,90	,967		35. Madde	Yarım Gün	106	3,11	1,197	,571	,451	-	2,646	,009*	Tam Gün	20	3,90		1,333	42. Madde	Yarım Gün	106	3,64	1,070	2,477	,118	-	2,612	,010*	Tam Gün	20	4,30	,801																				
Biçim, Kapak ve Cilt	34. Madde	Yarım Gün	106	3,35	1,097	2,220	,139	-	2,060	,041*																																																																	
		Tam Gün	20	3,90	,967							35. Madde	Yarım Gün	106	3,11	1,197	,571	,451	-	2,646	,009*	Tam Gün	20	3,90	1,333		42. Madde	Yarım Gün	106	3,64	1,070	2,477	,118	-	2,612	,010*	Tam Gün	20	4,30	,801																																			
	35. Madde	Yarım Gün	106	3,11	1,197	,571	,451	-	2,646	,009*																																																																	
		Tam Gün	20	3,90	1,333							42. Madde	Yarım Gün	106	3,64	1,070	2,477	,118	-	2,612	,010*	Tam Gün	20	4,30	,801																																																		
	42. Madde	Yarım Gün	106	3,64	1,070	2,477	,118	-	2,612	,010*																																																																	
		Tam Gün	20	4,30	,801																																																																						

*p<0,05

Öğretmenlerin çalışma süresine göre anketin İçerik boyutu incelendiğinde; 12. Maddede (Kitapta evrensel değerler -iyilik, hoşgörü, yardımseverlik, sevgi vs.- yer almıştır/t= -2,519, p< ,05) tam gün çalışan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu da, tam gün çalışan öğretmenlerin yarım gün çalışan öğretmenlere kıyasla resimli hikaye kitaplarının evrensel değerleri taşıdığını daha çok düşündüklerini göstermektedir.

Öğretmenlerin çalışma süresine göre anketin Yazım ve Dilbilgisi boyutu incelendiğinde; 25. Maddede (Satır sonlarında sözcük bölmesi yapılmıştır/t= -2,935, p< ,05) tam gün çalışan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. 27. Maddede (Kitaplarda devrik cümleler kullanılmamıştır/t= -2,628, p< ,05) de yine tam

gün çalışan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu da, tam gün çalışan öğretmenlerin yarım gün çalışanlara kıyasla resimli hikaye kitaplarının dil kurallarına dikkat edilerek hazırlandığını düşündüklerini göstermektedir. Bu doğrultuda, tam gün çalışan öğretmenlerin bu kitapları daha uzun süreli kullandıkları için yazım ve dilbilgisi kurallarına uyulduğunu gözlemlenmelerine yol açmıştır denebilir.

Öğretmenlerin çalışma süresine göre anketin Biçim, Kapak, Cilt boyutu incelendiğinde; 34. (Kitaplar dayanıklı ve baskı kalitesi yüksektir/ $t = -2,060$, $p < ,05$), 36. (Kitaplar rahatça taşınabilecek şekilde basılmıştır/ $t = -2,646$, $p < ,05$) ve 42. (Kitapların boyutları yeterli ebattadır/ $t = -2,612$, $p < ,05$) maddelerde de yine tam gün çalışan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu da, tam gün çalışan öğretmenlerin yarım gün çalışanlara kıyasla resimli hikaye kitaplarıyla daha uzun zaman geçirdikleri için çocuk açısından kullanılabilirliğini ve dayanıklılığını daha iyi gözlemleyebildikleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin çalışma süresine göre anketin Resimlendirme boyutu maddesel bazda incelendiğinde, hiçbir maddede anlamlı farklılık bulunamadığı için tabloda yer verilmemiştir. Bu da, tam ve yarım gün çalışan öğretmenlerin resimli hikaye kitaplarındaki resimlendirmelere aynı doğrultuda olumlu baktıkları şeklinde yorumlanabilir.

4.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Çocuk Edebiyatı Dersi Alma Durumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özelliklerine yönelik görüşleri ile çocuk edebiyatı dersi alma durumları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına yönelik t testi sonuçları Tablo-8’de verilmiştir.

Tablo-8. Çocuk Edebiyatı Dersi Alma Değişkenine Yönelik t testi Sonuçları

Boyutlar	Çocuk Edebiyatı Dersi Alma	N	X	ss	Levene	p	t	p																																		
İçerik	Evet	107	4,16	,46	5,509	,021	,685	,494																																		
	Hayır	19	4,08	,60					Yazım ve Dilbilgisi	Evet	107	3,82	,60	1,400	,239	,639	,524	Hayır	19	3,72	,70	Biçim, Kapak ve Cilt	Evet	107	3,84	,63	,478	,491	,343	,732	Hayır	19	3,79	,54	Resimlendirme	Evet	107	3,90	,61	,279	,598	,027
Yazım ve Dilbilgisi	Evet	107	3,82	,60	1,400	,239	,639	,524																																		
	Hayır	19	3,72	,70					Biçim, Kapak ve Cilt	Evet	107	3,84	,63	,478	,491	,343	,732	Hayır	19	3,79	,54	Resimlendirme	Evet	107	3,90	,61	,279	,598	,027	,979	Hayır	19	3,90	,65								
Biçim, Kapak ve Cilt	Evet	107	3,84	,63	,478	,491	,343	,732																																		
	Hayır	19	3,79	,54					Resimlendirme	Evet	107	3,90	,61	,279	,598	,027	,979	Hayır	19	3,90	,65																					
Resimlendirme	Evet	107	3,90	,61	,279	,598	,027	,979																																		
	Hayır	19	3,90	,65																																						

Tablo-8 incelendiğinde, öğretmenlerin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özelliklerine yönelik görüşlerinin içerik ($t= ,685$, $p>0,05$), yazım ve dilbilgisi ($t= ,639$, $p>0,05$), biçim, kapak ve cilt ($t= ,343$, $p>0,05$) ile resimlendirme ($t= ,027$, $p>0,05$) alt boyutlarında çocuk edebiyatı dersi alıp almamalarına göre anlamlı farklılık ortaya çıkmadığı görülmektedir. Bu da, öğretmenlerin öğrenim hayatlarında çocuk edebiyatı dersi almış veya almamış olmalarının resimli hikaye kitaplarına yönelik bir etken olmadığını ortaya koymuştur. Çocuk edebiyatı dersi almış olmanın öğretmenlerin resimli hikaye kitapları hakkındaki görüşlerine hiçbir etkisinin olmaması, lise ve üniversitelerin çocuk gelişimi veya okul öncesi öğretmenliği branşlarında verilen çocuk edebiyatı eğitiminin üzerinde yeterince durulmadığı ve verimli işlenmediği şeklinde yorumlanabilir.

4.7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Resimli Hikaye Kitaplarının Özellikleri Hakkındaki Görüşleri ile Eğitim Verdikleri Yaş Grupları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Öğretmenlerin okul öncesi eğitimde kullanılan resimli hikaye kitaplarının özelliklerine yönelik görüşleri ile eğitim verdikleri yaş grupları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo-8'de verilmiştir.

Tablo-9. Eğitim Verilen Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Maddeler	Yaş Grubu	N	$\bar{X}$	ss	Levene	p	F	p	LSD	
İçerik	2. Madde	3-4 (A)	16	4,43	,512						
		5 (B)	47	4,02	,820						
		6 (C)	63	4,41	,585						
	19. Madde	3-4 (A)	16	4,12	,619						
		5 (B)	47	3,51	,905						
		6 (C)	63	3,82	,871						
	20. Madde	3-4 (A)	16	4,18	,655						
		5 (B)	47	3,57	,902						
		6 (C)	63	3,79	,969						
21. Madde	3-4 (A)	16	4,35	,704							
	5 (B)	47	3,63	1,071							
	6 (C)	63	4,03	,860							
30. Madde	3-4 (A)	16	3,93	,928							
	5 (B)	47	3,63	,942							
	6 (C)	63	4,06	,895							
31. Madde	3-4 (A)	16	4,31	,704							
	5 (B)	47	3,65	,915							
	6 (C)	63	4,00	,967							
32. Madde	3-4 (A)	16	4,50	,632							
	5 (B)	47	3,91	,802							
	6 (C)	63	4,11	,863							
33. Madde	3-4 (A)	16	4,56	,512							
	5 (B)	47	4,08	,653							
	6 (C)	63	4,19	,662							
35. Madde	3-4 (A)	16	4,00	,96							
	5 (B)	47	2,85	1,196							
	6 (C)	63	3,33	1,191							
36. Madde	3-4 (A)	16	4,56	,512							
	5 (B)	47	4,00	,884							
	6 (C)	63	4,06	,877							
39. Madde	3-4 (A)	16	4,31	,704							
	5 (B)	47	3,63	1,009							
	6 (C)	63	3,95	,940							
43. Madde	3-4 (A)	16	4,12	,885							
	5 (B)	47	3,55	,951							
	6 (C)	63	3,87	,906							

p < ,05

Öğretmenlerin eğitim verdikleri yaş gruplarına göre anketin İçerik boyutu incelendiğinde; 2. Maddede (Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında anlamlı bağ kurulmuş/ $\chi^2_{(2)} = 7,325, p < 0,005, p = 0,008$) 3-4 yaş grubu öğrencilere eğitim veren öğretmenler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu da, 3-4 yaş grubu çocuklara eğitim veren öğretmenlerin resimli hikaye kitaplarındaki metinler arası anlam bütünlüğüne daha çok dikkat ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin eğitim verdikleri yaş gruplarına göre anketin Yazım ve Dilbilgisi boyutu incelendiğinde; 19. (Hikayelerde yazım kurallarına uyulmuştur/ $\chi^2_{(2)} = 6,957, p < 0,005, p = 0,020$), 20. (Kelimeler yerinde ve anlamına uygun olarak kullanılmıştır/ $\chi^2_{(2)} = 5,408, p < 0,005, p = 0,048$), 21. (Metinlerde geçen kelimeler çocukların sözcük dağarcığına uygun olarak seçilmiştir/ $\chi^2_{(2)} = 6,662, p < 0,005, p = 0,020$), 31. (Hikayeye uygun olarak kapak tasarımı yapılmış/ $\chi^2_{(2)} = 7,505, p < 0,005, p = 0,031$), 32. (Sayfa temizliğine ve düzenine dikkat edilmiş/ $\chi^2_{(2)} = 7,354, p < 0,005, p = 0,048$), 33. (Tercih edilen punto/harf ebatı çocuğun yaşına uygundur{Optimum:14-16arası}/ $\chi^2_{(2)} = 7,795, p < 0,005, p = 0,041$), 35. (Kapak resimleri canlı ve ilgi uyandırıcıdır/ $\chi^2_{(2)} = 10,550, p < 0,005, p = 0,004$), 36. (Kapak resimleri kitabın içeriği ile uyumludur/ $\chi^2_{(2)} = 5,595, p < 0,005, p = 0,049$) ve 39. (Kitaplar rahatça taşınabilecek şekilde basılmıştır/ $\chi^2_{(2)} = 6,639, p < 0,005, p = 0,036$) maddelerde de yine 3-4 yaş grubundaki öğrencilere eğitim veren öğretmenler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. 30. (Kitaplarda devrik cümleler kullanılmamıştır/ $\chi^2_{(2)} = 5,843, p < 0,005, p = 0,048$) maddede ise 6 yaş grubundaki öğrencilere eğitim veren öğretmenler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Yani 3-4 yaş grubu çocuklara eğitim veren öğretmenlerin diğer öğretmenlere kıyasla resimli hikaye kitaplarında yazım ve dil bilgisi kurallarına uyulduğunu daha çok gözlemlediklerini ortaya koymaktadır. Bu da yaş grubu küçüldükçe öğretmenlerin resimli hikaye kitaplarındaki metinlerin yazımı konusunda daha hassas ve dikkatli oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin eğitim verdikleri yaş gruplarına göre anketin Resimlendirme boyutu incelendiğinde; 43. Maddede (Kitapların renkleri mat değildir/ $\chi^2_{(2)} = 5,439, p < 0,005, p = 0,047$) 3-4 yaş grubundaki öğrencilere eğitim veren öğretmenler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu da öğretmenlerin eğitim verdikleri çocukların yaş grubu küçüldükçe kitapların daha parlak ve açık renklerde hazırlandığını göstermektedir.

Öğretmenlerin eğitim verdikleri yaş gruplarına göre anketin Biçim, Kapak ve Cilt boyutu maddesel bazda incelendiğinde, hiçbir maddede anlamlı farklılık bulunamadığı için tabloda yer verilmemiştir. Bu da resimli hikaye kitaplarının biçim, kapak ve cilt özelliklerinin 3-4, 4-5 ve 5-6 yaş aralığındaki çocuklara göre ciddi değişiklik göstermediği şeklinde yorumlanabilir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar alt amaçlara dayalı olarak tartışılmış ve bu sonuçlar ışığında öneriler geliştirilmiştir.

5.1. Sonuç - Tartışma

Araştırma bulguları, genel itibarı ile okul öncesi öğretmenlerinin eğitim kurumlarında kullandıkları resimli çocuk hikaye kitaplarının içerik, yazım ve dilbilgisi, biçim, kapak ve cilt ile resimlendirme özellikleri bakımından “Yeterli” gördüklerini ortaya koymaktadır (Tablo-3). Aynı şekilde Demircan (2006) da benzer özellikler bakımından TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) çocuk kitaplarını analiz ettiği çalışmasında bu kitapların genel olarak yeterli ölçütleri taşıdığı sonucuna erişmiştir. Öyleyse bu araştırma sonucu itibarı ile okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan resimli çocuk hikaye kitaplarının iyi şekilde hazırlanmış olmasının öğrencilerin bilişsel gelişimlerine katkı sağlayabileceği şeklinde olumlu yorumlanabilir.

Araştırmanın içerik boyutu incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin maddelerin çoğuna katılıyorum ve tamamen katılıyorum düzeylerinde görüş belirtmeleri (Tablo-3), resimli çocuk hikaye kitaplarında işlenen temaların çocukların gözünde ilgi çekici ve keyifli, eğitim-öğretimi destekleyici, tarafsız, toplumsal ve evrensel değerler taşıması nedeniyle doğru seçildiğini göstermektedir. Bu da içeriğin uygun şekilde hazırlanmış olduğunu gösterir. İçeriğin uygun şekilde hazırlanması çocukların öğrenmelerine katkı sağlayabilir. Gönen, Katrancı, Uygun ve Uçuş (2011) da ortak yapmış oldukları çalışmada, farklı konular içeren çocuk kitaplarının çocuklara edebiyat sevgisini kazandırdığını, onların merak etme ve keşfetme ihtiyaçlarını desteklediğini belirtmiş ve kitaplarda verilen kuramsal bilgilerin günlük hayata uyarlanmasının gerekliliğine dikkat çekmişlerdir. Gönen ve arkadaşları resimli çocuk kitaplarındaki konuların çocukların günlük yaşamlarında karşılaşılabilecekleri problem durumlarını içerici, deneyim kazandırıcı ve teoriden yaşama aktarılabilen bilgileri kapsar niteliklerde olması gerektiğini söylemişlerdir. Bu sebeplerden ötürü çocuk edebiyatı

eserlerinin çocuk gelişimi ve öğretiminde önemli bir yer tuttuğunun söylendiği bu çalışma araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Yazım ve dilbilgisi boyutu incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin maddelerin çoğuna katılıyorum düzeyinde görüş belirtmeleri (Tablo-3), resimli çocuk hikaye kitaplarının yazım ve dilbilgisi kurallarına göre hazırlanmış olduğunu ortaya koymaktadır. Yazım ve dilbilgisi bakımından amaca uygun bulunan bu kitaplar, çocukların Türkçe'yi doğru kullanma ve dil gelişim becerilerinin artmasına, böylece öğrencilerin duyduğunu doğru anlama, anlamlandırma, neden-sonuç ilişkisi kurabilme, kendini (duygu ve düşüncelerini) iyi ve doğru ifade edebilme becerilerine katkı sağlayacağı söylenebilir. Bu nedenle resimli çocuk hikaye kitaplarının yazım ve dilbilgisi kurallarını dikkate alarak hazırlanmasının çocukların dil gelişimi konusunda önem arz ettiği söylenebilir. Nitekim Senemoğlu (2012) da okul öncesi dönemde dil gelişiminin önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Sever (2003) de yine dil gelişiminin çocuğun gelişiminde gözlenen süreçlerden birisi olduğunu ve çocuk kitaplarının, çocuğun dilisel beceri kazanma sürecinde okul öncesi dönemden itibaren zenginleştirilmiş bir dil çevresi yaratan değişkenlerden birisi olarak değerlendirildiğini belirtmiştir.

Biçim, kapak ve cilt boyutu incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin maddelerin çoğuna katılıyorum düzeyinde görüş belirttikleri ortaya çıkmıştır (Tablo-3). Bu sonuç resimli çocuk hikaye kitaplarının kullanışlı biçimde hazırlandığını gösterir. Okul öncesi dönem çocuklarının yaş itibarıyla hikaye kitaplarını dikkatsiz bir şekilde yıpratarak kullandıkları bilinmektedir. Bu nedenle, araştırmada resimli çocuk hikaye kitaplarının biçim, cilt ve kapak gibi fiziksel özelliklere uygun olarak hazırlanmış olması olumlu olarak değerlendirilebilir. Okul öncesi öğretmenlerinin, sınıfta kullanmış oldukları bu kitapların çocukların kolayca taşıyabilmelerine elverişli olduğunu belirtmeleri, çocukların anatomik ve fizyolojik gelişimlerini zora sokmaması sebebiyle olumlu karşılanmaktadır. Bunun yanı sıra bu kitapların biçim, kapak ve cilt yönlerinden olumlu bulunmuş olmaları uzun ömürlü olduklarını, böylece çocukların defalarca kullanabileceğini göstermektedir. Bu da resimli çocuk hikaye kitaplarında işlenen konuların, çocuklara her okunduğunda öğretilmek istenen bilgilerin ve değerlerin daha da pekişmesine yol açabilir.

Resimlendirme (illüstrasyon) boyutu incelendiğinde ise, yine okul öncesi öğretmenlerinin maddelerin çoğuna katılıyorum düzeyinde görüş belirttikleri ortaya çıkmıştır (Tablo-3). Kutlu (2011)'nin okul öncesi çocuk edebiyatı yapıtlarındaki

resimlerin çocuğa göreliğini öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirdiği çalışmada, öğretmenlerin çoğunun resimlerdeki renklerin çocuğa göreliği konusunda renklerin canlı ve parlak olması, dikkat çekici renkler olması, karmaşık değil, dingin renkler olması gerektiği konusunda görüş belirttikleri görülmüştür. Bu öğretmenlerin küçük bir kısmı sıkıntı veren renkler değil, neşelendiren renkler olması ve doğadaki gerçeğine uygun renklerin kullanılması gerektiğine ilişkin görüş belirtmiştir. Brookshire (2002) ve arkadaşları araştırmalarında, çocukların içerisinde gerçeğe uygun ve canlı resimler barındıran kitapları okumaya daha istekli olduklarını, bu resimlerin çocuğu kitaba yönelttiğini ve resim-metin uyumunun yakalandığı kitapların çocukların anlamalarını kolaylaştırdığı sonucuna erişmişlerdir. Yine Gürsoy (2009)'un çocuk masal kitaplarındaki illüstrasyonları incelediği çalışmada ise “İllüstrasyonlarda kullanılan renklerin çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılması ve illüstrasyonların çocuğun yaş seviyesine uygunluğu, metin içeriğiyle uyumu ve renklerin metne uygun olması açısından incelenen kitapların kısmen uygun olduğu” bulgusuna ulaşılmıştır. Bu da, araştırmamızın resimlendirme boyutu bakımından Gürsoy'un araştırmasına nazaran öğretmenler tarafından daha olumlu değerlendirildiğini göstermektedir. Bu sonuca bakınca, çocuklara okutulan bu kitapların onların görsel, estetik ve sanatsal becerilerini geliştirici ve destekleyici olduğu söylenebilir. Bu sonucun da çocukların ileriki hayatlarında, ilgi duyabileceği görsel-sanatsal alanları tespit etme ve bu alanlara teşvik etme açısından önemli olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra, okul öncesi dönemde çocuklar henüz okuma-yazma bilmedikleri için, kendilerine okunan hikayeyi öncelikle kitabın kapak resmine daha sonra da iç resimlerine bakarak anlamaya çalışacağından dolayı, resimlendirmenin okul öncesi dönem hikaye kitaplarında oldukça önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin araştırmanın resimlendirme boyutunda bu kitaplarla ilgili olumlu görüş belirtmelerinin kitapla yeni yeni tanışmakta olan okul öncesi dönem çocuklarına kitap sevgisi kazandırabileceği söylenebilir.

Anketin alt boyutlarına ilişkin bulgular değişkenler bakımından incelendiğinde ise şu sonuçlar elde edilmiştir:

Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özellikleri hakkındaki görüşlerinin içerik, yazım ve dilbilgisi, biçim, kapak ve cilt ile resimlendirme alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır (Tablo-4). Bu sonuç, cinsiyetin resimli çocuk hikaye kitaplarının incelenmesinde anlamlı derecede etkileyen bir değişken olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin kıdem yılları ile kullandıkları resimli hikaye kitaplarının içerik ile yazım ve dilbilgisi boyutları arasında bazı maddelerde anlamlı farklılık görülmüştür (Tablo-5). Bu sonuç 1 yıl veya daha az süredir görev yapmakta olan öğretmenlerin, yani mesleğe yeni başlamış olanların daha kıdemli olanlara göre çocuk kitaplarını içerik ile yazım-dilbilgisi alt boyutlarına yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğunu göstermektedir. Bu da, zaman geçtikçe öğretmenlerin çocuk kitapları konusunda daha çok deneyim sahibi olduklarını ve seçicileştikleri şeklinde yorumlanabilir. Saçkesen (2008) ise benzer konulu araştırmasında öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile kitap seçim kriterleri arasında anlamlı farklılık saptayamamış ve bunu MEB tarafından verilen meslek içi eğitim çalışmaları, öğretmenlerin duyarlı olması ve mesleki kıdemdense öğretmenlerin kendi kendilerini yetiştirmiş olmalarının daha etkili olduğuna bağlamıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin mezun oldukları okul türü ile kullandıkları resimli hikaye kitaplarının içerik, yazım ve dilbilgisi ile resimlendirme boyutları arasında bazı maddelerde anlamlı farklılık elde edildiği görülmüştür (Tablo-6). Bu da öğretmenlerin mezun oldukları okul türünün çocuk kitaplarının iç ve dış yapısal olarak incelemede etki ettiğini göstermektedir. Yani okul öncesi öğretmenleri, eğitim kademeleri meslek lisesi - ön lisans - lisans - yüksek lisans doğrultusunda arttıkça bu kitaplardaki; Toplumun gelişen değer yargılarını destekler (7), Anlamlı ve kurallı cümleler kurulmuştur (15), Hikayelerde yazım kurallarına uyulmuştur (17) ve Resimlerin hikayeyi yorumlama gücü yüksektir (46) maddelerine daha bilgi sahibi ve eleştirel yaklaşmaktadırlar.

Okul öncesi öğretmenlerinin çalışma süreleri ile kullandıkları resimli hikaye kitaplarının içerik, yazım ve dilbilgisi, biçim, kapak ve cilt boyutları arasında, bazı maddelerde anlamlı farklılığa rastlandığı görülmüştür (Tablo-7). Bu da, öğretmenlerin günlük mesai sürelerinin çocuk kitaplarının iç ve dış yapısal olarak incelemede olumlu etki ettiğini göstermektedir. Yani tam gün çalışan öğretmenler, yarım gün çalışan öğretmenlere göre resimli hikaye kitaplarına bu maddeler bazında; Kitapta evrensel değerler (iyilik, hoşgörü, yardımseverlik, sevgi vs.) yer almıştır (12), Satır sonlarında sözcük bölmesi yapılmıştır (25), Kitaplarda devrik cümleler kullanılmamıştır (27), Kitaplar dayanıklı ve baskı kalitesi yüksektir (34), Kitaplar rahatça taşınabilecek şekilde basılmıştır (36) ve Kitapların boyutları yeterli ebattadır (42) maddelerine daha uygun olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları resimli hikaye kitaplarının özellikleri hakkındaki görüşlerinin içerik, yazım ve dilbilgisi, biçim, kapak ve cilt ile resimlendirme alt boyutlarında çocuk edebiyatı dersi alma durumları arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmadığı görülmüştür (Tablo-8). Bu sonuç, öğretmenlerin daha önceden çocuk edebiyatı dersi almış veya almamış olmalarının resimli çocuk hikaye kitaplarını incelenmelerinde anlamlı derecede etkileyen bir değişken olmadığını, çocuk kitaplarının iç ve dış yapısal olarak incelenmesinde olumlu bir katkı sağlamadığını ortaya koymuştur.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grupları ile kullandıkları resimli hikaye kitaplarının içerik, yazım ve dilbilgisi ile resimlendirme boyutlarına ait bazı maddeler arasındaysa anlamlı farklılık olduğu sonucu elde edilmiştir (Tablo-9). Bu da öğretmenlerin çalıştıkları yaş gruplarının çocuk kitaplarının iç ve dış yapısal olarak incelemede olumlu etki ettiğini göstermektedir. Yani öğretmenler çalışılan yaş grubu küçüldükçe, resimli hikaye kitaplarının bu maddeler bazında; Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında anlamlı bağ kurulmuş (2), Metinlerde geçen kelimeler çocukların sözcük dağarcığına uygun olarak seçilmiştir (19), Kitaplarda abartılardan uzak ve yalın bir yazı dili kullanılmıştır (20), Kitaplar hikayelerin konusuna uygun olarak görselleştirilmiştir (21), Yazılar resimlerin üzerini kapatmıyor (31), Kapak resimleri canlı ve ilgi uyandırıcıdır (32), Kapak resimleri kitabın içeriği ile uyumludur (33), Ciltlemeler dikiş yöntemiyle yapılmıştır (35), Kitaplar rahatça taşınabilecek şekilde basılmıştır (36), Kitapların sayfalarında sağ-sol boşlukları vardır (39), Resimlerin sayısı hikayenin anlaşılması için yeterlidir (43) maddelerinde çocuklara daha uygun olduğu yönünde daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Saçkesen (2008)'in çalışmasındaysa öğretmenlerin çalıştıkları yaş gruplarına ilişkin anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç da, öğretmenlerin tüm yaş gruplarına aynı kitapları ayırt etmeksizin kullandıkları ve çocukların yaşlarını dikkate almadıkları yönünde yorumlanmıştır. Yani, öğretmenler çocukların eğitiminde kullanacakları resimli hikaye kitaplarını seçerken çocukların yaş gruplarını dikkate almalıdırlar. Halihazırda yaş gruplarına uygunluğuna göre derlenmiş kitaplardan oluşan pek çok kitap kataloğu vardır. Öğretmenler bu kataloğlardan çocuk kitaplarının çeşitli içerik ve fiziksel yapılarına, türlerine, yazarlarına göre uygun olanı seçip yararlanabilirler (Akın, 1998).

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Çocuk edebiyatı eserlerinin, okul öncesi kurumlarda nasıl ve ne şekilde kullanılmasının öğrencilere daha yararlı olacağını belirlemeye yönelik yapılan çalışmaların sayısı artırılmalıdır.
- Kıdem süresi fazla olan öğretmenlerin mesleğe yeni başlayanlara göre resimli hikaye kitaplarına daha seçici ve eleştirel yaklaşıtları belirlendiğinden, okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılmakta olan resimli hikaye kitapları seçilirken daha kıdemli olan öğretmenlerin görüş ve tercihleri daha çok dikkate alınmalıdır.
- Öğretmenlerin çalıştları yaş grubu küçüldükçe resimli hikaye kitaplarına yönelik görüşlerinin değıştiğı belirlendiğinden, okul öncesi eğitim kurum müdürleri kurum bünyesindeki sınıflara resimli hikaye kitapları alınırken, kitapları çocukların yaş gruplarına göre öğretmenlerle birlikte sınıflandırmalıdır.
- Çocuk edebiyatı dersi almış olmanın öğretmenlerin resimli hikaye kitaplarına yönelik görüşlerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlendiğinden, Okul Öncesi Öğretmenliğı/Eğitimi lisans programları ve Çocuk Gelişimi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri vb. ön lisans programlarında verilmekte olan çocuk edebiyatı derslerinin haftalık ders sayısı ve akreditasyonu artırılmalıdır.
- Çocuk edebiyatı derslerinde ulusal veya uluslararası alanda başarı elde etmiş çocuk edebiyatı yazar ve şairlerinin eserlerinden daha çok faydalanılmalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı, okul öncesi öğretmenlerini çocuklar için daha doğru seçimler yapabilmeleri adına meslekten sonra da kendilerini geliştirecek akademik eğitimler almalarına teşvik etmelidir. Bunun yanında okul öncesi öğretmenliğinin mesleki şartlarını daha da yükselterek lisansüstü eğitim almış öğretmenleri bünyesinde barındırmalıdır.

- Milli Eğitim Bakanlığı çocuk edebiyatı eserlerinin okullarda tavsiye ve takibinde daha titiz davranmalı, gerekli niteliklerden yoksun eserlerin okullarda öğretmen ve öğrencilere ulaşım kullanılmasının önüne geçen tedbirler almalıdır.
- Okul öncesi dönem öğretmenlerinin ve ebeveynlerin çocuk edebiyatı konusunda daha çok bilgi sahibi olmaları ve çocuk edebiyatı eserlerinden istifade edebilmeleri için üniversiteler ve yerel yönetimlerin işbirliğiyle eğitici kurslar, kitap fuarları, seminer ve sempozyumlar gibi çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi veya bu etkinliklerin sayısının artırılması gerekmektedir.
- Dilimize çevrilmiş olan çocuk kitapları milli yazarlarımızın kaleme aldığı çocuk kitapları ile içeriksel ve fiziksel açılarından kıyaslanarak bu kitapların benzer veya farklı yönlerinden istifade edilebilir. Bu sayede çocuk edebiyatı eserlerimiz daha da zenginleştirilmiş ve uluslararası nitelik kazanmış olur.

KAYNAKÇA

- Akal, A. (2000). Sevgili masallara ciddi bir bakış, *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları*. Ankara: Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Fakültesi-TÖMER Dil Eğitim Merkezi.
- Akal, A. (2003). Bir yazar gözüyle çocuk kitaplarındaki şiddet. *Çocuk ve Aile Dergisi*, 12(4), 15-17.
- Akbayır, S. (2008). *Çocuğum neyi okumalı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akın, N. (1998). *Okul öncesi kurum öğretmenlerinin çocuk kitaplarına karşı tutum ve davranışları*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alpay, M., & Anhegger, R. (1975). *Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları*. İstanbul: Cem.
- Alpöge, G. (2003). Çocuk edebiyatının çocuk gelişimine katkısı. *Çocuk Çocuk*, 24, 32-33.
- Alsaç, Ü. (1994). *Türkiye'de karikatür, çizgi roman ve çizgi film*. Cilt: 144. İstanbul: İletişim.
- Altunya, H. (2012). *Türk Çocuk Edebiyatı Kaynakçası*. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÇOĞEM).
- Arpacı, Ö. (2006). *Çocuk kitaplarında iletiler ve iletilerin aktarım biçimleri [Sevim Ak örneği]*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Arseven, T. (2005). Mesaj açısından çocuk kitapları. *Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105.

- Aslan, C. (2007). Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarının çocuğun okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisi. *Eğitim Araştırmaları*, 27, 15-29.
- Ashier, M. (1983). Grafik sanatlar tarih ve yorumlar. İstanbul: Marmara Üniversitesi Grafik Sanatlar Bölümü: I.
- Bağcı, H. (2007). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına ve çocuk edebiyatı dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, (174), 116-134.
- Baraz, T. (1987). *Çocuk ve kitap*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Ders Kitapları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. 143.
- Başaran, M. (1987). *Çocuk edebiyatı yillığı*. Mustafa Ruhi Şirin (Ed.), İstanbul: Gökyüzü.
- Beyazova, U. (2007). Kitap ve Çocuk İlişkisi. II. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi. 533-537.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Eğitim ve öğretim üzerine yazılar*. Ankara: Nobel.
- Brookshire, J., Scharff, L. F., & Moses, L. E. (2002). The influence of illustrations on children's book preferences and comprehension. *Reading Psychology*, 23(4), 323-339.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri analizi el kitabı (4. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Köklü, N. (2008). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cantek, L. (2004). *Çizgili hayat kılavuzu: kahramanlar, dergiler ve türler*. İstanbul: İletişim.
- Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk edebiyatı. (4. Baskı)*. İstanbul: Esin.

- Collie, J., & Slater, S. (2004). *Literature in the language classroom: A resource book of ideas and activities*. Ernst Klett Sprachen.
- Çatalcalı Soyer, A. (2009). Okul öncesi dönem çocuk hikaye kitapları: stereotipler ve kimlikler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 13-27.
- Çeçen, M. A. & Aydemir, F. (2011). Okul öncesi hikaye kitaplarının okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 185-194. Hatay.
- Çıkla, S. (2005). Tanzimat'tan günümüze çocuk edebiyatı ve bazı öneriler. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105, 89-107.
- Çılgın Sınar, A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu, (2006). *Türkiye'nin okuma alışkanlığı karnesi*. İstanbul.
- Dağlıoğlu, H. E. & Çakmak Çamlıbel, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikaye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534.
- Dahrendorf, M. (1988). Aufklärung und Kinderliteratur. Was ist aus der sozialkritisch-emanzipatorischen Kinderliteratur der siebziger Jahre geworden? In: 1000 und 1 Buch.
- Dayıoğlu, G. (1987). *Çocuk edebiyatı yyllığı*. Mustafa Ruhi Şirin (Ed.). İstanbul: Gökyüzü.
- Dayıoğlu, G. (2000). Çocuk Kitaplarında Eğitsellik. I. *Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Fakültesi-TÖMER Dil Eğitim Merkezi.

- Demiray, K. (1979). Çocuk Ruhunu Besleyen Kaynak. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Çocuk Yazını [Özel Sayısı]. XXXIX (331), 251-258.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dışyapısal ve içyapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 12-27.
- Dickinson, D. K., & Smith, M. W. (1994). Long-term effects of preschool teachers' book readings on low income children's vocabulary and story comprehension. *Reading Research Quarterly*, 105-122.
- Dilidüzgün, S. (2000). Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik, *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları*. Ankara: Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Fakültesi-TÖMER Dil Eğitim Merkezi.
- Dilidüzgün, S. (2003). *Çağdaş çocuk yazını: Yazın eğitime atılan ilk adım*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Dilidüzgün, S. (2004). Okuma öğretimi hedefleri bağlamında Türkçe ders kitaplarındaki çocuk edebiyatı ürünleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 97.
- Dilidüzgün, S. (2007). *Masallar ve masalsı türler*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Ders Kitapları, 94-117.
- Doğan, B. (2011). *100 Temel eserde 6, 7 ve 8. sınıflar için önerilen ortak kitaplar üzerine bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Malatya.
- Dögen, P. D. (2003). *Milli Eğitim tarafından yayımlanan 6-15 yaş arası çocukların okuyabileceği kitapların eğiticilik ve görsellik açısından tasnifi, dil ve anlatım yönlerinde eleştirel bir şekilde incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi. Erzurum.

- Eker, N. (2006). *Doğan Kardeş Dergisinde yer alan metinlerin tür, içerik ve anlatım özelliklerinin çocuk eğitimine katkısı açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Erdal, K. (2009). Eğitim değerleri açısından çocuk kitapları. *Akademik Bakış*, 17, 1-18.
- Erden, F. & Altun, D. (2014). Sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim ve ilköğretime geçiş süreci hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim-Online*, 13(2), 481-502. <http://ilkogretim-online.org.tr/vol13say2/v13s2m11.pdf> adresinden 03/07/2014 tarihinde indirilmiştir.
- Erdoğan, F. (1999). Türkiye’de 1996-1998 Yılları Arasında Yayımlanmış Çocuk Kitaplarının İçerik Analizi. *Binbir Kitap Çocuk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 3, 12-51.
- Ergün, M. & Gündüz, A. (2011). Okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi çocuk kitaplarını değerlendirmesi. 2. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications* (27-29/Nisan/Antalya). Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Ewers, H. H. (1997). *Grenzverwischungen und grenzüberschreitungen*. Die kinder und jugendliteratur auf dem weg zu einer neuen identitat; JuLit.
- Gazete, R. (2012). 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. 28261 Sayılı Resmi Gazete.
- Glazer, J. I. (1986). *Literature for young children*. New York: Charles E. Merrill.
- Gökşen, N. E. (1993). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Remzi.
- Gönen, M. (1979). Anaokullarına Giden 5 ve 6 Yaş Çocuklarının Seçilmiş Resimli Kitaplar Hakkındaki Beğenilerinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Gönen, M. (1986). Okul Öncesi Çocuk Kitaplarının Özellikleri, 4. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul: Ya-Pa.
- Gönen, M. (1993). Anaokulu öğretmenlerinin beş ve altı yaş çocukları için kullandıkları masal ve hikaye kitaplarının niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 7(2), 83-88.
- Gönen, M. (1998). *Türkiye’de okul öncesi çocuk edebiyatı*. <http://panel.unicef.org.tr/vera/app/var/files/t/u/turkiye%E2%80%99de-okul-oncesi-cocuk-edebiyati.pdf> adresinden 22/02/2014 tarihinde indirilmiştir.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M. & Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 250-265.
- Gönen, M., Uludağ, G., Fındık Tanrıbuyurdu, E. & Tüfekçi, E. (2014). 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (Hacettepe University Journal of Education)*, 29(1), 126-139. Ankara.
- Gönen, M., Uzmen, S. & Çakmak, H. (1995). Türkiye’deki Resimli Çocuk Kitaplarının Fizik, İçerik ve Resimlendirilme Yönünden İncelenmesi. *10. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, 22-25 Mayıs. 363-365. Ankara: Ya-Pa.
- Gözler, H. F. (1975). *Örnekleriyle Türkçe’imizin açıklamalı büyük deyimler sözlüğü [AZ]*. İstanbul: İnkilap ve Aka.
- Güleç, H. & Gönen, M. (1997). 1974–1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Olan Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirilme ve Fiziksel Özellikleri Yönünden İncelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 11(1) 42-53.
- Güleç, H. Ç., & Geçgel, H. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök.

- Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*, Ankara: Pegem Akademi.
- Gültekin, M. (2014). Dünya’da ve Türkiye’de ilköğretim programlarındaki yönelimler. *Ilkogretim Online*, 13(3), 726-745.
- Gündüz, A. (2007). *Anne-baba ve öğretmenlerin okul öncesi çocuk kitaplarını değerlendirmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Gürel, Z. (2001). *İki bine doğru çocuk edebiyatımız*. Ankara: Zeki Gürel Çocuk Edebiyatı İhtisas Kütüphanesi.
- Gürler, Ü. (1999). *Çocuk kitapları ve anne babaların bu konudaki tutumları üzerine bir inceleme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Haktanır, G., & Gürkan, T. (1997). Okul öncesi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar: Okul Öncesi Yayınlarına İlişkin Anne-Baba Görüşleri. *Okul Öncesi Eğitim Sempozyumu*. İstanbul: Ya-Pa.
- Haktanır, G. (2012). *Okul öncesi eğitime giriş*. Ankara: Anı.
- Hargrave, A. C., & Senechal, M. (2000). A book reading intervention with preschool children who have limited vocabularies: The benefits of regular reading and dialogic reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 15(1), 75-90.
- İsen, M. (2010). *Tezkireden biyografiye*. Cilt: 47. İstanbul: Kapı.
- İzgu, M. (2000). Çocuk Kitapları Okul Kitaplarının Yerini Almamalıdır, *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları*. Ankara: Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Fakültesi–TÖMER Dil Eğitim Merkezi.
- Jalongo, M. R. (2010). Listening in early childhood: an interdisciplinary review of the literature. *International Journal of Listening*, 24(1), 1-18.

- Kantemir, E. (1979). Çocuk kitapları sorunu, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1, 191-202.
- Kaptan, S. (1991). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*, Ankara: Tekışık.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kara, C. (2012). Çocuk kitabı seçiminde resimlemelerle ilgili olarak ebeveynin dikkat etmesi gereken başlıca unsurlar. *Journal of Life Sciences*, 1(1), 225-232.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 5(3), 463-475.
- Kavcar, C., Oğuzkan, A. F., & Aksoy, Ö. (2011). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Anı.
- Kepekçi, Y. (2000). *İnsan hakları eğitimi*. Ankara: Anı.
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Tek Ağaç.
- Kocabaş, İ. (1999). *Çocuk kitabı seçim kriterleri ve 1997 yılını kapsayan bir değerlendirme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koçoğlu, M. (1981). Çocuk Yayınları, Çocuk Yayınları Sempozyumu. (11-13 Kasım 1981). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Kohl, E. M., (2010). Kinder schreiben Kindheitsgeschichten-ein blick in das archiv für Kindertexte, 3, *Literaturkonferenz des Landes Sachsen Anhalt*, (4. November 2010) im Ständehaus Merseburg Landesliteraturtage Sachsen-Anhalt, 55-65.
- Konar, E. (2004). *1995-2002 Yılları arasında yayımlanan okul öncesi hikaye kitaplarındaki bazı kavramların içerik ve biçimsel olarak incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Kudret, C. (1980). *Örneklerle edebiyat bilgileri*. 2. İstanbul: İnkılap ve Aka.

- Kuran, Ş. B., & Ersözlü, Z. N. (2009). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 1-17.
- Kutlu, S. (2011). *Okul öncesi çocuk edebiyatı yapıtlarındaki resimlerin çocuğa göreliliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Eskişehir ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lafond, Jean. (2006). *La rochefoucault, mémoires*, Ed. Gallimard, Paris.
- Mardi, H. Ö. (2006). *Çocuk kitapları resimlemede karakter yaratma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Matthews, B. G. (2000). *Çocukluk Felsefesi*. Emrah Çakmak (Çev.). İstanbul: Gendaş Kültür.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitimi kurumları yönetmeliği*. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486.html> adresinden 03/07/2014 tarihinde indirilmiştir.
- MEB. (2015). *Milli Eğitim İstatistikleri*. Milli Eğitim Bakanlığı, <http://elazig.meb.gov.tr/istatistik.php> adresinden 03/08/2015 tarihinde indirilmiştir.
- Meriç, C. (1983). Çocuk Edebiyatı, 1. *Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 1 Ocak 1983.
- Merkel, J. (1992) Bilderbuch, Kunst und Literatur, Plädoyer für eine Ästhetik der Brauchbarkeit, Kindheit Kind-Bild-Buch, Zeitschrift des BIBF – Bremer Institut Bilderbuchforschung, Ausgabe 2 I 2006 Das Titelbild stammt aus dem Buch »Aldo« von John Burningham. Verlag Sauerländer Bremen.
- Merritt, L. C. (1970). *Book selection and intellectual freedom*. HW Wilson Company.
- Munde, G. (1997). What are you laughing at? differences in children's and adults' humorous book selections for children. *Children's Literature in Education*, 28(4), 219-233.

- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi.
- Norton, D. E., & Norton, S. E. (2007). *Through the eyes of a child: An introduction to children's literature*. Prentice Hall.
- Oğuzkan, F. (1997). *Çocuk edebiyatı*, Ankara: Emel.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*, Ankara: Anı.
- Özdamar, K. (2003). *Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Kaan.
- Özdemir, E. (1990) *Örnekle-açıklamalı edebiyat bilgileri sözlüğü*, İstanbul: Remzi.
- Özdemir, S. M. (2009). Eğitimde program değerlendirme ve türkiye’de eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 126-149.
- Özgider, D. S. (2010). *Türkiye ve İngiltere’de çok satılan çocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özellikleri açısından karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Özkırımlı, A. (1987). *Türk edebiyatı ansiklopedisi*. c, 1(2). İstanbul: Cem.
- Popet, A., Roques, E. (2002), *Le Conte Au Service De La Langue*, 2-3. Paris: Retz.
- Püsküllüoğlu, A. (1994). *Arkadaş türkçe sözlük*. Ankara: Akçağ.
- Russell, B. (2001). *Eğitim üzerine*. Alişan Uğur (Çev.), İstanbul: Cem.
- Saçkesen, S. (2008). *Çocuk kitapları seçiminde anne babaların ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saracho, O. N. (1989). *Education, Curriculum and Instruction*. 50(4). USA.
- Senechal, M., Lefevre, J. A., Thomas, E., & Daley, K. E. (1996). Early Exposure to Storybooks as a Predictor of Reading in Grade 1. *Paper presented at the*

Biennial Meeting of the International Society for the Study of Behavioural Development, (August, 1996). Quebec City, Canada.

- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi*, 107, 14-15.
- Sever, S. (2002). Okul öncesi Dönemdeki Çocuklara Seslenen Kitaplarda Bulunması Gereken Temel Özellikler. *Çocuk Edebiyatı*. Zeliha GÜNEŞ. (Ed.), (1420). *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi*.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kók.
- Sever, S. (2007). Çocuk kitaplarında bulunması gereken temel özellikler. *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı*, 39-64.
- Sonnenschein, S., & Munsterman, K. (2002). The influence of home-based reading interactions on 5-year-olds' reading motivations and early literacy development. *Early Childhood Research Quarterly*, 17(3), 318-337.
- Stewing, J. W. (1988). *Children and the literature*. New York: Charles E. Merrill.
- Şahin, E. Y., Çelik, G., & Çelik, B. (2012). Anne-babaların çocuk edebiyatı kavramına ilişkin görüşleri (Çanakkale örneği). *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, 12(12), 109-125.
- Şimşek, T. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Rengarenk.
- Şirin, M. R. (1989). Bir Yazarlık Biçimi. *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, 58-59.
- Şirin, M. R. (2000). *99 Soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatı kültürü:-okuma alışkanlığı ve medya sarmalı*. Ankara: Kók.

- Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 161.
- Temple, C., A. Naylor, J. Yokota, & M. Martinez. (2006). *Children's books in children's hands* (3rd Edition). Boston: Allyn & Bacon.
- Trepanier, M. L., & Romatowski, J. A. (1981). Classroom Use of Selected Children's Books to Facilitate Prosocial Development in Young Children.
- Tuğrul, B., & Feyman, N. (2006). Okul Öncesi Eğitimde Kalite, *III.Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, Çanakkale.
- Tuncer, N. (2013). *Türkiye'de yayımlanmış resimli çocuk kitapları (1960-1972)*. Hacettepe Üniversitesi/Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Tez Arşivi (Yayımlanmamış doktora tezi), Ankara.
- Tuncer, N. (1998). Çocukların Değişik Yaşlarda İlgi Duydukları Konular ve Bunları Karşılatabilecek Kitap Türleri Nelerdir? *Çocuk Edebiyatı* (Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi). 199. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Turani, A. (1980). *Sanat terimleri sözlüğü*. Ankara: Toplum.
- Tür, G., & Turla, A. (1999). *Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap. Children, Literature and Books in Preschool Period*. İstanbul: Ya-Pa.
- Türkçe Sözlük. (2005). 2244 s.(10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ural, M. (1986). Ülkemizde okul Öncesi eğitimin yeri ve önemi, *Ya-Pa Okul Öncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri*. 13-19. Ankara: Ya-Pa.
- Ünlü, C. (2007). Ayla Çınaroğlu'nun "Minik Kitaplar" dizisinde yer alan "Kedi, Köpek, Balık, Kuş, Kuzu, Orman, Kümes, Baykuş" adlı şiir kitaplarındaki resimleme tekniğinin incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Ayla Çınaroğlu Sempozyumu*. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi.
- Wasik, B. H. (Ed.). (2004). *Handbook of family literacy*. New York: Routledge.

- Yalçın, A. & Aytaş, G. (2003). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk ve suç: Çocuğu suça iten sebepler ve suçlu çocukların yeniden eğitimi* (9. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Yılar, Ö. (1997). *Halk bilimi ve eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yılar, Ö., ve Turan, L. (2011). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*, Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, C. (2000). *Bilim felsefesi*. İstanbul: Remzi.
- Yıldız, Ç. (2009). *İlköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarına ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yılmaz, B. (1998). Okuma Alışkanlığı Sorunu ile Bir Mücadele Örneği ve Türkiye İçin Öneriler. *Türk Kütüphaneciliği*, 12(3), 251-258.
- Yurtseven, L. (2011). *Annelerin çocuklarına hikaye okumasının çocukların sosyal beceri gelişimine etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Yüksel, M. (1987). Muhteva İtibariyle Çocuk Yayınları İle Okul Çağı Çocuklarının Psiko-Sosyal Gelişmeleri Arasındaki İlişkiler. *Çocuk Yayınları Sempozyumu*. (11-13 Kasım 1981). Ankara: Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 89-94.
- Zengin, A. Y., ve Zengin, N. (2009). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. İstanbul: Truva.
- Zivtçi, N. (2006). Çocuk Edebiyatı Çevirisinde Kültürel Değerlerin Aktarılması. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, (4-6 Ekim 2006). Ankara: Ankara Üniversitesi. 203, 357-360.

EKLER

EK-1: ANKET

EK-2: ELAZIĞ İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NDEN ALINAN İZİN YAZISI

EK-3: ARAŞTIRMA KAPSAMINDAKİ OKULLARIN LİSTESİ

EK-1: ANKET:**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA KULLANILAN RESİMLİ HİKAYE KİTAPLARININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ ANKETİ****YÖNERGE:**

“Sevgili öğretmenlerimiz, bu gözlem formu Elazığ il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okul öncesi kurumlarda kullanılmakta olan ‘Resimli Çocuk Hikaye Kitapları’nın özelliklerinin ve okul öncesi dönem çocuklarının gelişimlerine uygunluğunun incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Değerli katılımlarınızla elde edilen verilere göre, çocuk hikaye kitaplarının yeterlilik ve yetersizliklerini saptayarak çocuk gelişimi açısından okullarda kullanılacak hikaye kitaplarını seçerken hangi özelliklere dikkat edilmesi gerektiği sonucuna ulaşmak amaçlanmıştır. İtina ve içtenlikle maddeleri puanlayacağınızı umarak ve rica ederek şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla...”

MURAT TUNCER

ÇALIŞTIĞINIZ OKULUN ADI: .....

- **CİNSİYETİNİZ:** ERKEK KADIN
- **KIDEM SÜRENİZ(YIL):** 1 YILDAN AZ 1-3 YIL ARASI
 3-5 YIL ARASI 5 YILDAN ÇOK
- **MEZUN OLDUĞUNUZ OKULUN TÜRÜ:** MESLEK LİSESİ ÖNLİSANS/MYO
 LİSANS YÜKSEK LİSANS
- **GÜNLÜK ÇALIŞMA SÜRENİZ:** YARIM GÜN TAM GÜN
- **ÇOCUK EDEBİYATI DERSİ ALDINIZ MI?:** EVET HAYIR
- **ÇALIŞTIĞINIZ ÇOCUKLARIN YAŞ GRUBU:** 3-4 YAŞ 5 YAŞ 6 YAŞ

ANKETİ KULLANIMI:

Aşağıda sol tarafta resimli çocuk hikaye kitaplarıyla ilgili olarak birtakım nitelikler belirtilmiştir. Bu nitelikler açısından sınıflarınızda kullanmış olduğunuz kitapları yeterli bulup bulmadığınızı ‘5) Tamamen Katılıyorum’dan, ‘1) Hiç Katılmıyorum’ seçeneğine doğru katılma durumunuza bağlı olarak işaretleyiniz.

MADDELER:	Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
	5	4	3	2	1
İÇERİK BAKIMINDAN					
1) Hikayedeki olaylar oluş sıralarına göre yazılmış.	( )	( )	( )	( )	( )
2) Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında anlamlı bağ kurulmuş.	( )	( )	( )	( )	( )
3) Hikayeye uygun başlık belirlenmiş.	( )	( )	( )	( )	( )
4) Hikaye konu dışına çıkmadan yazılmış.	( )	( )	( )	( )	( )
5) Hikayede sebep sonuç ilişkisi kurulmuş.	( )	( )	( )	( )	( )
6) Kahramanlar çocukların hoşlandıkları canlılardan seçilmiş.	( )	( )	( )	( )	( )
7) Toplumun gelişen değer yargularını destekler.	( )	( )	( )	( )	( )
8) Din ve ırk üstünlüğü, bağnazlık, kadercilik gibi önyargıları işlemiyor.	( )	( )	( )	( )	( )
9) Çocuğa insanı, hayvanları, doğayı, yaşamı sevdirmek gibi iyimser duygular aşıyor.	( )	( )	( )	( )	( )
10) Kitabın konusu çocuğu gerçek hayattan uzaklaştıracak kadar gerçekdışı ve hayalperest değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
11) Kitabın konusu gerektiğinde derse katkı sunabilir.	( )	( )	( )	( )	( )
12) Kitapta evrensel değerler (iyilik, hoşgörü, yardımseverlik, sevgi vs.) yer almıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
13) Çocuğa herhangi yanlı bir değer veya fikir empoze edilmeye çalışılmamıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
YAZIM VE DİLBİLGİSİ BAKIMINDAN					
14) Kelimeler, cümleler ve satırlar arasında yeterli boşluk bırakılmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
15) Anlamlı ve kurallı cümleler kurulmuştur.	( )	( )	( )	( )	( )
16) Hikayelerde noktalama işaretleri doğru ve yerli yerinde kullanılmış.	( )	( )	( )	( )	( )
17) Hikayelerde yazım kurallarına uyulmuştur.	( )	( )	( )	( )	( )
18) Kelimeler yerinde ve anlamına uygun olarak kullanılmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
19) Metinlerde geçen kelimeler çocukların sözcük dağarcığına uygun olarak seçilmiştir.	( )	( )	( )	( )	( )
20) Kitaplarda abartılardan uzak ve yalın bir yazı dili kullanılmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
21) Kitaplar hikayelerin konusuna uygun olarak görselleştirilmiştir.	( )	( )	( )	( )	( )
22) Sayfalarda geçen önemli yerler farklı yazı tipleriyle vurgulanarak yazılmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )

23) Kitaplarda çocukların bilemeyeceği, yaş gruplarına uygun olmayan sözcükler kullanılmamıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
24) Kitap başlıkları çocukların ilgisini uyandıracak şekilde seçilmiştir.	( )	( )	( )	( )	( )
25) Satır sonlarında sözcük bölmesi yapılmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
26) Cümlelerin içerisinde argo kelimelere yer verilmemiştir.	( )	( )	( )	( )	( )
27) Kitaplarda devrik cümleler kullanılmamıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
BİÇİM, KAPAK VE CİLT BAKIMINDAN					
28) Hikayeye uygun olarak kapak tasarımı yapılmış.	( )	( )	( )	( )	( )
29) Sayfa temizliğine ve düzenine dikkat edilmiş.	( )	( )	( )	( )	( )
30) Tercih edilen punto (harf ebatı) çocuğun yaşına uygundur (optimum:14–16 punto arası, küçük harfli).	( )	( )	( )	( )	( )
31) Yazılar resimlerin üzerini kapatmıyor.	( )	( )	( )	( )	( )
32) Kapak resimleri canlı ve ilgi uyandırıcıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
33) Kapak resimleri kitabın içeriği ile uyumludur.	( )	( )	( )	( )	( )
34) Kitaplar dayanıklı ve baskı kalitesi yüksektir.	( )	( )	( )	( )	( )
35) Ciltlemeler dikiş yöntemiyle yapılmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
36) Kitaplar rahatça taşınabilecek şekilde basılmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
37) Kitapların sayfaları temizlenebilecek şekildedir.	( )	( )	( )	( )	( )
38) Kitapların sayfalarında alt-üst boşlukları vardır.	( )	( )	( )	( )	( )
39) Kitapların sayfalarında sağ-sol boşlukları vardır.	( )	( )	( )	( )	( )
40) Kitapların renkleri mat değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
41) Kitapların iç kapakları renklidir.	( )	( )	( )	( )	( )
42) Kitapların boyutları yeterli ebattadır.	( )	( )	( )	( )	( )
RESİMLENDİRİLME BAKIMINDAN					
43) Resimlerin sayısı hikayenin anlaşılması için yeterlidir.	( )	( )	( )	( )	( )
44) Resimler estetik – sanatsal değer içerir.	( )	( )	( )	( )	( )
45) Resimlendirme yapmacık figür ve gereksiz ayrıntılardan uzaktır.	( )	( )	( )	( )	( )
46) Resimlerin hikayeyi yorumlama gücü yüksektir.	( )	( )	( )	( )	( )
47) Resimlerin sayfaya konumlandırılması doğru yapılmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
48) Resimlerle metin birbirini tamamlıyor.	( )	( )	( )	( )	( )
49) Resimler ilgi çekicidir.	( )	( )	( )	( )	( )
50) Resimler renklidir.	( )	( )	( )	( )	( )
51) Resimlerde ayrıntılara gerekli dikkat gösterilmiştir.	( )	( )	( )	( )	( )

52) Resimler anlatılan konuya uygun olarak çizimlendirilmiştir.	( )	( )	( )	( )	( )
53) Kapak resmi kitabın içerisinde yer almıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
54) Resimlerin anlatmak istedikleri kolaylıkla anlaşılabilir.	( )	( )	( )	( )	( )

KATILIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.

EK-2: ELAZIĞ İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NDEN ALINAN İZİN YAZISI

T.C.
ELAZIĞ VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 79137285/605.01/3035433

23/10/2013

Konu: Anket Uygulama İzni.

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :a) MEB'e Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri 2012/13 sayılı Genelgesi,
b) Fırat Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 04/10/2013 tarih ve 2432 sayılı yazısı.

Malatya İnönü Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi olan Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi Murat TUNCER'in tezinde kullanacağı, "Okulöncesi Eğitim Kurum ve Kuruluşlarında Kullanılan Resmi Hikaye Kitaplarının Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı araştırma çalışmasına veri toplamak için izin isteği, ilgi (b) yazı ile bildirilmiştir.

Konu ile ilgili olarak Müdürlüğümüz AR-GE Biriminde MEB' e bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi'ne bağlı olarak oluşturulmuş olan Bilimsel Araştırma İzni Değerlendirme Komisyonu 21/10/2013 tarihinde Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesi AR-GE Biriminde toplanarak başvuru hakkında gerekli incelemeyi yapmış olup, söz konusu anket çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı Okul Öncesi Müdürlüklerinde okul idaresinin de izni alınarak uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

İlhan MAKİNİST
Milli Eğitim Müdürü a.
Şube Müdürü

OLUR
23/10/2013

İbrahim BOZKURT
Vali a.
Milli Eğitim Müdür V.

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.
23.10.2013

İMZA
İMZA

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3f53-5148-3e8d-ae87-0531 kodu ile yapılabilir.

Zübeyde Hanım C. Hükümet Konağı Kat:5 23100/ELAZIĞ
Elektronik Ağ: <http://elazig.meb.gov.tr>
e-posta: elaziagem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için:
Tel : (0 424) 238 50 24
Faks : (0 424) 233 36 70

**OKUL ÖNCESİ KURUMLARDA "3 - 6" YAŞ ÇOCUKLAR İÇİN
KULLANILAN RESİMLİ HİKAYE KİTAPLARININ
ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ ÖLÇEĞİ**

YÖNERGE:

"Sevgili öğretmenlerimiz, bu gözlem formu Elazığ il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi kurumlarda kullanılmakta olan 'resimli çocuk hikaye kitapları' nun niteliklerinin ve okul öncesi dönem çocuklarının gelişimlerine uygunluğunun incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Değerli katılımlarınızla elde edilen verilere göre, çocuk hikaye kitaplarının yeterlilik ve yetersizliklerini saptayarak çocuk gelişimi açısından okullarda kullanılacak hikaye kitaplarını seçerken hangi özelliklere dikkat edilmesi gerektiği sonucuna ulaşmak amaçlanmıştır. İtina ve içtenlikle maddeleri puanlayacağınızı umarak şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla..."

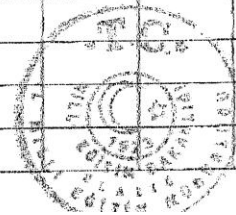
Arş. Gör. MURAT TUNCER

CİNSİYETİNİZ:	BAY ( )	BAYAN ( )	
CALISTIĞINIZ OKULUN ADI:			
CALISMA SÜRENİZ:	1 YILDAN AZ ( ) 5 YILDAN ÇOK ( )	1-3 YIL ARASI ( )	3-5 YIL ARASI ( )
MEZUNİYET TÜRÜNÜZ:	MESLEK LİSESİ ( ) YÜKSEKLİSANS ( )	ÖNLİSANS/MESLEK YÜKSEK OKULU ( )	LİSANS ( )
GÜNLÜK CALISMA SÜRENİZ:	YARIM GÜN ( )	TAM GÜN ( )	
ÇOCUK EDEBİYATI DERSİ ALDINIZ MI?	EVET ( )	HAYIR ( )	
ÇOCUKLARIN YAŞ GRUBU:	3-4 YAŞ ( )	4-5 YAŞ ( )	5-6 YAŞ ( )

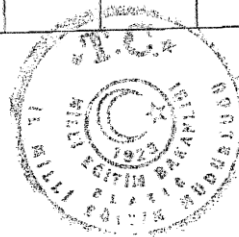
ÖLÇEĞİN KULLANIMI:

Aşağıda sol tarafta resimli çocuk hikaye kitaplarıyla ilgili olarak birtakım nitelikler belirtilmiştir. Bu nitelikler açısından sınıflarınızda kullanmış olduğunuz kitapları yeterli bulup bulmadığınızı "-5- tamamen katılıyorum" dan, "-1- hiç katılmıyorum" şikkına doğru katılma durumunuza bağlı olarak işaretleyiniz.

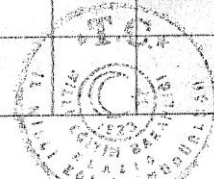
PUANLAMA:	<u>Tamamen</u>	<u>Katılıyorum</u>	<u>Katılıyorum</u>	<u>Katılmıyorum</u>	<u>Hiç</u>
	<u>Katılıyorum</u>	<u>Katılıyorum</u>	<u>Katılmıyorum</u>	<u>Katılmıyorum</u>	<u>Katılmıyorum</u>
	5	4	3	2	1
İÇERİK BAKIMINDAN					
1) Hikayedeki olaylar oluş sıralarına göre yazılmış.					
2) Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında anlamlı bağ kurulmuş.					
3) Hikayeye uygun başlık belirlenmiş.					
4) Hikaye konu dışına çıkmadan yazılmış.					
5) Hikayenin konusu yeterince eğlendirici ve sürükleyicidir.					
6) Hikayede betimlemelere yer verilmiş.					
7) Hikayede sebep sonuç ilişkisi kurulmuş.					
8) Kahramanlar çocukların hoşlandıkları canlılardan seçilmiş.					
9) Toplumun gelişen değer yargılarını destekler.					

PUANLAMA:	Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Hiç Katılmıyor
	5	4	3	2	1
10) Din ve ırk üstünlüğü, bağnazlık, kadercilik gibi önyargıları işlemiyor.					
11) Çocuğa insanı, hayvanları, doğayı, yaşamı sevdirmek gibi iyimser duygular aşıyor.					
12) Kitabın konusu çocuğu gerçek hayattan uzaklaştırarak kadar gerçekdişi ve hayalperest değildir.					
13) Kitabın konusu gerektiğinde derse katkı sunabilir.					
14) Kitapta evrensel değerler(iyilik, hoşgörü, yardımseverlik,sevgi vs.) yer almıştır.					
15) Çocuğa herhangi yanlış bir değer veya fikir empoze edilmeye çalışılmamıştır.					
YAZIM VE DİLBİLGİSİ BAKIMINDAN					
16) Kelimeler, cümleler ve satırlar arasında yeterli boşluk bırakılmıştır.					
17) Anlamlı ve kurallı cümleler kurulmuştur.					
18) Hikayelerde noktalama işaretleri doğru ve yerliyerinde kullanılmış.					
19) Hikayelerde yazım kurallarına uyulmuştur.					
20) Kelimeler yerinde ve anlamına uygun olarak kullanılmıştır.					
21) Metinlerde geçen kelimeler çocukların sözcük dağarcığına uygun olarak seçilmiştir.					
22) Kitaplarda abartılardan uzak ve yalın bir yazı dili kullanılmıştır.					
23) Kitaplar hikayelerin konusuna uygun olarak görselleştirilmiştir.					
24) Cümlelerin tek öznesi ve tek yüklemi vardır.					
25) Sayfalarda geçen önemli yerler farklı yazı tipleriyle vurgulanarak yazılmıştır.					
26) Kitaplarda çocukların bilemeyeceği, yaş gruplarına uygun olmayan sözcükler kullanılmamıştır.					
27) Kitap başlıkları çocukların ilgisini uyandıracak şekilde seçilmiştir.					
28) Satır sonlarında sözcük bölmesi yapılmıştır.					
29) Cümlelerin içerisinde argo kelimelere yer verilmemiştir.					
30) Kitaplarda devrik cümleler kullanılmamıştır.					

PUANLAMA:	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hic Katılmıyorum
	5	4	3	2	1
BİÇİM, KAPAK ve CİLT BAKIMINDAN					
31) Hikayeye uygun olarak kapak tasarımı yapılmış.					
32) Sayfa temizliğine ve düzenine dikkat edilmiş.					
33) Tercih edilen punto(harf ebati) çocuğun yaşına uygundur(optimum=14 – 16 punto arası, küçük harfli).					
34) Yazılar resimlerin üzerini kapatmıyor.					
35) Kapak resimleri canlı ve ilgi uyandırıcıdır.					
36) Kapak resimleri kitabın içeriği ile uyumludur.					
37) Kitaplar dayanıklı ve baskı kalitesi yüksektir.					
38) Ciltlemeler dikiş yöntemiyle yapılmıştır.					
39) Kitaplar rahatça taşınabilecek şekilde basılmıştır.					
40) Kitapların sayfaları temizlenebilecek şekildedir.					
41) Kitapların sayfalarında alt-üst boşlukları vardır.					
42) Kitapların sayfalarında sağ-sol boşlukları vardır.					
43) Kitapların renkleri mat değildir.					
44) Kitapların iç kapakları renklidir.					
45) Kitapların boyutları yeterli ebattadır.					
RESİMLENDİRİLMESİ BAKIMINDAN					
46) Resimlerin sayısı hikayenin anlaşılması için yeterlidir.					
47) Resimler estetik – sanatsal değer içerir.					
48) Resimler bol, yazılar nispeten daha azdır.					
49) Resimler çok karmaşık yapıda değildir.					
50) Resimlendirme yapmacık figür ve gereksiz ayrıntılardan uzaktır.					
51) Resimlerin hikayeyi yorumlama gücü yüksektir.					
52) Resimlerin sayfaya konumlandırılması doğru yapılmıştır.					
53) Resimlerle metin birbirini tamamlıyor.					
54) Resimler ilgi çekicidir.					

<u>PUANLAMA:</u>	<u>Tamamen Katılıyor</u>	<u>Katılıyor</u>	<u>Kararsız</u>	<u>Katılmıyor</u>	<u>Hic Katılmıyor</u>
	5	4	3	2	1
55) Resimler renklidir.					
56) Resimlerde ayrıntılara gerekli dikkat gösterilmiştir.					
57) Resimler anlatılan konuyu uygun olarak çizimlendirilmiştir.					
58) Kapak resmi kitabın içerisinde yer almıştır.					
59) Resimler gerçek veya gerçekçidir.					
60) Resimlerin anlatmak istedikleri kolaylıkla anlaşılabilir.					

KATILIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER... ©

EK-3: ARAŞTIRMA KAPSAMINDAKİ OKULLARIN LİSTESİ

Okul Adı	n	%
75.YIL	5	4,0
ATATÜRK	10	7,9
ATATÜRK İMAM HATİP	1	,8
BALAKGAZİ	9	7,1
DOĞANKUŞ İLKÖĞRETİM OKULU	4	3,2
DOĞUKENT ANAOKULU	5	4,0
DUMLUPINAR	4	3,2
ELAZIĞ	8	6,3
ELAZIĞ BELEDİYE	14	11,1
FATİH MEHMET İLKÖĞRETİM OKULU	1	,8
FEVZİ ÇAKMAK	2	1,6
FIRAT	5	4,0
HARPUT	8	6,3
HİCRET ANAOKULU	2	1,6
HİLALKENT	3	2,4
GAZİ ANAOKULU	4	3,2
İSTİKLAL	3	2,4
MEHMETCİK	5	4,0
MURAT	2	1,6
MUSTAFA KEMAL İLKÖĞRETİM OKULU	1	,8
NAİDE KARAKAYA ANAOKULU	3	2,4
NAMIK KEMAL	2	2,4
NENE HATUN	4	3,2
SALİM HAZARDAĞLI	2	1,6
SANAYİ	4	3,2
SIDIKA AVAR	6	4,8
TEVFİK YARAMANOĞLU	2	1,6
YILDIZ BAĞLARI	4	3,2
YUNUS EMRE	2	1,6

Okul Adı	n	%
75.YIL	5	4,0
ATATÜRK	10	7,9
ATATÜRK İMAM HATİP	1	,8
BALAKGAZİ	9	7,1
DOĞANKUŞ İLKÖĞRETİM OKULU	4	3,2
DOĞUKENT ANAOKULU	5	4,0
DUMLUPINAR	4	3,2
ELAZIĞ	8	6,3
ELAZIĞ BELEDİYE	14	11,1
FATİH MEHMET İLKÖĞRETİM OKULU	1	,8
FEVZİ ÇAKMAK	2	1,6
FIRAT	5	4,0
HARPUT	8	6,3
HİCRET ANAOKULU	2	1,6
HİLALKENT	3	2,4
GAZİ ANAOKULU	4	3,2
İSTİKLAL	3	2,4
MEHMETCİK	5	4,0
MURAT	2	1,6
MUSTAFA KEMAL İLKÖĞRETİM OKULU	1	,8
NAİDE KARAKAYA ANAOKULU	3	2,4
NAMIK KEMAL	2	2,4
NENE HATUN	4	3,2
SALİM HAZARDAĞLI	2	1,6
SANAYİ	4	3,2
SIDIKA AVAR	6	4,8
TEVFİK YARAMANOĞLU	2	1,6
YILDIZ BAĞLARI	4	3,2
YUNUS EMRE	2	1,6
TOPLAM:	126	100,0